

Návrh realizace preventivně výchovné činnosti na základních školách

Bc. Karolína Blahová

Diplomová práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Karolína Blahová**
Osobní číslo: **L20438**
Studijní program: **N1032A020002 Bezpečnost společnosti**
Specializace: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Návrh realizace preventivně výchovné činnosti na základních školách**

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte z dostupných domácích i zahraničních zdrojů literární rešerši a formulujte teoretická východiska pro praktickou část.
2. Proveďte analýzu současného stavu preventivně výchovné činnosti na základních školách.
3. Vyhodnoťte preventivně výchovnou činnost na vybraných základních školách.
4. Na základě získaných poznatků vytvořte návrh zefektivnění realizace preventivně výchovné činnosti na základních školách.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. ŘEHÁK, David a Libor FOLWARCZNY. *Východiska technického a organizačního zabezpečení ochrany obyvatelstva*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7385-117-0.
2. ŘEHÁK, David, Bohumír MARTÍNEK a Petra LEGIERSKÁ. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019. ISBN 978-80-7385-220-7.
3. SMITH, Clifton L a David Jonathan BROOKS. *Security Science: The Theory and Practice of Security*. Oxford: Elsevier, 2013. ISBN 978-0-12-394436-8.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucí diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Kateřina Vichová, Ph.D.**
Ústav logistiky

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **6. května 2022**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 1. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 06. 05. 2022

Jméno a příjmení studenta: Bc. Karolína Blahová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce pojednává o preventivně výchovné činnosti na základních školách. Cílem práce je návrh realizace výuky preventivně výchovné činnosti. V teoretické části jsou rozebrány právní normy, bezpečnostní systém České republiky společně s ochranou obyvatelstva. Před dílčím závěrem je kapitola o preventivně výchovné činnosti s její stručnou historií. V praktické části jsou uvedeny možné způsoby vyučování preventivně výchovné činnosti společně s podpůrnými materiály. Následuje představení základních škol, které byly analyzovány pro diplomovou práci a jejich analýza pomocí vyhodnocení pracovních listů a otázek. Pomocí SWOT analýzy byla analýza všech škol vyhodnocena a navrhnutá následná opatření. Součástí práce jsou přílohy analýzy i návrhů realizace výuky.

Klíčová slova: ochrana obyvatelstva, preventivně výchovná činnost, ochrana člověka za mimořádných událostí, integrovaný záchranný systém.

ABSTRACT

The diploma thesis deals with preventive educational activities at primary schools. The aim of the work is to propose the implementation of teaching preventive educational activities. The theoretical part deals with legal standards, the security system of the Czech Republic together with the protection of the population. Before the partial conclusion is a chapter on preventive educational activities with a brief history. The practical part presents possible ways of teaching preventive educational activities together with supporting materials. The following is an introduction to the primary schools that were analyzed for the thesis and their analysis through the evaluation of worksheets and questions. Using the SWOT analysis, the analysis of all schools was evaluated, and follow-up measures were proposed. Part of the work are annexes to the analysis and proposals for the implementation of teaching.

Keywords: population protection, preventive educational activity, human protection in emergencies, integrated emergency management system.

Poděkování

Poděkování patří mé vedoucí práce paní Ing. Kateřině Víchové, PhD. za pomoc a vedení při zpracování diplomové práce. Její přístup byl velice ochotný, vstřícný a nápomocný. Další poděkování patří všem čtyřem základním školám, které souhlasily se spoluprací k této diplomové práci a příslušnicím Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky z odboru prevence, které mi daly cenné rady a pomohly s hlavní myšlenkou práce. V neposlední řadě patří poděkování mé rodině, která při mně stojí po celé moje studium a podporuje mě za všech okolností. A děkuji mým přátelům, které jsem měla tu možnost poznat při studiu na této fakultě v Uherském Hradišti a díky kterým byl tento čas jeden z nejpamětihodnějších v mém životě.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TERMINOLOGIE	11
2 PRÁVNÍ NORMY DOTČENÉ OBLASTI	14
2.1 KONCEPČNÍ DOKUMENTY DOTČENÉ OBLASTI.....	15
3 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM STÁTU	17
3.1 ZÁKONODÁRNÁ MOC.....	17
3.2 VÝKONNÁ MOC	18
4 OCHRANA OBYVATELSTVA	20
4.1 OPATŘENÍ OCHRANY OBYVATELSTVA	22
5 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST	25
5.1 HISTORIE PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI.....	25
5.2 INSTITUCE ZAMĚŘUJÍCÍ SE NA PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOST	26
5.3 PROGRAMY A PROJEKTY PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI.....	28
DÍLČÍ ZÁVĚR	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	33
6.1 PLATFORMY VZDĚLÁVÁNÍ A MATERIÁLY K VÝUCE.....	34
7 VÝUKA PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI NA VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	38
8 ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE NA VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	47
9 SWOT ANALÝZA	62
9.1 MATICE SWOT ANALÝZY.....	67
10 ISHIKAWA A AWAKISHI DIAGRAM	69
11 NÁVRHY DO VÝUKY	72
11.1 BROŽURKY PRO 5. A 9. TŘÍDU	72
11.2 PREZENTACE PRO PRVNÍ I DRUHÝ STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	79
ZÁVĚR	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	83
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	91
SEZNAM OBRÁZKŮ	92
SEZNAM TABULEK	93
SEZNAM PŘÍLOH	94

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá preventivně výchovnou činností na základních školách. Prevence je základním stavebním kamenem nejen ochrany obyvatelstva, ale i jiných oborů, a proto je důležité držet ji na vysoké úrovni. Z historického pohledu byla preventivně výchovná činnost, dříve označována jako branná výchova, pravidelně probírána ve školách i v zaměstnání. Po sametové revoluci a převratu v politickém systému země byla preventivně výchovná činnost upozaděna a později úplně zrušena. V posledních letech je vyvíjena velká snaha o zapojení preventivně výchovné činnosti zpátky do základního i dalšího vzdělávacího systému s pomocí nejen státních složek, ale i soukromých subjektů. Tato snaha je zpečetěna i v nejnovější Koncepci ochrany obyvatelstva, která byla vydaná v roce 2021. Jejím hlavním mottem je „Připravený občan, připravený stát.“.

V dnešní době se zvyšuje nejen počet přírodních katastrof, ale i těch, které způsobuje člověk. Člověk je jedním z hlavních příčin mimořádných událostí, a to jak nevojenského, tak hlavně vojenského charakteru, kterému je svět vystaven v tuto chvíli. Svět se globalizuje neuvěřitelnou rychlostí a není zcela jisté, jakým směrem se bude dál vyvíjet a čemu všemu bude čelit. Je důležité, aby nejen žáci ve škole, ale i dospělá populace věděla, co dělat, když nějaká taková situace nastane. Preventivně výchovná činnost je stejně důležitá jako všechny různé plány, které jsou potřebné pro zvládnutí jakékoli mimořádné události.

Struktura práce je postavena na teoretické a praktické části. Teoretická část popisuje právní normy pro zvolenou oblast, vysvětluje bezpečnostní systém České republiky a ochranu obyvatelstva. Závěrem teoretické části je kapitola o preventivně výchovné činnosti.

Praktická část je rozdělena na analyticko-empirickou část a návrhovou část. V analyticko-empirické části bude představena současná výuka preventivně výchovné činnosti společně s materiály, které jsou k této výuce dostupné. Dále bude provedena analýza aktuálního stavu výuky na vybraných základních školách a její vyhodnocení.

V návrhové části bude představen návrh na realizaci preventivně výchovné činnosti na základních školách, který může pomoci pedagogům s výukou.

CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Cílem této práce je zjistit, zda je výuka preventivně výchovné činnosti na základních školách v současnosti dostatečná a po vyhodnocení analýzy navrhnout realizaci výuky preventivně výchovné činnosti. Součástí návrhu realizace bude vytvoření brožurek a prezentací pro první a druhý stupeň základní školy. Cíle bude dosaženo pomocí vytvořených pracovních listů pro žáky 5. a 9. tříd, které budou rozdány na čtyřech vybraných základních školách v Jihomoravském kraji. Do vybraných základních škol budou zaslány i otázky pro metodika prevence, které se týkají výuky preventivně výchovné činnosti na jejich základní škole. Vyhodnocení proběhne slovním hodnocením a u některých vybraných otázek pomocí grafického znázornění.

Pro celkové vyhodnocení analýzy současného stavu bude použita SWOT analýza, která byla zvolena jako nejvhodnější metoda pro tento typ analýzy a práce. SWOT je zkratkové vlastní jméno vzniklé spojením začátečních písmen několika slov, a to z anglického originálu Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, Threats – hrozby. Metoda analyzuje vnitřní silné a slabé stránky organizace a příležitosti a hrozby ve vnějším prostředí organizace. Vnitřní faktory vymezují silné a slabé stránky efektivnosti organizace. Faktory vnějšího prostředí jsou oblasti, které organizace nemůže sama ovlivnit, existují nezávisle na organizaci a jejím působení. Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb poskytuje podklady pro formulaci potřebných a rozvojových směrů a aktivit, podnikových strategií a strategických cílů. Analýza spočívá v rozboru a hodnocení současného stavu organizace a současné situace okolí organizace (Grasseová, Dubec a Řehák, 2012).

Další metody, které doplní výsledek analýzy, bude Ishikawa diagram a Awakishi diagram. Ishikawa diagram neboli diagram rybí kosti je metoda příčin a následků. Cílem této metody je nalézt nejpravděpodobnější příčiny řešeného problému. Princip metody vychází ze základního zákona – každý následek (problém) má svoji příčinu nebo kombinaci příčin. Na začátku tvorby diagramu je znám pouze následek, který již vznikl, nebo je zde potenciál vzniku následku, kterému se chce předejít. Příčiny, které způsobily problém, se hledají v oblastech 6M (materiál, procesy, metody, technologie, stroje, lidé a prostředí) (Střelec, 2022). Awakishi diagram je opakem k Ishikawa diagramu. Tato metoda hledá možné úkoly nebo činnosti, které minimalizují nebo dokonce zabrání vzniku problému (How to Use the Fishbone Tool for Root Cause Analysis, 2022).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TERMINOLOGIE

Úvodní kapitolou teoretické části diplomové práce je základní terminologie. Cílem této kapitoly je pomocí pojmů, které souvisejí s probíranou problematikou, plně porozumět danému tématu. Základním pojmem pro probíranou problematiku je preventivně výchovná činnost a ochrana obyvatelstva. Oba pojmy v sobě skrývají další pojmy, které je nutno rozebrat.

Bezpečnost – stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru snížena rizika námi chráněnému objektu. Zabezpečení všemi dostupnými prostředky (Haddow et al., 2017).

Bezpečnostní prostředí – majoritní pojem pro určení východisek bezpečnostní politiky státu. Lze jej chápat jako prostředí mimo hranice státu, kde se střetávají zájmy státu s jinými státy a aktéry, kteří ovlivňují bezpečnost daného státu (Adamec et. al., 2012).

Evakuace – zabezpečuje přemístění osob z místa ohrožení MU do místa, kde MU nehrozí. Evakuaci můžeme rozdělit do několika kategorií. Může se jednat o evakuaci objektovou nebo plošnou, samovolnou nebo řízenou, krátkodobou nebo dlouhodobou (Řehák a Folwarczny, 2012).

Hrozba – je nežádoucí nebezpečí, které může hrozit na daném území. Při aktivaci tohoto nežádoucího nebezpečí může ohrozit občany nebo majetkové hodnoty, či další chráněná aktiva na daném území (Haddow et al., 2017). Hrozba může být naturogenního nebo antropogenního charakteru. Taktéž může být úmyslná či neúmyslná (Antušák a Vilášek, 2016).

Integrovaný záchranný systém (dále jen IZS) – koordinovaný postup složek při přípravě na MU a při záchranných a likvidačních pracích (Česko, 2000a).

Krizová opatření – jsou taková opatření, která se využívají při přípravě na KS nebo při jejich řešení. Krizová opatření mohou pomoci k minimalizaci nebo k úplnému odstranění následků KS. Krizová opatření mohou jistým způsobem změnit práva a povinnosti občanů (Antušák a Vilášek, 2016).

Krizová situace – v případě, že daná situace přeroste v situaci většího rozsahu, která není zvládnutelná vytyčenými silami a prostředky, je situace označována za krizovou situaci (Adamec et al., 2012).

Krizové řízení – zahrnuje analýzu, vyhodnocení, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činnosti, které jsou prováděné orgány krizového řízení pro zvládnutí krizové situace nebo s ochranou kritické infrastruktury (Česko, 2000b).

Mimořádná událost (dále jen MU) – je působení sil a jevů vyvolaných působením člověka nebo přírodních sil. MU je i havárie, která ohrožuje životy lidí, životního prostředí a majetku a vyžaduje provedení záchranných a likvidačních prací (Česko, 2000a).

Nouzové přežití – je souhrn činností k minimalizaci škod na životech a majetku obyvatelstva. Zainteresované orgány zajišťují ubytování, stravování, zásobování energií nebo pitnou vodou v území zasaženém MU (Horák et al., 2015).

Ochrana člověka za mimořádných událostí (dále jen OČMU) – systém výuky, který zahrnuje učivo z oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení (Zpěvák et. al., 2014).

Ochrana obyvatelstva – znamená plnění úkolů k zabezpečení života a zdraví občanů, patří sem především evakuace, ukrytí, nouzové přežití a varování a vyzkoušení. Ochrana obyvatelstva skýtá jak civilní ochranu, tak i obranu (Česko, 2000a).

Prevence – opatření, která mají zabránit nežádoucím vlivům na obyvatelstvo a minimalizovat nežádoucí dopady na ně (Unesco, 2014).

Preventivně výchovná činnost (dále jen PVČ) – výchova a vzdělávání dětí a obyvatelstva v oblasti požární ochrany a ochrany člověka při MU (Preventivně výchovná činnost, 2021).

Příprava občanů k obraně státu – cílem tohoto programu je, aby člověk cítil povinnost vůči svému státu jej bránit v případě vojenského napadení. Povinnost stát bránit nezanikla s profesionalizací Armády ČR, ale je stále daná branným zákonem (Zpěvák et. al, 2014).

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) – rámeček pro tvorbu programů vzdělávání žáků všech oborů (Zpěvák et. al., 2014).

Riziko – znamená jistou pravděpodobnost, že dojde k aktivaci určité hrozby. Jedná se o sloučení nebezpečí a jeho následků s možným výskytem na určitém území (Haddow et al., 2017).

Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) – tento program vydává ředitel školy nebo školského zařízení. Zobrazuje konkrétní cíle, formu nebo délku a časový plán výuky. ŠVP vychází z RVP (Rámcové vzdělávací programy, 2022).

Ukrytí – ukrytím se rozumí opatření k ochraně lidských životů před účinky chemických nebo radioaktivních havárií. Ukrýt se můžeme i způsobem improvizovaným. Improvizovaný způsob ukrytí je využívání přirozených ochranných vlastností staveb s doporučenou úpravou, které zamezí vniknutí pronikavých kontaminantů (Řehák a Folwarczny, 2012).

Varování a vyrozumění – varování i vyrozumění je souhrn technických a organizačních opatření, které zabezpečují včasné upozornění. Varování předává informaci o hrozící nebo již nastalé mimořádné události (dále jen MU) obyvatelstvu a o vyrozumění se jedná v případě informování orgánů krizového řízení (Řehák a Folwarczny, 2012).

Vzdělávání – příprava občanů na situace, které mohou nastat na našem území (Unesco, 2014).

2 PRÁVNÍ NORMY DOTČENÉ OBLASTI

Tato kapitola se zabývá právními normami, které upravují preventivně výchovnou činnost a ochranu obyvatelstva. Mezi tyto normy patří:

- **Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky** upravuje krizové stavy v ČR, konkrétně nouzový stav a stav ohrožení státu. Dále pojednává o zajištění bezpečnosti České republiky, a kdo tvoří Bezpečnostní radu státu (Česko, 1998).
- **Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky** pojednává o orgánech a organizacích, které zajišťují obranu státu. Udává práva a povinnosti fyzických a právnických osob při zajišťování obrany státu, včetně věcných prostředků a pracovní povinnosti a výpomoci. Dále pojednává o objektech důležitých pro obranu státu, jako jsou vojenské újezdy. Tento zákon rovněž neopomíná další opatření v zájmu obrany státu, mezi které patří příprava občanů k obraně státu (Česko, 1999).
- **Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů**, jak již z názvu vyplývá, řeší IZS, jeho složky a orgány řízení. Dále upravuje povinnosti státních i samosprávních orgánů v souvislosti s přípravou na MU a při provádění záchranných a likvidačních prací. Zákon řeší i další věci týkající se IZS, jako cvičení všech jeho složek a jejich komunikaci (Česko, 2000a).
- **Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně** je zákonem určujícím povinnosti ministerstev a jiných státních orgánů, právnických a fyzických osob na úseku požární ochrany. Mimo jiné upravuje i povinnosti státní správy a samosprávy na tomto úseku. Zákon nevynechává ani úpravu požárních jednotek (Česko, 1985).
- **Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů** je základním legislativním dokumentem v oblasti krizového řízení. Popisuje činnosti orgánů v oblasti krizového řízení. Obsahuje popis stavu nebezpečí, prvků kritické infrastruktury a práva a povinnosti osob (Česko, 2000b).
- **Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů** je zákonem popisujícím systém nouzového hospodářství za krizového stavu. Dále popisuje humanitární pomoc a hospodářskou mobilizaci (Česko, 2000c).

- **Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a změně některých zákonů** upravuje činnost HZS, jeho postavení a úkoly. Dále upravuje organizaci HZS, základní povinnosti příslušníků a zaměstnanců (Česko, 2015).
- **Zákon č. 561/2004 Sb., o základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon)** určuje cíl a průběh vzdělávání téměř všech stupňů vzdělání (Česko, 2004).
- **Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva** je doplňující vyhláškou k zákonu č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Vyhláška řeší postup při zřizování zařízení civilní ochrany a při odborné přípravě jejich personálu. Dále je ve vyhlášce uvedeno, jakým způsobem právnické a fyzické osoby o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení. Vyhláška popisuje i některé úkoly ochrany obyvatelstva a jejich provedení, jako je jednotný systém varování a vyzoomění (dále jen JSVV), evakuace a ukrytí (Česko, 2002).
- **Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému** je vyhláškou doplňující zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Vyhláška upravuje zásady koordinace složek IZS při společném zásahu, také zásady spolupráce operačních středisek a způsob provádění dokumentace (Česko, 2001).

2.1 Koncepční dokumenty dotčené oblasti

Do této oblasti mimo legislativní dokumenty patří i koncepce nebo strategické rámce a strategie. Konkrétně lze do této skupiny zařadit:

- **Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030** je základním nelegislativním dokumentem v oblasti ochrany obyvatelstva. Tato koncepce představuje vytvoření takových podmínek, které zajistí bezpečný život všech občanů ČR. Tato koncepce byla vydána v roce 2021 a zajišťuje nový pohled na ochranu obyvatelstva, a to především jako systém prevence, připravenosti a odezvy. V koncepci jsou představeny tři strategické cíle a ke každému cíli čtyři úkoly (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021).

- **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+** je majoritním dokumentem pro rozvoj vzdělání v ČR. Cílem tohoto dokumentu je modernizovat školský a vzdělávací systém ve všech oblastech a připravit systém na nové výzvy a vyřešit problémy, které v systému vzdělávání ČR přetrvávají. „Cílem strategie je modernizovat vzdělání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století“ (Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, 2021).
- **Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z roku 2017** je dokumentem analyzujícím a vyhodnocujícím situaci v oblasti vzdělávání odborných pracovníků na úseku ochrany obyvatelstva a krizového řízení. V koncepci je dále obsažený i systém vzdělávání a jeho další rozvoj (Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z roku 2017, 2017).
- **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání** popisuje systém vzdělávání v jednotlivých oblastech vzdělávání (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2020).

PVČ neboli OČMU je velice široké téma, které spadá do spousty legislativních i nelegislativních dokumentů. V této kapitole byly vybrány základní legislativní dokumenty, které se PVČ týkají. Počínaje ústavním zákonem, zákonem o bezpečnosti až po vyhlášku Ministerstva vnitra o podrobnostech zabezpečení IZS. Co se týče dokumentů nelegislativních, jsou zde uvedeny ty vůbec nejdůležitější k PVČ, a to je Koncepce ochrany obyvatelstva. Nová koncepce ochrany obyvatelstva z roku 2021 má jako jeden z cílů vzdělávání a přípravu žáků a přípravu obyvatelstva.

3 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM STÁTU

Veřejná bezpečnost je často považována za formu bezpečnosti a vyvíjí se ruku v ruce s dalšími praktickými oblastmi bezpečnosti. I když se má za to, že soukromá bezpečnost se rozvinula jako první, je důležité vzít v úvahu, že bezpečnost odráží společnost a jejím cílem je uspokojit potřeby její společnosti (Smith a Brooks, 2013). Ochrana obyvatelstva a bezpečnost společnosti bude zajištěna pouze když budou všechny zainteresované orgány a složky funkční. Tyhle orgány budou v následující kapitole představeny.

Za základní funkce státu je považováno zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR. Dále je to ochrana jejich demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. Aby všechny tyto úkoly mohl stát plnit, vytvořil bezpečnostní systém, který plnění těchto úkolů zajišťuje. Bezpečnostní systém má hierarchickou strukturu, která je propojena politickými, vojenskými i civilními rovinami. Základní činností bezpečnostního systému je řídit a koordinovat všechny jeho prvky při zajišťování bezpečnosti. Tuhle činnost provádí při zajišťování zájmů ČR, při výskytu hrozby nebo při vzniku krizové situace. Pro efektivnější a pružnější zajišťování bezpečnosti státu je ČR zapojena do mezinárodních organizací, které zabezpečují ČR v rámci jejich institucí. Jsou to organizace Evropská unie, Severoatlantická aliance, Organizace spojených národů a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Adamec, et al., 2012).

Zásadními prvky, které povinně plní úkoly bezpečnostního systému jsou orgány státní moci, územní samosprávné celky, právnické a fyzické osoby (Adamec et al., 2012). Podle zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, zajišťují dále bezpečnost ČR ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby (ČESKO, 1998).

3.1 Zákonodárná moc

Zákonodárná moc je v ČR v kompetenci Parlamentu ČR. Parlament má moc schvalovat zákony týkající se bezpečnosti státu, rozhoduje o vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu a také může svým hlasem spolurozhodovat o směru bezpečnostní politiky státu. Dále má v kompetenci rozhodovat o účasti ČR v mezinárodních obranných akcích a dává souhlas k vyslání ozbrojených sil do zahraničí. Nechybí ani jeho souhlas při pobytu cizích vojsk na území ČR (Adamec et al., 2012).

3.2 Výkonná moc

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení přesně vymezuje pravomoci jednotlivých orgánů. Nejvíce zásadním orgánem je vláda, která má na starost funkčnost systému ochrany obyvatelstva (Zpěvák et al., 2014). Výkonná moc v ČR funguje na ústřední a územní úrovni. Ústřední úroveň se skládá z:

Prezident České republiky

Prezident ČR je hlavou státu a zastupuje stát navenek. Prezidentovy pravomoci a jeho místo v bezpečnostním systému určuje zejména ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR; zákon č. 218/1995 Sb., o rozsahu branné povinnosti a vojenských správních úradech; zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR; zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, zákon č. 114/1993 Sb., o Kanceláři prezidenta republiky, a další (Kdo je kdo - orgány odpovědné v ČR za vnitřní bezpečnosti, 2021). Prezident je vrchním velitelem ozbrojených sil. Má právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu a vyžadovat si od ní zprávy a projednávat s ní její záležitosti (Adamec et al., 2012).

Vláda České republiky

Vrcholný výkonný orgán státní moci, který uskutečňuje bezpečnostní politiku státu. Vláda je nejvíce odpovědná za chod celého bezpečnostního systému státu (Adamec et al., 2012). V její pravomoci je přijímat obecně platné právní předpisy, tak aby byl zajištěn organizační chod systému (Zpěvák et al., 2014). Vláda např. vyhodnocuje možná rizika a hrozby v oblasti bezpečnosti ČR, schvaluje strategickou koncepci obrany státu, rozhoduje o opatřeních k účinnému fungování bezpečnostního systému ČR a další. Vláda má mnoho pravomocí za krizového stavu, avšak i za krizového stavu je stále odpovědná poslanecké sněmovně (Kdo je kdo – orgány odpovědné v ČR za vnitřní bezpečnosti, 2021).

Bezpečnostní rada státu

Bezpečnostní rada státu je stálý pracovní orgán vlády pro koordinaci bezpečnosti ČR. Bezpečnostní rada státu analyzuje a vyhodnocuje problematiku bezpečnosti v ČR a připravuje vládě návrhy k jejímu zajištění. Předsedou Bezpečnostní rady státu je předseda vlády a další členové jsou určeni podle rozhodnutí vlády. Zpravidla se jedná o ministry resortů. Dále jsou členy i zástupci důležitých dalších ústředních správních úřadů (Adamec et al., 2012). Bezpečnostní rada státu má stálé pracovní výbory, kterými jsou výbor

pro civilní nouzové plánování, výbor pro obranné plánování, výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, výbor pro zpravodajskou činnost (Zpěvák et al., 2014), výbor pro kybernetickou bezpečnost a výbor pro zpravodajskou činnost (Pracovní orgány a odborné pracovní skupiny, 2022).

Ústřední správní úřady

Ústřední správní úřady jsou ministerstva a další zákonem stanovené orgány státní správy jako např. Česká statistický úřad, Česká báňský úřad, Státní správa hmotných rezerv a další. Ministerstva plní úkoly v okruhu své působnosti. O svých návrzích a postupech informují veřejnost a jejich jednání a činnost kontroluje a sjednocuje vláda. Každé ministerstvo zajišťuje připravenost na krizové situace ve svém okruhu působnosti (Adamec et al., 2012). Klíčovým ústředním správním úřadem pro ochranu obyvatelstva je Ministerstvo vnitra. Je zodpovědné za řešení a zvládání krizových situací (Zpěvák et. al., 2014).

Orgány kraje

Orgány kraje pečují o všestranný rozvoj svého území, a potřeby svých občanů, tzn. i během krizových situací. Kraj pověřuje svoje orgány přípravou na řešení krizových situací. Hejtman ze své funkce kontroluje a řídí připravovaná opatření. Orgány kraje, které připravují potřebná opatření pro krizové situace jsou kromě hejtmana krajský úřad, zastupitelstvo kraje a rada kraje. Pro řešení krizových situací zřídí kraj krizový štáb kraje jako svůj pracovní orgán. V případě vyhlášení nouzového stavu a stavu ohrožení státu zajišťuje provedení opatření podle zákona o krajích (Halaška a Ralbovská, 2017).

Orgány obce

Obec je základním územním samosprávním celkem. Obec pečuje o rozvoj území a o potřeby svých občanů, tedy i o jejich bezpečnost. Obec je spravována zastupitelstvem obce a dalšími orgány, jako starostou obce, radou obce nebo obecním úřadem. Připravenost i odpovědnost na řešení krizových situací zajišťují orgány obce, které jsou vyjmenovány na začátku odstavce (Adamec et al., 2012).

4 OCHRANA OBYVATELSTVA

Jak vychází již z názvu, jedná se především o ochranu a zdraví občanů daného území. Ochrana obyvatelstva vychází z historických událostí, ale v dnešní době především z narůstajícího počtu živelních katastrof, průmyslových havárií, teroristických útoků a globalizujícího se světa.

V ČR se postavení ochrany obyvatelstva v důsledku rozsáhlých změn zaměřilo na nevojenské hrozby. V minulosti se jednalo spíše o ochranu obyvatelstva před vojenskými hrozbami, avšak události ze začátku 21. století ukázaly, že je nutné obě sféry provázat. Je tedy nutné rozvíjet systém, který bude schopen odolávat hrozbám vojenského i nevojenského charakteru (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021).

Pojem „ochrana obyvatelstva“ v sobě skrývá vazby a vztahy konkrétních opatření k zajištění ochrany života a zdraví občanů a také jejich majetku v nejrůznějších situacích. Pod ochranu obyvatelstva spadají i pojmy civilní ochrana a civilní obrana. Všechny tyto pojmy se používají napříč zeměmi Evropy i světa, odlišnost mezi nimi však neznamena zásadní rozdíl v přístupu k ochraně (Řehák et al., 2019). V ČR se pod pojmem „civilní ochrana“ rozumí ochrana obyvatelstva za nevojenského krizového stavu, tedy stavu nebezpečí, nouzového stavu a stavu ohrožení státu nevojenského charakteru. Civilní obrana je chápána jako ochrana obyvatelstva za vojenské krizové situace a při vyhlášení vojenských krizových stavů, kterými jsou stav ohrožení státu vojenského charakteru a válečný stav (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013).

Ochrana obyvatelstva a její definice je zakotvena v zákoně o IZS, kde je její znění: *„Plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku“* (Česko, 2000a). Další definice ochrany obyvatelstva je z roku 2013 z Koncepce ochrany obyvatelstva, kde je chápána jako *„plnění úkolů v oblasti plánování, organizování a výkonu činnosti za účelem předcházení vzniku, zajištění připravenosti na MU a krizové situace a jejich řešení; ochranou obyvatelstva je dále plnění úkolů civilní obrany (viz. Ženevské úmluvy z 12. srpna 1949)“* (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013).

V roce 2021 byla vydána nová Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030. V této koncepci již není ochrana obyvatelstva chápána pouze z pohledu zákona o IZS, ale zobrazuje probíhající nebo vývojové trendy aktuálního světa,

včetně možnosti výskytu nepravděpodobných MU s velkým dopadem na společnost. Nová koncepce pohlíží na ochranu obyvatelstva jako na systém prevence a připravenosti. Dále ji chápe v širším pojetí jako schopný systém odolávat MU a být na ně důkladně připraven s adekvátní odezvou. Hlavní role v tomhle systému mají orgány státní správy, územní samosprávy, právnické a fyzické osoby a samotní občané (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021).

„Systém prevence, připravenosti a odezvy vůči mimořádným událostem a krizovým situacím, jehož cílem je ochrana životů, zdraví, majetku a životní prostředí. Ochrana obyvatelstva pokrývá hrozby nevojenského charakteru a je úkolem státních orgánů, orgánů územních samospráv, právnických a podnikajících fyzických osob, ale také úkolem samotných občanů.“

(Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021).

Mezi základní pilíře systému bezpečnosti státu lze zařadit i ochranu obyvatelstva. Bezpečnost státu zajišťuje bezpečnost jednotlivce i společnost. Ke správnému fungování je podstatné zajistit funkčnost všech zainteresovaných osob a orgánů (Řehák et al., 2019).

Funkčnost ochrany obyvatelstva stojí na základě spolupráce všech stupňů veřejné správy, podnikatelského i neziskového sektoru. Zásadní úlohu v tomto systému vykonává Hasičský záchranný sbor (dále jen HZS) ČR. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR sjednocuje a koordinuje postupy všech ostatních ministerstev, ústředních správních úřadů, obcí i krajů a dalších zainteresovaných orgánů. Jedná se o koordinaci v oblasti přípravy na MU. Ochrana obyvatelstva bude efektivním systémem v případě, že bude aktivně zapojeno obyvatelstvo, jedině tímto způsobem se splní podmínka udržitelné ochrany společnosti (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021). Bezpečnost patří k základním potřebám lidí, tudíž lze ochranu obyvatelstva považovat za základní funkci území nebo regionů. K dosažení a zajištění podmínek bezpečné společnosti a prostředí je nutné zavést opatření pro ochranu obyvatelstva v kontextu se zajištěním udržitelného rozvoje a regionálního rozvoje (Martínek a Tvrdek, 2010).

Nová Koncepce ochrany obyvatelstva rozdělila vizi do tří strategických cílů, kterými jsou rozvoj podmínek, podpora úkolů a opatření a zvyšování účinnosti organizace. Pro tuto diplomovou práci je zásadní druhý strategický cíl – podpora úkolů a opatření, kde se klade důraz na splnění čtyř úkolů. Tyto úkoly jsou vzdělávání a příprava žáků a studentů, příprava obyvatelstva, revize opatření ochrany obyvatelstva a koncepční a technologický rozvoj varování a informování (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021).

„Připravený občan. Připravený stát.“

(Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030,
2021)

4.1 Opatření ochrany obyvatelstva

Všechna opatření ochrany obyvatelstva jsou plněna orgány státní správy, orgány samosprávy a složkami IZS. Kromě zmíněných orgánů se na opatřeních ochrany obyvatelstva podílejí i neziskové organizace, právnické, podnikající fyzické osoby a fyzické osoby, tedy obyvatelstvo. Mezi hlavní opatření se řadí varování a vyrozumění, evakuace, ukrytí, nouzové přežití, individuální ochrana, zajišťování nebezpečných oblastí a dekontaminace a poskytování humanitární pomoci (Adamec et al., 2012).

Ochrana obyvatelstva v ČR je řešena na několika principech. Starost o ochranu obyvatelstva náleží státu, ústředním orgánem v oblasti ochrany obyvatelstva je Ministerstvo vnitra, odpovědnost ochrany obyvatelstva je rozložena na všechny úrovně veřejné správy, všechna opatření pro řešení krizových situací a MU budou využita i v případě válečného stavu, konkrétní odpovědnost za ochranu života a zdraví je obsažena v příslušných zákonech, základní složky IZS jsou jádrem výkonných a řídicích funkcí, preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva zefektivňuje sebeochranu (Kratochvílová et al., 2013).

Varování a vyrozumění je souhrn opatření, která mají za úkol minimalizovat dopady MU velkého rozsahu tak, že včas a správně varují obyvatelstvo o hrozící nebo již nastalé MU. Při hrozící nebo již nastalé MU je taktéž zásadní vyrozumět složky IZS a všechny zainteresované orgány krizového řízení (Kratochvílová et al., 2013). Včasné a správné varování a vyrozumění zajišťuje v ČR JSVV. Tento systém je v ČR vybudován od roku 1991 a je tvořen vyrozumívacími centry, telekomunikačními sítěmi, přenosovou soustavou a koncovými prvky (Hradil, et. al, 2018). Odpovědnost za technické, provozní a organizační opatření má ministerstvo vnitra generální ředitelství HZS ČR. Varování obyvatelstva vyplývá z mezinárodního práva, konkrétně z Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám (Kratochvílová et al., 2013). Vyrozumívací centra, jako součást JSVV jsou zřízena na několika úrovních. Jsou to úrovně celostátní, krajská, s územní působností nebo dalšími provozovateli, jako např. ČEZ (Hradil, et. al, 2018). Obyvatelstvo v případě ohrožení bývá nejčastěji varováno signálem „Všeobecná výstraha“, která má podobu kolísavého tónu sirény po dobu 140 sekund. Po tomto signálu následuje tísňová

informace, která sdělí obyvatelstvu, o jakou mimořádnou událost se jedná a jaká jsou opatření k ochraně obyvatelstva. Občané však mohou být informováni i pomocí sdělovacích prostředků. Dalším velmi častým tónem, který slouží pro vyrozumívání složek IZS je „Požární poplach“, který svolává jednotky požární ochrany a má podobu přerušovaného tónu sirény po dobu jedné minuty (Varování obyvatelstva v České republice, 2017).

Evakuace je nutným procesem pro zabránění nebo zmírnění negativních dopadů mimořádné události. Evakuace se použije v případě, kdy není možné provést opatření k ochraně obyvatelstva jiným způsobem. Evakuace je velmi významným opatřením jak v požární ochraně, tak v ochraně obyvatelstva (Kratochvílová et al., 2013). Evakuace se popisuje jako dopředu připravený a určený proces přesunu nebo odsunu občanů, zvířat, materiálu, techniky a zařízení z míst ohrožení do místa kde nehrozí nebezpečí, a to za pomoci určených orgánů krizového řízení. Evakuace se vztahuje na všechny osoby z ohroženého území, kromě osob, které se přímo podílí na záchranných a likvidačních pracích. K provedení evakuace jsou předem připravovány evakuační plány pro daná území, která jsou součástí vnějších havarijních plánů. Evakuace nespočívá jen v přemístění osob z místa ohrožení do místa bezpečí, ale také poskytnutí přepravovaným osobám náhradní ubytování a stravování (Horák, et. al., 2015). Při záchranných a likvidačních pracích zabezpečuje a koordinuje evakuaci HZS ČR, avšak vlastní zabezpečení evakuace je úkolem obecního úřadu (Kratochvílová et al., 2013). Evakuace se rozděluje podle různých kritérií, jako je např. doba trvání, rozsah opatření nebo způsobu realizace. Evakuaci tedy lze pojmenovat podle kritérií v předešlé větě, jako evakuaci krátkodobou nebo dlouhodobou, evakuaci objektovou nebo plošnou a evakuaci samovolnou nebo řízenou (Hradil, et. al., 2018).

Nouzové přežití je souhrn opatření příslušných orgánů, které zabezpečují nouzové ubytování, nouzové zásobování potravinami, nouzové zdroje pitné vody, nouzové zásobování pitnou vodou, nouzové základní služby, nouzové dodávky energií a humanitární pomoc. Opatření nouzového přežití se realizuje nejen pro evakuované obyvatelstvo, ale i pro obyvatelstvo, které se nachází na ohroženém území a nebylo evakuováno a kde jsou ztížené podmínky pro přežití (Kratochvílová et al., 2013). Nouzové přežití bývá zpravidla zahájeno jeden až dva dny po evakuaci. Po dobu prvních dvou dnů si občané zajišťují zásoby z vlastních zdrojů. Opatření nouzové opatření bude zajišťováno po celou dobu trvání MU. Odpovědnost za zajišťování nouzového přežití plní orgány veřejné správy. Obecní úřady se podílejí na přípravách opatření k nouzovému přežití. HZS ČR nouzové přežití koordinuje a

organizuje a je připraven svými zásobami poskytnout humanitární pomoc (Horák, et. al., 2015).

Ukrytí je důležité opatření při krizových situacích nevojenského i vojenského charakteru. V podmínkách ČR se jedná především o ukrytí před nebezpečnými látkami, při vichřicích nebo orkánech a při použití zbraní hromadného ničení (vojenský konflikt). Co se týče MU nebo krizových situací nevojenského charakteru využívají se budovy s jejich přirozenými ochrannými vlastnostmi. Při krizových situacích vojenského charakteru se využívají improvizované a stálé úkryty (Kratochvílová et al., 2013). Improvizované úkryty jsou předem vybrané prostory ve vhodných bytech, domech nebo objektech. Zásadní věcí u improvizovaných úkrytů je jejich dohotovení navržené stavebními úpravami svépomocí obyvatelstva. Improvizované úkryty se budují do pěti dnů po vyhlášení krizového stavu podle předem připravených plánů. Stálé úkryty jsou tvořeny trvalými ochrannými prostorami v podzemních částech staveb, úkryty vestavěné nebo úkryty samostatně stojící. Stálé úkryty se dělí na stálé tlakově odolné úkryty, stálé tlakově neodolné úkryty, ochranné systémy, podzemních dopravních staveb (Horák, et. al, 2015) (Hradil, et. al, 2018) (Ukrytí obyvatelstva v České republice, 2014).

5 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

PVČ je souhrnem technických, organizačních a provozních opatření k výchově obyvatelstva a jeho vzdělání. Vzdělávání se týká správného reagování na situace mimořádné či krizové. PVČ v ČR je prováděna několika institucemi. Hlavní institucí v této oblasti je HZS ČR. Na národní je to Ministerstvo vnitra - generální ředitelství HZS ČR, na krajské úrovni HZS jednotlivých krajů a na obecní úrovni jednotky požární ochrany obcí a obecní úřady. HZS ČR není jedinou institucí v oblasti PVČ, mezi další instituce zabývající se tímto oborem patří veřejně prospěšné organizace, právnické a podnikající fyzické osoby, různá občanská sdružení a další (Kopecký et al., 2014).

HZS ČR při výuce PVČ se zaměřuje na výchovu dětí a obyvatelstva v oblasti požární ochrany a ochrany člověka při vzniku MU. PVČ a její potřeba vychází ze statistik neznalosti požární ochrany a prevence u dětí a obyvatelstva, a také z narůstajících případů MU, kde obyvatelé kvůli jejich neznalosti komplikují činnost zasahujícím jednotkám. Cílem PVČ je informovat obyvatelstvo v oblastech požární ochrany a předat co nejvíce informací z oblasti ochrany člověka při MU. HZS provádí PVČ pomocí výukových přednášek pro obyvatelstvo, exkurzí na stanicích, přednášením a výukou pedagogů, ukázkových dnů pro děti a publikováním informačních letáků a médií (Preventivně výchovná činnost, © 2021).

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR využívá všech možných a dostupných forem k informování všech skupin obyvatelstva v případě ohrožení a možných MU. V oblasti PVČ vyvíjí celou řadu aktivit podporující aktivitu obyvatelstva v oblastech jejich ochrany. Jedná se především o podporu výuky na všech typech škol, tvorba edukativních programů a projektů. Zaměření PVČ se mění podle potřeb společnosti a podle aktuální společenské, technologické a legislativní situace (Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru, © 2021).

5.1 Historie preventivně výchovné činnosti

Historický vývoj PVČ zaznamenal ve své historii řadu změn. Největším průlomem v historii PVČ byla povinná výuka tzv. „branné výchovy“ v letech 1973-1991. Od roku 1991, kdy byla výuka branné výchovy zrušena, se problematice ochrany člověka za MU nedával ve školách prostor a téměř celá jedna generace byla ochuzena o informace v oblasti sebeochrany před

MU. Ke konci 20. století se PVČ začala pomalu vracet do osnov základních škol. Jednalo se však jen o některá témata ochrany člověka za MU, bez tvorby samostatného předmětu. O rozvržení témat do výuky rozhodoval ředitel školy. Po povodních v roce 2002 došlo ke stanovení obsahu výuky ve školách v daném rozsahu, avšak rozhodovací pravomoc o zařazení výuky ležela stále na řediteli školy. HZS ČR k tomu vydal metodické příručky a videofilmy. Hlavně ale zařadil do svého předmětu činnosti i výuku pedagogů (Řehák et al., 2019).

Od září roku 2013 se situace zase o něco zlepšila. Po zavedení nových vzdělávacích dokumentů, tzv. RVP, byla ve výuce zavedena ve větším rozsahu i problematika OČMU a MU. V době zavedení, ale i v současné době, je pro co největší zajištění kvalitní výuky této oblasti nutné, aby byli co nejkvalitněji připraveni i pedagogové. Což je v kompetenci HZS a jejich školení. Budoucí pedagogové jsou v této problematice vzděláváni již při jejich výuce na vysoké škole (Řehák et al., 2019).

Kvalitní vzdělání pedagogů však není postačující, je potřeba mít i kvalitní vzdělávací pomůcky. V této době je zajištěna již spousta materiálů v oblasti vzdělávání ochrany obyvatelstva. Jedná se o materiály od HZS ČR nebo od neziskových a jiných institucí, které se zabývají touto činností. Konkrétní instituce a jejich činnost bude představena v následující podkapitole (Řehák et al., 2019).

5.2 Instituce zaměřující se na preventivně výchovnou činnost

Jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly, na PVČ se zaměřují různé instituce. Tématem této podkapitoly jsou zmíněné instituce a jejich program v rámci PVČ.

Hasičský záchranný sbor

HZS krajů zajišťují praktické ukázky techniky v oblasti požární ochrany ve spolupráci s obcemi a základními školami. Cílem ukázek je nejen žákům, ale i pedagogům přiblížit práci hasičů a ukázat, jak se zachovat v případě MU nebo nějakého běžného rizika. HZS pracuje s dětmi, dospělou populací, se specifickými skupinami a také s učiteli. Pro vzdělávání obyvatelstva HZS vytvořil řadu materiálů a pomůcek pro všechny vyjmenované skupiny občanů. Mezi programy, které HZS využívá k výchově a vzdělání obyvatelstva patří známý projekt od HZS Jihomoravského kraje „Chytré blondýnky radí“. PVČ je předmětem činnosti odboru ochrany obyvatelstva a krizového řízení (Výchova a vzdělání, 2020).

Policie České republiky

Policie ČR provádí PVČ ve spolupráci se základními školami a dalšími organizacemi. Jedná se převážně o prevenci v různých odvětvích, jako je dopravní bezpečnost, drogová kriminalita, trestná činnost, záškoláctví nebo extremismus. Jedná se o přednášky pořádané na zainteresovaných školách. Policie ČR, stejně jako HZS ČR, pořádá dny pro děti, kde seznamuje s činností policistů a s jejich technikou. Při přednáškách ani akcích pořádaných Policí ČR nechybí ani výukové materiály v podobě omalovánek, pexesa či nálepek (Prevence se vyplácí!, © 2021).

Městská policie

Stejně jako Policie ČR, tak i Městská policie se zabývá prevencí. Základní činností jejich práce v oblasti prevence je oslovovat děti a mládež prostřednictvím preventivních programů se zaměřením na bezpečné chování, sociálně-patologické jevy a základy právního vědomí, bezpečný pohyb v silničním provozu a prevenci úrazů. Městská policie nabízí preventivní program mateřským, základním i středním školám, kdy předmět prevence je zaměřen na jejich cílovou skupinu. Městská policie také provádí programy pro seniory, neslyšící i nevidomé a slabozraké (Prevence Městské policie, © 2022).

Zdravotnická záchranná služba a Český červený kříž

Zdravotnická záchranná služba (dále jen ZZS) stejně jako další složky IZS je zapojena do systému prevence. ZZS se snaží naučit občany, jak se zachovat v případě úrazu. Je důležité vědět, jak provést první pomoc a zachránit tak život (Systém zdravotnické záchranné služby, 2022). Český červený kříž je humanitární organizací, která v oblasti prevence zajišťuje kurzy první pomoci a školení v této oblasti. Vyučuje a školí i v oblasti humanitárního práva (Přípravenost na katastrofy, 2021).

Armáda České republiky

Armáda ČR školí obyvatelstvo v rámci přípravy občanů k obraně státu. Armáda ČR vydává k účelu vzdělávání i příručky pro přípravu občanů k obraně státu, podle kterých se vyučuje na školách. Problematika přípravy občanů k obraně státu je zařazena do rámcových vzdělávacích programů škol. Zabývá se zdravotnickou přípravou, civilní ochranou, sebeochranou, zvládání krizových situací vojenského i nevojenského charakteru. Žáci by po absolvování měli mít informace o bezpečnostní prostředí a jaké jsou výhody členství v mezinárodních organizacích (Pro školy a učitele, 2014).

Záchranný kruh

Záchranný kruh je nezisková organizace, která sdružuje záchranářské subjekty a další instituce v oblasti prevence. Úkolem a hlavní činností záchranného kruhu je systém

vzdělávání, poskytování informací a vyvíjení v oblastech běžných rizik a MU. Vytváří materiály pro školy a pedagogy, pro záchranné složky a jejich PVČ. Dále vytváří bezpečnostní informační systém pro města a obce a organizuje vzdělávací akce pro veřejnost. Spolupracuje na celostátních koncepcích v oblasti běžných rizik a MU (O nás, 2021).

BESIP

Je hlavním koordinátorem bezpečnosti silničního provozu. Je expertním orgánem v oblasti působení na lidského činitele. Jedná se o samostatné oddělení Ministerstva dopravy ČR. V oblasti dopravní výchovy buduje hodnotový systém, vyučuje dopravní výchovu na základních školách a buduje dopravní hřiště po celé ČR. Dále vytváří metodickou a didaktickou podporu výuky dopravní výchovy (Kdo jsme, 2022).

Centrum pro bezpečný stát

Je nestátní nezisková organizace, která byla založena především pro vývoj, výzkum a vzdělávání. Byla zapsána v seznamu výzkumných organizací u ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Provádí vývoj a inovace v oblasti vzdělávání a simulačních technologií. Provádí výzkum v oblastech ochrany obyvatelstva, krizového řízení a kritické infrastruktury k získání nových poznatků a dovedností (Centrum pro bezpečný stát, 2022).

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska je organizací, která sdružuje sbory dobrovolných hasičů. Sbor dobrovolných hasičů má jako jednu z hlavních činností fyzicky a odborně připravovat mládež a dospělé v oblasti požární ochrany včetně sportovních aktivit. Cílem je vytváření podmínek pro činnost s dětmi a mládeží, nejen v oblasti požární ochrany a sportovních aktivit. V rámci mladých hasičů se děti učí poznávat MU a rizika a jak je zvládnout, dále se učí první pomoci a typografii. V rámci celoroční hry Plamen se děti také soustředí na požární ochranu spojenou se sportovními aktivitami (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2022).

5.3 Programy a projekty preventivně výchovné činnosti

Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí

Tento projekt vznikl za spolupráce HZS Jihomoravského kraje, krajského ředitelství Policie ČR Jihomoravského kraje a ZZS Jihomoravského kraje. Projekt má za cíl radit, jak správně postupovat při běžných ohroženích, včetně ohrožení bezpečnosti člověka a jeho majetku (Výchova a vzdělání, 2019).

Portál Chytré blondýnky radí obsahuje 67 témat v sedmnácti kapitolách, jsou to: tísňové volání, varování obyvatelstva, evakuace, předcházení požáru, chování při požáru, nebezpečné látky, blackout, extrémně klimatické jevy, povodně, přežití v přírodě, bezpečnost na silnicích, cesty do zahraničí, kriminalita obecně, kriminalita páchaná na dětech, kriminalita páchaná na seniorech, IT kriminalita a podezřelé nálezy (Chytré blondýnky radí, 2022).

Projekt a portál Chytré blondýnky radí a poskytuje materiály ke stažení na témata z oblasti ochrany obyvatelstva. Tyto materiály se dají využít pro podporu výuky. Materiály jsou k tématům:

- Jak správně nahlásit mimořádnou událost.
- Jaký signál Vás varuje v případě nebezpečí.
- Jak postupovat, je-li nařízena evakuace.
- Jak předcházet požáru od svíček a zábavní pyrotechniky.
- Co dělat po požáru v domácnosti.
- Jak předcházet požáru v přírodě aj. (Chytré blondýnky radí, 2022).

K dispozici je dále i několik letáčků s různými tématy, které jsou možné stáhnout a použít do místního informačního systému nebo zpravodaje. Stejně tak se tyto letáčky dají použít k vyvěšení na nástěnky do tříd nebo jinak ve škole (Chytré blondýnky radí, 2022).

Hasiči pro školy

Jak již z názvu vyplývá jedná se o podporu výuky OČMU HZS ČR. Konkrétně se jedná o podporu výuky na 2. stupni základních škol, kde se již zvládají základy zdolávání MU. Druhou cílovou skupinou jsou pedagogové. Projekt vznikl ve spolupráci HZS Zlínského kraje a HZS Ústeckého kraje za finanční podpory Ústeckého kraje. Výstupem tohoto projektu jsou čtyři materiály využitelné při výuce OČMU. Jedná se o prezentaci, která je na vysoké technologické i grafické úrovni, aby žáky co nejvíce bavila, zaujala a držela si potřebnou úroveň. Dalším materiálem je pracovní list, který koresponduje s prezentací, aby žáci udrželi pozornost. List obsahuje základní informace a následně žákům již zůstane. V pozdějších ročnících si k tomuto listu mohou přidávat další listy a vytvořit si tak pracovní sešit. Důležitým materiálem projektu je teoretická příručka pro učitele. Příručka je tvořena teoretickým základem a rozložením výuky. Posledním materiálem je kazuistika, příklady a

přílohy k tématu. Jedná se o rozšíření nebo upřesnění obsahu výuky. Rozložení výuky do jednotlivých ročníků je následující:

- 6. ročník – MU, IZS,
- 7. ročník – Chování při MU (opatření ochrany obyvatelstva),
- 8. ročník – Požár,
- 9. ročník – Živelní pohromy a havárie (Hasiči pro školy, 2022).

Zebra se za Tebe nerozhlédne

Projekt pod záštitou Policejního prezidia ČR ve spolupráci se zdravotní pojišťovnou Ministerstva Vnitra ČR a BESIP. Projekt je realizován od roku 2007 dvakrát ročně v rozsahu jednoho týdne po celém území ČR. Cílem projektu je preventivně působit na chodce a další účastníky silničního provozu. (Zebra se za tebe nerozhlédne!, 2021).

Příprava občanů k obraně státu

Příprava občanů k obraně státu (dále jen POKOS) je projektem Ministerstva obrany. Klíčovým předpokladem pro vytvoření schopností k zajišťování obrany státu je příprava obyvatelstva. Krajské vojenské velitelství je koordinátorem aktivit v krajích. Co se týče vzdělávání, tak spolupracuje s orgány státní správy a samosprávy a lektory. Na stránkách POKOS jsou dostupné materiály i různé odkazy k podpoře vzdělávání a prevenci v této oblasti. Je dáno zákonem, že občan má povinnost podílet se na obraně státu, a proto je důležité, aby obyvatelstvo bylo v této oblasti vzděláváno (Gerhát, 2018).

DÍLČÍ ZÁVĚR

Pomocí terminologie, která otevírá teoretickou část, bylo nastíněno prostředí ochrany obyvatelstva a PVČ. Právní normy legislativního i nelegislativního charakteru dodaly informaci o úpravě PVČ. Pro zasazení do kontextu bylo vysvětleno, co znamená a jak funguje bezpečnostní systém státu společně s jeho složkami. V teoretické části není vynechána kapitola o ochraně obyvatelstva a jejich úkolech. Na konci teoretické části bylo podrobněji vysvětleno, co znamená PVČ a její stručná historie. Dále byly v kapitole o PVČ obsaženy instituce, které se PVČ zabývají. V posledních letech to není jen HZS ČR, ale i neziskové organizace, jejichž počet neustále roste. Tak jako HZS ČR, tak i tyto neziskové organizace vydávají spoustu materiálů, které jsou vhodné jako podpora výuky. V neposlední řadě byl zmíněn i POKOS a jeho důležitost v závislosti na efektivním zajištění obrany státu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, jsou školy při výuce povinny držet se RVP, jejichž součástí je OČMU (ČESKO, 2004). Pro lepší pochopení výuky pro učitele, vznikly podklady k výuce témat OČMU pro základní školy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) nabízí pedagogům soubor základních pojmů z oblasti OČMU. Jeho obsahem je:

1. Vymezení problematiky OČMU za běžných rizik a MU – charakteristika a cíle,
2. Návrh na rozložení výstupů a učiva na 1. stupni ZŠ,
3. Návrh na rozložení výstupů a učiva na 2. stupni ZŠ,
4. Metody a formy práce,
5. Přílohy (Základní pojmy, doporučená literatura, pomůcky, odkazy, legislativa, začlenění problematiky v RVP základního vzdělávání, návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky) (MŠMT, 2012).

Podklady a materiál byl zpracován pod záštitou MŠMT a ve spolupráci MV-GŘ HZS ČR, Ministerstvem zdravotnictví a Záchraným kruhem (Preventivně výchovná činnost, 2012). Poté co se v roce 2013 změnilo vyučování podle nového Rámcového vzdělávacího programu, bylo do výuky začleněno více problematiky OČMU. Tato problematika byla začleněna do 7 z 9 vzdělávacích oblastí. Tyto oblasti jsou Český jazyk, od roku 2021 Informatika, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce. Došlo k rozšíření učiva a specifikaci výstupů (Výchova a vzdělání, 2019).

V roce 2015 byla zahájena mezíresortní spolupráce na optimalizaci výuky v oblasti OČMU. Do výuky byla přidána i problematika silničního provozu, zdravotní přípravy, POKOS a další. Důvodem k zahájení této mezíresortní spolupráce bylo zmapovat stávající situaci ve vzdělávání v oblasti bezpečnosti a navrhnout změny a opatření. HZS jako člen této expertní skupiny jednoznačně prosazuje zavedení samostatného předmětu, který by zahrnoval veškerá bezpečnostní témata. Byl by určen pro žáky 2. stupně základních škol a pro žáky středních škol, kde by učivo bylo rozšířeno vzhledem k věku (Výchova a vzdělání, 2019).

RVP je obecně platný a závazný pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů na předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním stupni. Tyto programy byly zavedeny do systému vzdělávání zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (ČESKO, 2004). RVP stanovuje konkrétní cíle, formy, délky a povinný obsah vzdělávání. RVP musí taktéž odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín a účinným metodám pedagogiky a psychologie (Rámcové vzdělávací programy, 2020).

6.1 Platformy vzdělávání a materiály k výuce

Podporujících materiálů k výuce OČMU je celá řada. Materiály mají usnadnit práci pedagogům při výuce. Nejen, že jsou všechny potřebné informace na jednom místě, ale nabízí pedagogům přehled základních pojmů z oblasti OČMU a přehled učiva pro jednotlivé ročníky.

Webová stránka **Ochrana člověka za mimořádných událostí** je stránkou, kde je cílem mít všechny dostupné materiály a pomůcky pro učitele a žáky základních a středních škol. Tento portál vznikl ve spolupráci HZS ČR a nestátní neziskové organizace Centrum pro bezpečný stát. Web OČMU nabízí podklady pro výuku OČMU na základních školách, konkrétně metodiku pro začlenění problematiky do vzdělávacích oblastí v rámci RVP základního vzdělávání. Dále nabízí podklady pro výuku čtyřletým gymnáziím a materiály pro pedagogické pracovníky. Dále tento web nabízí odkazy na jednotlivé projekty pro podporu výuky, jako jsou Hasiči pro školy a dále výukové materiály Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Na tomto webu jsou dále i další užitečné odkazy pro tuto problematiku včetně OČMU televize. Tenhle web odkazuje na všechny potřebné materiály (OČMU, 2022).

Záchranný kruh

Záchranný kruh je platformou, která podporuje výuku v oblasti běžných rizik a MU. Záchranný kruh však nabízí i jiné projekty a služby. Mezi projekty, které Záchranný kruh vytváří, patří:

- Ty to zvládneš – projekt, který obsahuje videa na témata, jako jsou setkání s realitou, chodci nejsou nesmrtelní, první pomoc, záchrana života u dopravní nehody apod.
- Svět záchranářů – je centrum pro zdraví a bezpečnost pro celou rodinu. Jedná se o vytvořené malé městečko, kde se naučíte, jak se zachovat při nehodách, požáru

a jiných krizových situacích, jak si přivolat pomoc a jak reagovat v prvních minutách mimořádné situace.

- Bezpečnostní informační systém – tento systém zajišťuje nejdůležitější rady, návody a informace ze světa rizik a nebezpečí pro obyvatele měst a obcí.
- Vzdělávací aplikace – aplikace pro výuku v oblastech první pomoci, dopravní výchovy dětí, malý záchranář, tísňomat apod. Aplikace mají pomoci s praktickým nácvikem a výukou dětí.
- Záchranný kruh vytvořil spoustu dalších projektů, které jsou dostupné na stránkách zachrannykruh.cz (Záchranný kruh, 2022).

Co se týče materiálů přímo pro školy, jedná se především o kvalitní, atraktivní a zábavné pomůcky z oblasti MU a běžných rizik. Na výběr jsou interaktivní kurzy, pracovní listy, metodické materiály, databáze obrázků, testovací systém a spousta dalšího. V oblasti pro školy je tedy k nalezení spousta oblastí s výukovými materiály. Jsou zde ke stažení:

- Pracovní listy – pracovní listy vytvořené k běžným rizikům např. „Jaké z předmětů jsou nebezpečné?“ „Co patří do evakuačního zavazadla?“ „Dej pozor, ať se neřízneš!“ „Kdo se chová špatně?“ „Nebezpečí číhá i doma“ a další.
- Interaktivní multimediální učebnice – MŠ, ZŠ nebo SŠ si může vybrat kurz, který potřebuje pro výuku, stáhnout a poté ho otevřít na své interaktivní tabuli, kde děti mohou snadno spolupracovat, pracovat s kurzem přímo na tabuli a učit se novým věcem.
- První pomoc – animovaná příručka první pomoci.
- Desatero pobytu vody – animované desatero zásad bezpečnostního pobytu u vody a ve vodě. Kurz vznikl ve spolupráci s Vodní záchrannou službou Červeného kříže.
- Databáze obrázků – obrázky k běžným rizikům a nebezpečím.
- Výuková videa – výuková videa k první pomoci: v tématech popáleniny, poranění hlavy, atd., dále se jedná o výuková videa k dopravní výchově v tématech: bezpečnostní prvky, cyklista, dopravní nehoda, chodci, křižovatky, obytná a pěší zóna, letecká záchranná služba, následky dopravní nehody, návykové látky, a další.
- Deskové vzdělávací hry – deskové hry určené pro mateřské a základní školy, školní družiny a mimoškolní aktivity. Obsahují 6 tematických okruhů, 33 edukativních her

s více jak 2000 obrázků v oblastech: běžná rizika, osobní nebezpečí, požáry, mimořádné události, dopravní výchova a ekologická výchova.

- Tísňomat - slouží jako aplikace, která je vhodná na praktický nácvik volání na tísňové linky. Také jak správně postupovat, když se ocitneme u MU.

Pro učitele tu je oddíl metodické příručky, kde si můžou stáhnout podklady pro výuku. V tomto oddíle najdeme i postery, které si školy mohou vyvěsit ve svých třídách, např. „jak správně rozdělat oheň“. Dále si každá škola nebo učitel může vytvořit (v sekci testovací systém) vlastní test, aby otestoval znalosti svých žáků (Záchranný kruh, 2022).

HASÍK

Projekt vznikl za účelem předávání informací v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Předávání informací je realizováno formou besed na základních školách. Tyto besedy jsou určeny pro děti 2. a 6. tříd. Do tohoto projektu je zapojeno deset krajů, kdy každý kraj má svého proškoleného instruktora z řad svých zaměstnanců. V případě, že je zájem o uspořádání besedy na základní škole, je nutné, aby jednotlivé školy kontaktovaly příslušný HZS kraje. HZS příslušného kraje, kde se škola nachází vyśle instruktora k uspořádání a přednesení dané besedy. Besedy jsou tvořeny hravou formou, aby děti bavily a mohly si osvojit znalosti získané teoretickou přípravou (Hasík, 2022)

Pro děti v 2. třídách jsou besedy zaměřeny na hasiče, jak je poznáme, kdo jsou a jaká je jejich práce. Beseda se i zaměřuje na osobní zkušenost dětí s hasiči a jak se děti budou chovat na silnici, když pojedou hasiči k zásahu. Dalším tématem besedy je oheň. Instruktoři učí děti, jak rozpoznat „zlý“ a „dobrý“ oheň a co dělat, když hoří u nás doma. Dále jsou děti obeznámeny s varovnými signály a co budou dělat, když je uslyší. V neposlední řadě jsou seznámeny s únikovými cestami ve škole a způsobem vyhlášení poplachu (Hasík, 2022)

Druhým cyklem přípravy dětí od Hasíka jsou besedy na druhém stupni základní školy, konkrétně v 6. třídě. V tomto cyklu besed již není kladem důraz na hravost, jako v cyklu prvním, avšak dialog a otevřenost besed je nadále podstatou. Prvním bodem besedy jsou nové osobní zkušenosti s hasiči, tzn. rozšíření znalostí z prvního cyklu o činnostech hasičů. V 6. třídě již děti znají česká tísňová čísla, proto se v tomto cyklu učí, že číslo 112 je evropské číslo tísňového volání a co je to IZS. Rozšiřují se zde i znalosti v oblasti „zlého“ a „dobrého“ ohně vzhledem k nezodpovědnému chování dětí a jejich sourozenců. Učí se znát hasičí přístroje a co je to hasičí trojúhelník. V podstatě jde o rozšiřující informace z témat prvního cyklu s některými přidanými tématy, jako jsou nebezpečné plyny při požáru,

první pomoc při nadýchání se kouře a co je to požární hlásič. Dále je to téma evakuace a evakuační zavazadlo a jak se budu chránit při úniku nebezpečných látek (prostředky improvizované ochrany) (Hasík, 2022).

Hasík poskytuje i materiály pro instruktory a učitele na základních školách, jedná se o:

- Výchova a prevence v oblasti požární ochrany + doprovodný film
- Výchova dětí v oblasti požární ochrany + doprovodný film
- HASÍK CZ – Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva
- HASÍK CZ – Terénní příručka pro instruktory PVČ na základních školách (Hasík, 2022).

BESIP

BESIP pomáhá s výukou a výchovou dětí již od předškolního věku. U dětí mladšího věku, tzn. 6-11 let, se orientuje na znalost pravidel pro chodce, tzn. chůze po správné straně chodníku, přecházení, sluchátka v uších a používání mobilních telefonů, pojem pěší zóna a stezka pro chodce a užívání reflexních prvků. Dále se zabývá cyklistou a jeho výbavou kola, ochrannými prvky, bezpečnými místy pro jízdu na kole, základní pravidla pohybu na pozemní komunikaci a na cyklostezce, znalost pravidel přednost v jízdě a dopravní značení, vedení kola na silnici. Dále se zabývá spolujezdcem v autě, cestujícím v MHD prostředku a volným časem. V tématu volný čas se zaměřuje na vymezení bezpečného prostoru pro hru během ročních období, pravidly bezpečného chování v obytné zóně, znalost telefonních čísel na složky IZS a znalost postupu při komunikaci s dispečinkem a další. U dětí staršího školního věku, 12-15 let, se prohlubují znalosti z dopravní výchovy nabytých na prvním stupni základní školy, jak v roli chodce, cyklisty, spolujezdce i cestujícího v MHD (Dopravní výchova dětí, 2022).

Pro obohacení výuky a současného procvičování anglického jazyka je vhodná do výuky webová stránka National fire protection association. Webová stránka nabízí materiály v oblasti požárů a jeho rizik. Nejen, že pomohou děti naučit co vše požáry způsobuje, ale jak sebe i svoji rodinu a sousedy udržet v bezpečí (Fire causes and risks, 2022).

7 VÝUKA PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI NA VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Jelikož se na ZŠ nevyučuje samostatný předmět, který by se zabýval PVČ, je problematika týkající se této oblasti rozdělena do několika předmětů. Výuka této problematiky se začleňuje do oblasti OČMU a je rozdělena do předmětů podle školních vzdělávacích programů.

V rámci analýzy současné situace výuky OČMU bylo provedeno šetření na čtyřech ZŠ. Původní plán se skládal z oslovení deseti ZŠ v okrese Blansko. Z toho čtyři školy souhlasily se spoluprací, jedna škola spolupráci odmítla z důvodu současné situace. Metodická prevence na této ZŠ se bála, že pracovní listy budou mít v současné době traumatizující vliv na děti. Další z oslovených škol po odsouhlasení spolupráce přestala komunikovat a zbytek na nabídku spolupráce nereagoval. V analýze současné situace výuky PVČ na ZŠ se tedy pracovalo se čtyřmi školami a konkrétně s 214 žáky a čtyřmi metodiky prevence.

Jednalo se o pracovní listy určené pro 5. a 9. třídu základní školy společně s otázkami pro metodika prevence dané školy. Obsahem této kapitoly bude popis jednotlivých škol, ve kterých jsem provedla analýzu PVČ, společně s obsahem výuky v oblasti PVČ.

Základní škola Boskovice, příspěvková organizace, odloučené pracoviště Slovákova

Základní škola Slovákova se nachází v Boskovicích v Jihomoravském kraji, v okrese Blansko. Škola je od roku 2005 sloučena s ostatními dvěma školami, které se nacházejí v Boskovicích, pod jeden subjekt „Základní škola Boskovice“. Škola poskytuje základní vzdělání od 1. do 9. třídy. Školu navštěvuje celkem 472 žáků. Preventivně výchovná činnost je ve škole rozdělena do několika předmětů podle tříd. V tabulce 1 je souhrn témat preventivně výchovné činnosti v jednotlivých předmětech a ročnicích podle ŠVP.

Tabulka 1 Témata PVČ ZŠ Boskovice [zdroj: Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2020]

Ročník	Témata PVČ
1.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená (postup v případě ohrožení – varovný signál, evakuace, zkouška sirén)
2.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace • Osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí • Krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru • Čísla tísňového volání • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená (postup v případě ohrožení – varovný signál, evakuace, zkouška sirén)
3.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí • Krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru • První pomoc při drobných poraněních a přivolání pomoci • Čísla tísňového volání • Správný způsob volání na tísňovou linku • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená (postup v případě ohrožení – varovný signál, evakuace, zkouška sirén) • Požáry (příčiny a prevence vzniku požáru, ochrana, evakuace při požáru) • IZS • Bezpečné chování v silničním provozu
4.	<p>Člověka a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi • Mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi • První pomoc při drobných poraněních a přivolání pomoci • Čísla tísňového volání • Správný způsob volání na tísňovou linku

	<ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená (postup v případě ohrožení – varovný signál, evakuace, zkouška sirén) • Požáry (příčiny a prevence vzniku požáru, ochrana, evakuace při požáru) • IZS • Bezpečné chování v silničním provozu • Šikana • Drogy
5.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Armáda ČR • Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi • Mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená (postup v případě ohrožení – varovný signál, evakuace, zkouška sirén) • Požáry (příčiny a prevence vzniku požáru, ochrana, evakuace při požáru) • IZS • První pomoc při drobných poraněních a přivolání pomoci • Číslo tísňového volání • Správný způsob volání na tísňovou linku • Šikana • Drogy
6.	<p>Člověk a zdraví:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přenos nález a jejich prevence • Šikana, týrání, linky důvěry • Základy první pomoci, rizika silničního provozu
7.	<p>Člověk a příroda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské, environmentální problémy, možnosti jejich řešení • Živelné pohromy, opatření, chování a jednání při nebezpečí živelných pohrom v modelových situacích
8.	<p>Člověk a příroda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Živelní pohromy, opatření, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích • Ekologické a environmentální problémy lidstva

	<p>Člověk a zdraví:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odpovědné chování v situacích úrazu Rizikové chování (drogy, alkohol, násilné chování) • Ochrana člověka za mimořádných událostí – terorismus, klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádné události
9.	<p>Člověk a příroda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Světové přírodní katastrofy • Nejčastější mimořádné události v ČR a ochrana před nimi • Ekologické a environmentální problémy lidstva

Základní škola a Mateřská škola Žďárná

Tato škola se nachází v Jihomoravském kraji v obci Žďárná v okrese Blansko. ZŠ poskytuje základní vzdělávání od 1. do 9. třídy včetně předškolního vzdělávání v mateřské škole. Škola se svým počtem žáků řadí mezi malé školy. PVČ je zde do výuky rozdělena do předmětů, jak je vidět v tabulce 2.

Tabulka 2 Témata PVČ ZŠ Žďárná [zdroj: Školní vzdělávací program, 2020]

Ročník	Témata PVČ
1.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečná cesta do školy a zpět, základní pravidla silničního provozu • Tísňová volání • Situace hromadného ohrožení • Ukázněné bezpečné chování při mimořádných situacích
2.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečnost silničního provozu, chování v dopravních prostředcích, osobní bezpečí • Riziková místa a činnosti, dopravní značky a situace, důležitá telefonní čísla
3.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riziková místa a situace v nejbližším okolí • Rizika spojená s ročními obdobími, mimořádné události způsobené přírodními vlivy • Osobní bezpečí, krizové situace – rozezná nebezpečí

	<ul style="list-style-type: none"> • Znalost pravidel silničního provozu (chodec, cyklista) • Bezpečné chování v krizových situacích (šikana, týrání) – chová se obezřetně, v případě potřeby požádá o pomoc • Tísňová volání • Reakce na pokyny dospělých při mimořádné události
4.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seznámení s činností Armády ČR • Problémy ve společnosti (šikana, zneužívání, návykové látky, týrání, ...) • Bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky
5.	<p>Člověk a jeho svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rizika v přírodě, mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén), požáry příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru), integrovaný záchranný systém
6.	<p>Člověk a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti (pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu) • Přírodní katastrofy
7.	<p>Člověk a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti (pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu)
8.	<p>Člověk a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Právní řád – orgány a instituce, obrana státu, Ústava ČR • státní správa a samospráva – úkoly • Mimořádné události: havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek • Živelní pohromy – ochrana člověka • Ochrana člověka za mimořádných událostí • Varovný signál, a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí
9.	<p>Člověk a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mezinárodní spolupráce • Globální problémy válek a terorismus

	<ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných situací, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné události v ČR a ochrana před nimi • Současná ohniska politických, národnostních a náboženských konfliktů • Globální ekonomické problémy
--	--

Základní škola Blansko, Erbenova 13

ZŠ se nachází ve městě Blansko v Jihomoravském kraji. Škola nabízí základní vzdělávání od 1. do 9. třídy. Na druhém stupni škola nabízí rozšířené jazykové nebo sportovní vzdělání. Jak je PVČ rozdělena do jednotlivých ročníků podle ŠVP je znázorněno v tabulce 3.

Tabulka 3 Témata PVČ ZŠ Erbenova Blansko [zdroj: Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2016]

Ročník	Témata PVČ
1.	Prvouka: <ul style="list-style-type: none"> • Osobní bezpečí a krizové situace • Bezpečné chování v silničním provozu
2.	Prvouka: <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená • Rizika v přírodě • Bezpečné chování v silničním provozu
3.	Prvouka: <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečná cesta do školy
4.	Přírodověda: <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečné chování v silničním provozu, předcházení rizikovým situacím v provozu • Ohleduplné chování člověka a ochrana přírody Vlastivěda: <ul style="list-style-type: none"> • Státní správa a samospráva, základy státního zřízení a politického systému ČR
5.	Přírodopis: <ul style="list-style-type: none"> • Ohleduplné chování k přírodě, rizika v přírodě, mimořádné události způsobené přírodními vlivy • Přivolání pomoci v případě ohrožení • Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená

	<ul style="list-style-type: none"> • Postup v případě ohrožení, požáry, integrovaný záchranný systém • Návykové látky a zdraví • Osobní bezpečí, krizové situace, šikana
6.	Zeměpis: <ul style="list-style-type: none"> • Vztah přírody a společnosti, udržitelný rozvoj, ekologické a environmentální problémy lidstva
7.	Zeměpis: Vztah přírody a společnosti, udržitelný rozvoj, ekologické a environmentální problémy lidstva
8.	Chemie: <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události – havárie, úniky nebezpečných látek Výchova ke zdraví: <ul style="list-style-type: none"> • Ochrana člověka za mimořádných událostí • Bezpečné chování a komunikace • Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví
9.	Občanská výchova: <ul style="list-style-type: none"> • Globalizace, terorismus Přírodopis: <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události způsobené přírodními vlivy

Základní škola a Mateřská škola Benešov

Škola se nachází v obci Benešov v Jihomoravském kraji v okrese Blansko. ZŠ se svou velikostí a počtem žáků řadí k menším školám. Škola poskytuje základní vzdělávání od 1. do 9. třídy a předškolní vzdělávání v mateřské škole. PVČ je do předmětů rozdělena tak, jak je znázorněno v tabulce 4.

Tabulka 4 Témata PVČ ZŠ Benešov [zdroj: Školní vzdělávací program, 2021]

Ročník	Témata PVČ
1.	Prvouka: <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události, přírodní katastrofy – povodeň, požár, aj. – reakce na pokyny pracovníků školy – evakuace školy • Tísňová čísla a volání

2.	Prvouka: <ul style="list-style-type: none"> • Drobná poranění, první pomoc, záchranná služba 155 • Návykové látky a zdraví • Bezpečné chování v silničním provozu • Mimořádné události • Šikana
3.	Prvouka: <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné situace • Bezpečná místa pro hry a sporty • Pokyny dospělých při mimořádných událostech
4.	Přírodověda: <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události v přírodě • Integrovaný záchranný systém, tísňové volání • Dopravní výchova
5.	Přírodověda: <ul style="list-style-type: none"> • Člověk a chování při mimořádných událostech
6.	Výchova ke zdraví: <ul style="list-style-type: none"> • Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence – drogy, kriminalita, problémové situace a bezpečnost silničního provozu
7.	Výchova k občanství: <ul style="list-style-type: none"> • Mezinárodní spolupráce – bezpečnostní spolupráce mezi státy
8.	Výchova k občanství: <ul style="list-style-type: none"> • Mezinárodní spolupráce – bezpečnostní spolupráce mezi státy Přírodopis: <ul style="list-style-type: none"> • Zásady první pomoci Zeměpis: <ul style="list-style-type: none"> • Přírodní katastrofy • Fungování integrovaného záchranného systému za mimořádných událostí • Vhodné chování v různých krizových modelových situacích za mimořádných událostí Výchova ke zdraví: <ul style="list-style-type: none"> • Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence – drogy, kriminalita, problémové situace a bezpečnost silničního provozu

9.	<p>Výchova k občanství:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mezinárodní spolupráce – bezpečnostní spolupráce mezi státy <p>Přírodopis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné události způsobené přírodními vlivy <p>Chemie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Telefonní čísla v případě požárů, základní hasební látky v hasicích přístrojích • Návykové látky a jejich užívání • Látky poškozující životní prostředí <p>Výchova ke zdraví:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence – drogy, kriminalita, problémové situace a bezpečnost silničního provozu • Charakterizace mimořádných událostí, jejich příklad a význam integrovaného záchranného systému
----	---

ŠVP je v každé ZŠ odlišný. V jednotlivých tabulkách znázorňujících rozložení učiva PVC na vybraných ZŠ je vidět, že učivo není rozloženo stejně. Učivo PVC převažuje na prvním stupni, kdežto na druhém stupni se PVC objevuje v některých předmětech spíše jako učivo rozšiřující. Příkladem může být prevence drog a rizikového chování, přírodní katastrofy a v některých případech charakteristika MU a opakování IZS. Učivo je probíráno na prvním stupni v předmětech: Člověk a jeho svět, Prvouka, Přírodověda nebo Vlastivěda. Na druhém stupni je učivo probíráno v předmětech: Člověk a společnost, Člověk a zdraví nebo Člověk a příroda, Výchova ke zdraví, Přírodopis, Chemie, Zeměpis nebo Výchova k občanství. Každá škola si zpracovává ŠVP dle svého stylu výuky, proto je výuka PVC na každé škole jiná.

8 ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE NA VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Do vybraných ZŠ, které jsou popsány v kapitole 7, byly zaslány vytvořené pracovní listy pro 5. a 9. třídu a otázky pro metodika prevence. Pracovní listy pro žáky byly anonymní. Připravené pracovní listy byly rozeslány do škol elektronickou formou, avšak jejich vyplnění proběhlo formou písemnou. Respondenti pracovní listy vyplňovali v průběhu března 2022. Celkový počet respondentů byl 214. Respondentů z 5. tříd bylo 113 a z 9. tříd 101 respondentů. Pracovní list byl vytvořen před vypuknutím válečného konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem, tudíž se v pracovním listu nevyskytují otázky k tomuto tématu, ale v odpovědích od žáků už ano.

Pracovní list pro 5. třídu obsahoval 20 otázek, které patřily k základním tématům z oblasti OČMU, tzn. tísňová čísla, IZS, MU, požáry, varovné signály, první pomoc a bezpečná cesta ze školy a do školy. Pracovní list pro 9. třídu obsahoval podobné nebo stejné základní otázky k ochraně člověka za MU společně s několika otázkami k terorismu a krizovým stavům. Pracovní list byl vytvořen na základě požadovaných znalostí z RVP pro základní vzdělávání.

Správnost otázek je vyhodnocena zvlášť pro 5. a zvlášť pro 9. třídu. Listy obsahují uzavřené a otevřené otázky. Pracovní listy a jejich otázky budou vyhodnoceny celkově ze všech škol. Jelikož pracovní listy obsahují otázky uzavřené i otevřené, jejich vyhodnocení se liší, a není u všech otázek stejné. U většiny otevřených otázek bylo možné uvést hodnocení: správná odpověď, částečně správná odpověď, špatná odpověď. Jednotlivé zhodnocení škol nebude v této práci znázorněno, vyplývá to z požadavku všech škol. Jednotlivé výsledky každé školy budou zaslány přímo danému metodikovi prevence. Grafické znázornění bude provedeno pouze u vybraných otázek pracovních listů. Přehledné vyhodnocení v tabulce je uvedeno v příloze III.

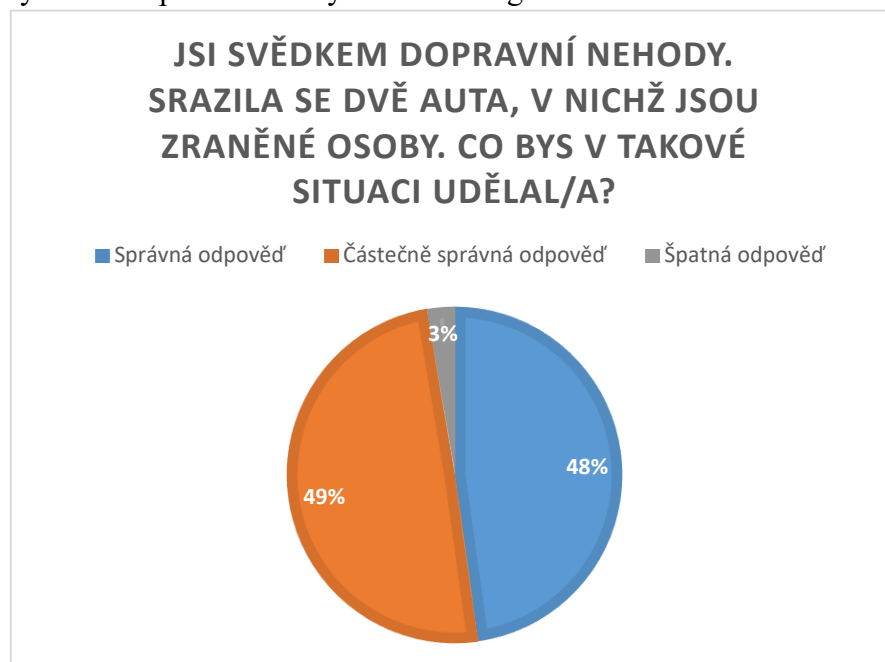
Pracovní list pro 5. třídu se skládal z 20 otázek a odpovídalo celkem 113 respondentů. Pracovní list v plném znění je uveden v příloze I. První otázka zní „Komu patří následující čísla? Spoj je s obrázky a pojmenuj, o koho jde.“ Jedná se o otázku, kde jsou uvedena tísňová čísla a obrázky záchranáře, policisty a hasiče. Znalost žáků v oblasti tísňových čísel je vysoká, protože tato otázka byla vyplněna správně na 100 %.

Druhá otázka je otázkou otevřenou a její znění je „Mezinárodní tísňová linka má číslo ...“. I v této otázce byla vidět znalost žáků v oblasti tísňového volání. Otázka byla vyplněna správně na 92 %, kdy se jednalo o 104 správných a 9 špatných odpovědí.

Třetí otázka je uzavřená a opět se týká tísňového volání. Konkrétně toho, co je potřeba sdělit operátorovi na jedné z tísňových linek. Přesné znění otázky je: „Co musíš říct, když voláš na tísňové telefonní číslo? Vyber, co je správně.“ Je na výběr ze dvou možností, kdy odpověď a) byla správnou možností. I tato otázka nedělala žákům žádné větší potíže, byla správně zodpovězena na 81 %, tedy 92 správných a 21 špatných odpovědí.

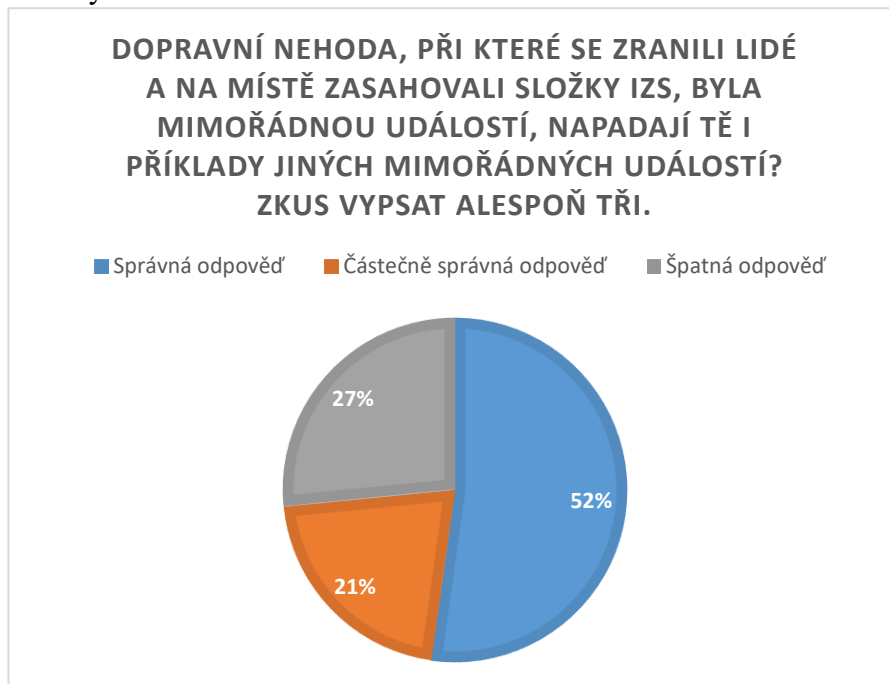
Čtvrtá otázka je zaměřena na IZS. Otázka je otevřená a žáci měli za úkol vypsát složky IZS. Otázka zní: „Kdo patří do Integrovaného záchranného systému?“ Za správně zodpovězenou otázku byla považována odpověď Hasičský záchranný sbor, Zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Správných odpovědí bylo 82 a špatných odpovědí 31.

„Jsi svědkem dopravní nehody. Srazila se dvě auta, v nichž jsou zraněné osoby. Co bys v takové situaci udělal/a?“ Otevřená pátá otázka, kde respondenti vyplňovali, co by dělali jako svědci dopravní nehody. Ve správné odpovědi mělo zaznít, že by zavolali na tísňovou linku, sdělili operátorovi, co se stalo a čeho jsou svědky a případně pomohli osobám, které by to potřebovali. Tato odpověď byla hodnocena jako správně, částečně správně nebo nesprávně zodpovězená. Částečně zodpovězená otázka byla hodnocena v případě, že respondent odpověděl správně pouze částečně, např. „zavolal bych na 112“. Celých správných odpovědí bylo pouze 48 %, nejvíce odpovědí bylo částečně správně zodpovězených, a to 49 %. Špatně zodpovězených odpovědí byly pouhá 3 %, z čehož vyplývá, že by žáci u dopravní nehody dokázali reagovat.

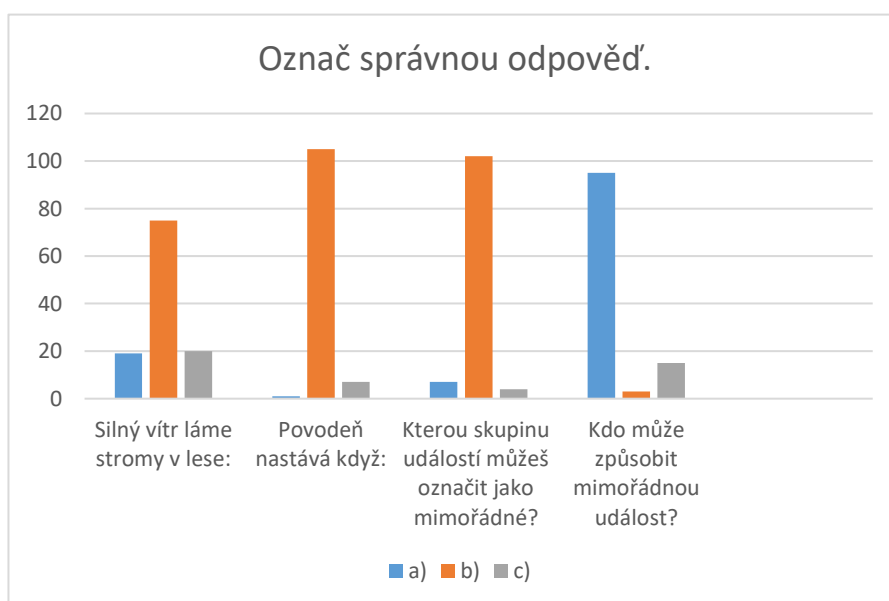
Obrázek 1 Graf 1 k otázce č. 5 u pracovního listu pro 5. třídu [zdroj: vlastní]

Šestá otázka je opět otevřená. Zde měli respondenti vypsat, jaké další mimořádné události, kromě dopravní nehody znají. I u této otázky bylo hodnocení bráno jako správně, částečně správně nebo špatně zodpovězeno. Jako částečně správně zodpovězeno byly brány odpovědi, kde byly správně vypsány dvě nebo jedna MU. Častou odpovědí byla válka a přírodní katastrofy.

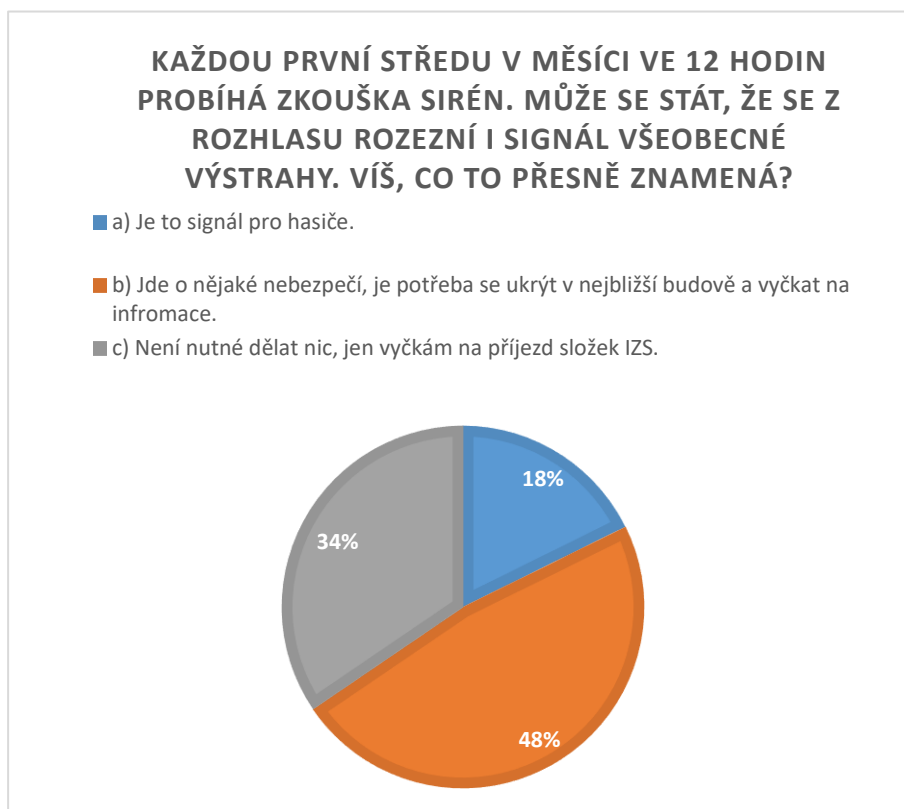
Obrázek 2 Graf 2 k otázce č. 6 u pracovního listu pro 5. třídu [zdroj: vlastní]

Sedmá otázka má čtyři podotázky, které se týkají MU. Aby bylo její vyhodnocení lépe vidět, bude u této otázky použitý jiný graf. U první, druhé i třetí otázky byla správná odpověď možnost b) a u čtvrté otázky možnost a).

Obrázek 3 Graf 7 k otázce č. 7 u pracovního listu pro 5. třídu [zdroj: vlastní]

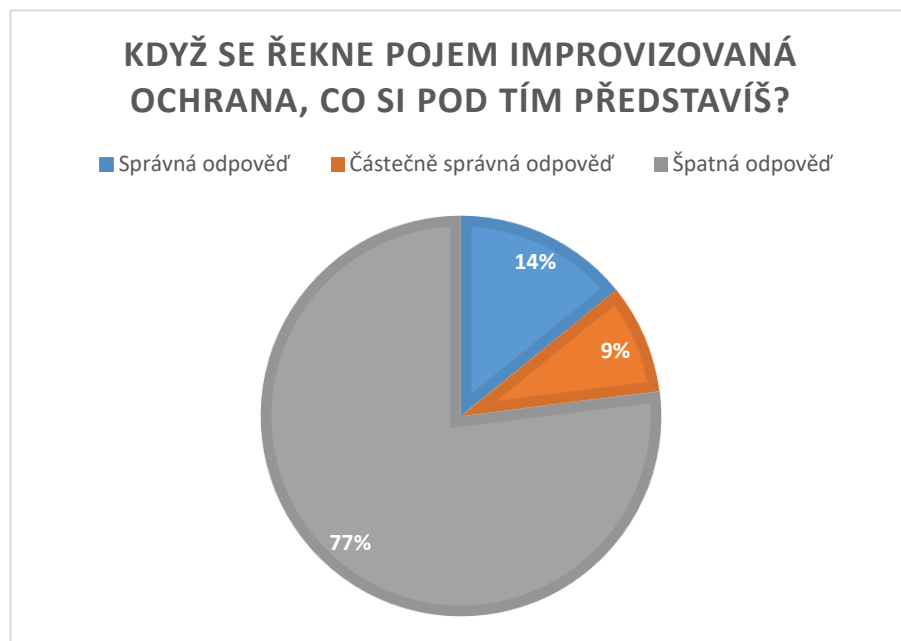
Otázka osmá se týká všeobecné výstrahy. Znění otázky je „Každou první středu v měsíci ve 12 hodin probíhá zkouška sirén. Je to proto, aby bylo ověřeno, zda funguje systém varování a vyzoomění obyvatelstva a složek IZS. Může se stát, že se z rozhlasu rozezná i signál všeobecné výstrahy. Víš, co to přesně znamená?“ Tato otázka byla jednou z těch špatně zodpovězených otázek. Respondenti měli na výběr ze tří možných odpovědí, správnou odpovědí byla možnost b). Tuto odpověď správně zvolilo 54 ze 113 respondentů.

Obrázek 4 Graf 8 k otázce č. 8 u pracovního listu pro 5. třídu [zdroj: vlastní]

Devátá otázka je otázkou uzavřenou a zjišťuje u respondentů co dělat, když na člověku hoří oblečení. Na výběr bylo ze tří možností a správně byla odpověď a). Správnou odpověď zvolilo 85 % dotázaných respondentů.

U desáté otázky měli respondenti vyplnit otevřenou otázku týkající se improvizované ochrany. Otázka byla vyplněna ze 77 % špatně, a proto je i nejhůře zodpovězenou otázkou celého pracovního listu. Za správnou odpověď byla brána odpověď, že improvizovaná ochrana je ochrana sebe sama s pomocí dostupných prostředků, které najdeme doma. Tato otázka byla hodnocena i jako částečně správně zodpovězená, když respondenti psali odpovědi typu „ochrana sebe“, „musím se schovat doma“ nebo „neplánovaná ochrana“. U většiny špatných odpovědí nebyla odpověď žádná nebo „nevím“.

Obrázek 5 Graf 10 k otázce č. 10 u pracovního listu pro 5. třídu [zdroj: vlastní]

Otázka č. 11 je otázkou uzavřenou se zaměřením na požár v bytě nebo v domě. Na výběr měli respondenti ze tří možností a správně byla možnost b), kterou vybralo 96 % respondentů.

Otázka č. 12 se ptá, kam respondent zavolá, pokud v jeho blízkosti vypukne požár. Na výběr bylo ze tří možností a správně byla možnost b), kterou správně vybralo 96 % respondentů.

Třináctá otázka je otázkou otevřenou a respondentů se ptá : „Co všechno může požár způsobit? Napiš pár příkladů.“ Respondenti mezi příklady uvedli: smrt, velká zranění, shoření domu, shoření lesa a další různé škody, co může požár napáchat. Otázka se však dala pochopit také ve smyslu, z jakých příčin vznikne požár, i toto bylo uznáno jako správná odpověď. Správná odpověď byla zaznamenána v 79 % odpovědí.

U otázky č. 14 respondenti odpovídali na otázku „Co uděláš, když je ve škole vyhlášen požární poplach?“ Bylo na výběr ze tří možností a správná odpověď bylo za c). I v této otázce byla správnost odpovědí vysoká, konkrétně 98 %.

Patnáctá otázka „Co se nikdy nemůže hasit vodou?“ dávala na výběr tři možnosti a možnost c) byla správnou odpovědí. Stejně jako u předchozích dvou otázek, tak ani v této otázce nebyl téměř žádný problém. Správně zodpovědělo 95 % respondentů.

Otázka č. 16 je otázkou otevřenou a zaměřuje se na nouzové východy, konkrétně, co nouzové východy znamenají a zkusit je nakreslit. Tato otázka je hodnocena jako správně, částečně správně nebo špatně zodpovězená. Částečně správně zodpovězená otázka byla hodnocena v případě, že respondent nakreslil nouzový východ, ale neuvedl, k čemu slouží, těchto odpovědí bylo 72 %. Správných a špatných odpovědí bylo shodně 14 %. I když respondenti ve většině odpovědí neuvedli, k čemu je nouzový východ, vědí, jak nouzový východ vypadá.

Sedmnáctá otázka byla informační, jelikož se jednalo o otázku, zda respondenti na ZŠ trénují požární poplach. Zhodnocení, jak tomu je na jednotlivých školách bude ukázáno v následující kapitole, kde budou všechny otázky zhodnoceny podle škol.

Otázka č. 18 „Co znamená slovo evakuace?“ byla otázkou otevřenou a respondenti odpovídali podle svých slov. Za správnou odpověď bylo uznáváno to, co znamenalo přemístění osob z místa ohrožení na bezpečné místo. Tato otázka byla správně zodpovězena na 65 %.

Předposlední otázka pojednávala o první pomoci. Respondenti měli předepsaný text s chybějícími slovy na doplnění. Zadání otázky znělo „Následující text popisuje, jak se zachovat v situaci, kdy je nutné poskytnout první pomoc. Text Ti napoví, jak postupovat ve zmíněné situaci, snaž se jen doplnit chybějící části slova. Nejdříve si celý text pozorně přečti a pak ho doplň.“ Tato otázka byla hodnocena jako správně, částečně správně nebo špatně vyplněná. Částečně správně vyplněná znamená, že respondenti nevyplnili všechna chybějící slova, ale ty, co vyplnili, byla správná. Zcela správně vyplněných bylo 70 % odpovědí, což dokazuje znalost žáků v oblasti tísňového volání, jako u prvních otázek. Částečně správně zodpovězeno bylo 20 % a špatně vyplněno bylo jen 10 %.

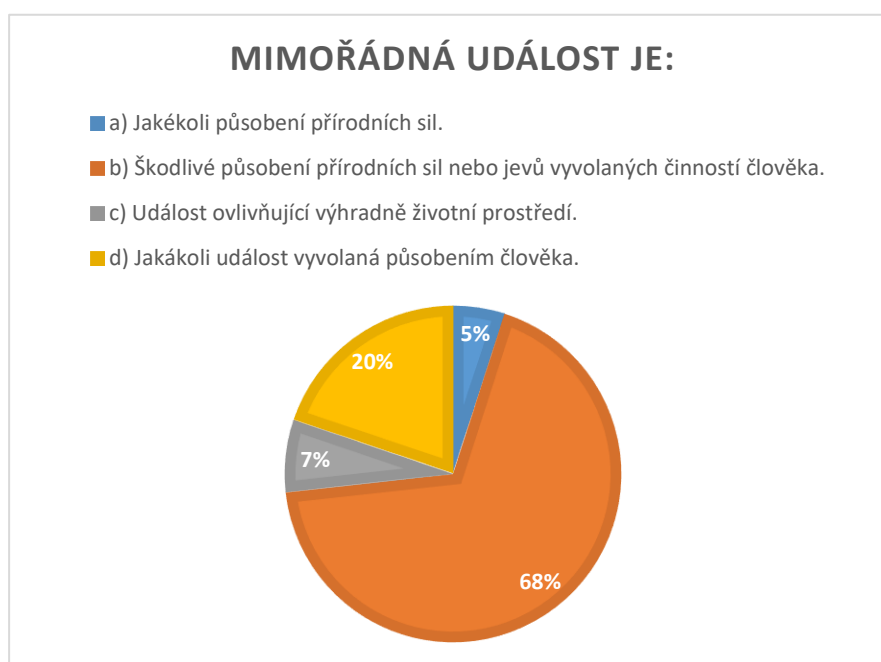
Poslední otázka byla zaměřena na bezpečnost v silničním provozu. Je koncipována z pěti otevřených otázek, na které měli respondenti odpovědět. Otázka je vyhodnocena tak, že za správnou odpověď se považuje vyplněných všech pět otázek. Když je otázek vyplněno méně, je odpověď brána jako částečně správná odpověď a když je otázka nevyplněná, nebo vyplněná špatně, hodnocení je špatná odpověď. Tato otázka prokázala, že bezpečnost na silnici je se žáky na ZŠ probíraná hodně, jelikož jen u jednoho případu byla zaznamenaná špatná odpověď. Správná odpověď byla zaznamenaná v 78 %.

Pracovní list pro 9. třídu se skládal z 18 otázek. Respondentů bylo celkem 101. Pracovní list pro 9. třídu v plném znění je uveden v příloze II. První otázka tohoto pracovního listu je „Kdo je součástí Integrovaného záchranného systému?“. Otázka je otevřená. Přesto, že je to 9. třída ZŠ, tak se objevilo dost špatných odpovědí. Konkrétně jich bylo 24 %. Otázka byla hodnocena jako správná, částečně správná nebo špatně zodpovězená. Částečně správně zodpovězená otázka je taková, kdy nebyly vyjmenovány všechny složky IZS.

Druhá otázka, opět otevřená, byla zaměřena na tísňové linky. Stejně jako u prvního pracovního listu, tak i tady byla správnost otázky na vysoké úrovni. Otázka byla hodnocena jako správná, částečně správně nebo špatně zodpovězená. Částečně správně zodpovězená otázka je taková, kdy nebyly vypsána všechna čísla tísňových linek. Správně bylo 92 % odpovědí.

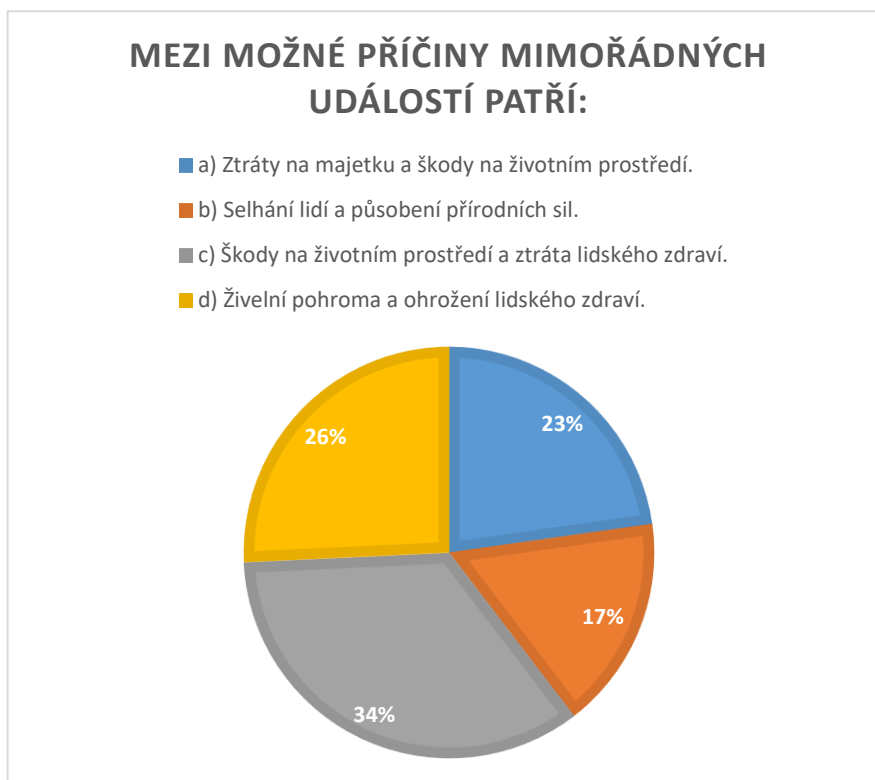
Třetí otázka se stále vztahuje k tísňovému volání, konkrétně co všechno je potřeba sdělit, když se volá na tísňovou linku. Otázka je otevřená a byla hodnocena opět jako správně, částečně správně nebo špatně zodpovězená. Jako správně zodpovězená otázka byla odpověď, která obsahovala, kdo volá, co se stalo, na jakém místě se to stalo, popřípadě počet zraněných. Částečně zodpovězená otázka, byla hodnocena, pokud nebyla v odpovědích úplná. Správně bylo 82 % odpovědí.

Otázka č. 4 je otázkou uzavřenou a ptá se, co je MU. Na výběr je ze čtyř možností a správná odpověď je možnost b).

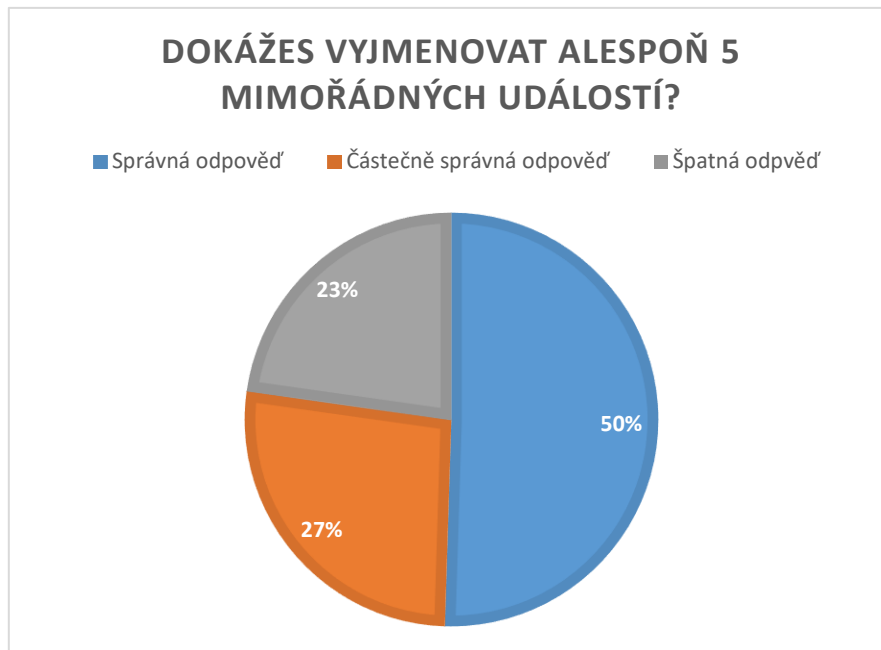
Obrázek 6 Graf 4 k otázce č. 4 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

Pátá otázka se také vztahuje k MU a ptá se, jaké jsou možné příčiny těchto událostí. Tato otázka patří k těm méně správně zodpovězeným. Otázka dává na výběr ze čtyř možností a správná odpověď je možnost b). Správná odpověď je zde pouze u 17 % respondentů.

Obrázek 7 Graf 5 k otázce č. 5 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

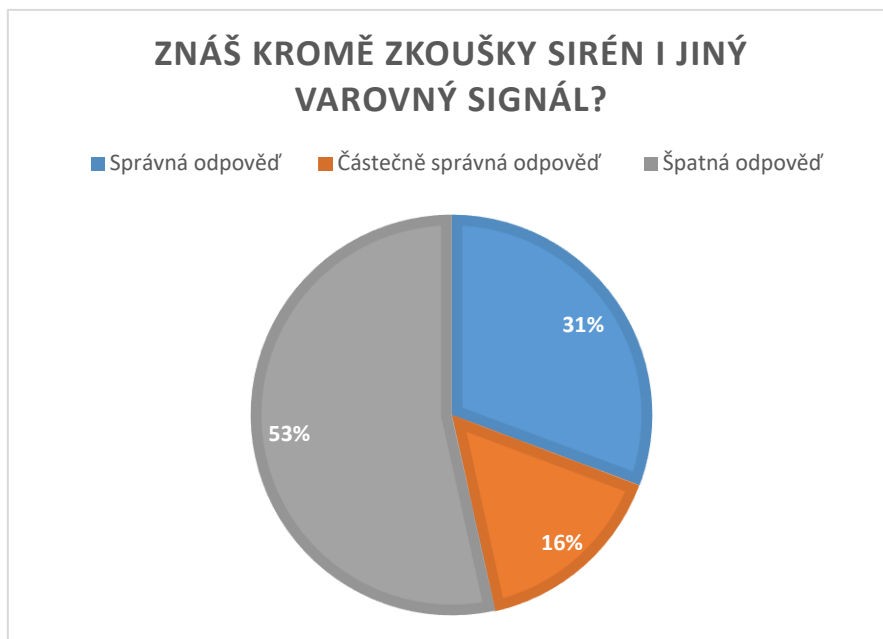
Otázka šestá je otázkou otevřenou a ptá se, zda respondent dokáže vypsát alespoň pět příkladů MU. Otázka byla hodnocena jako správná, částečně správná nebo špatná odpověď. Za správnou je považováno uvedení všech pěti příkladů; pokud jich bylo méně a byly správné, je tato odpověď hodnocena jako částečně správná. U této otázky bylo poznat, co přesně si respondenti představují pod MÚ. Kromě známých událostí, jako je pandemie nebo válka ze současné doby, respondenti psali i přírodní katastrofy. Dále se objevovali špatné příklady, jako policejní zásah, evakuace nebo rozvod rodičů. Zcela správně byla otázka zodpovězena na 50 %.

Obrázek 8 Graf 6 k otázce č. 6 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

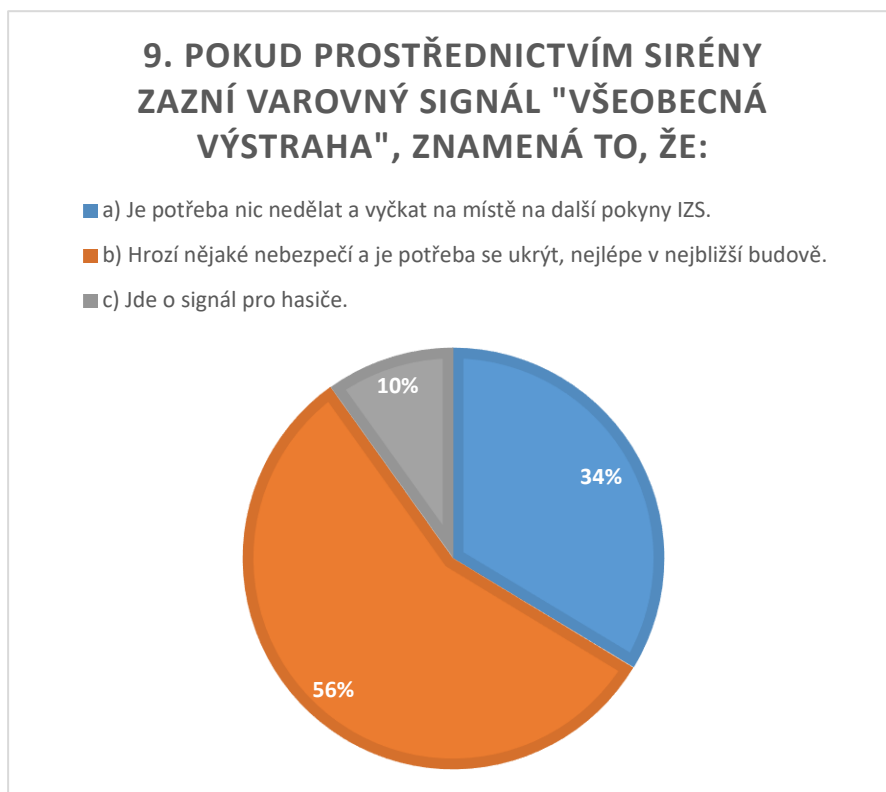
U otázky č. 7, která byla také otevřená, měli respondenti odpovědět na otázku: „Nedávno jsme zažili sérii nouzových stavů v důsledku pandemie COVID-19, co to znamenalo pro obyvatelstvo? Jestli znáš i nějaké další krizové stavy, napiš je.“. U této otázky byla žákům nechána volnost. Každý se k otázce postavil jinak. Cílem otázky bylo zjistit, jak žáci 9. třídy vnímají svět kolem sebe a současnou situaci. Pokud byla otázka nějak obsáhleji zodpovězena, odpovědi byly podobné. Jednalo se převážně o izolaci, nošení roušek a respirátorů, zavření škol a služeb. V pár případech byla zmíněna inflace, pokles ekonomiky a nezaměstnanost. Na druhou otázku, zda znají i další krizové stavy, neodpověděl skoro nikdo. Pokud ano, odpovědí byla válka.

Další otázkou je otázka č. 8, kde byli respondenti tázáni, zda znají kromě zkoušky sirén i jiný varovný signál. Pokud byla odpověď požární poplach nebo všeobecná výstraha, byla otázka vyhodnocena jako správná. V několika případech se objevila odpověď internet, televize, rozhlas. Tato odpověď byla vyhodnocena jako částečně správná, jelikož se nejedná o varovný signál, ale o informační prostředek pro informování obyvatelstva. Vše ostatní bylo považováno za špatnou odpověď.

Obrázek 9 Graf 7 k otázce č. 8 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

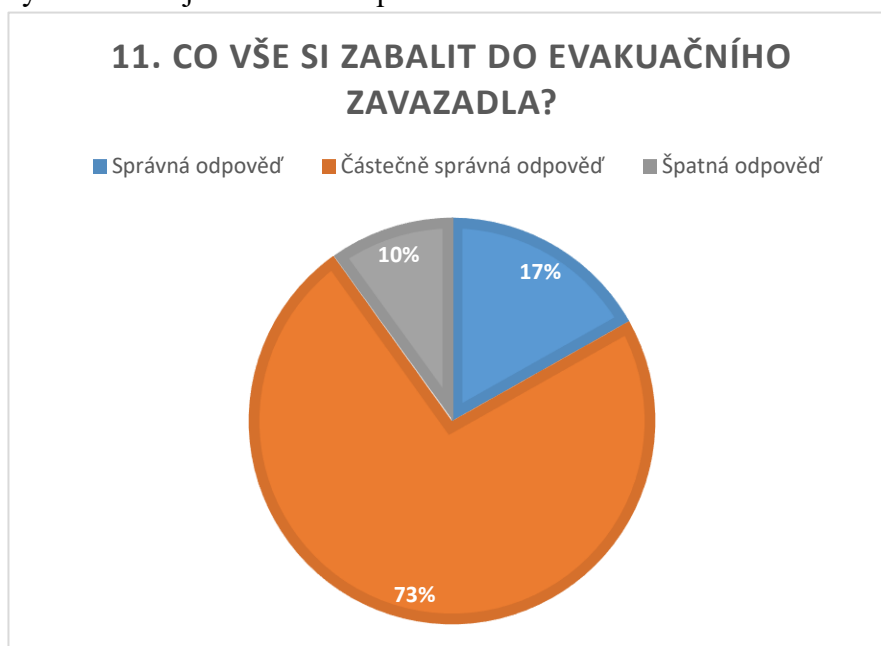
Devátá otázka v pracovním listu je otázkou uzavřenou a pojednává o všeobecné výstraze. Stejně jako v pracovním listu pro 5. třídu, i tady byla tato otázka z velké části špatně zodpovězená. Byly na výběr tři možnosti, kdy možnost b). Správná odpověď byla zaznamenána na 56 %.

Obrázek 10 Graf 8 k otázce č. 9 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

Desátá otázka je otázka na evakuaci. Tahle otázka nedělala respondentům žádný problém. Jen v jednom případě byla zvolena špatná odpověď. Byly na výběr čtyři možnosti a možnost b) je správná.

Další jedenáctá otázka se týkala opět evakuace, ale konkrétně evakuačního zavazadla. Otázka byla otevřená a ve správné odpovědi mělo zaznít: trvanlivé jídlo, pití, oblečení, hygienické potřeby, doklady, mobil nebo rádio. Pokud bylo vypsáno jen něco, otázka byla vyhodnocena jako částečně správná.

Obrázek 11 Graf 10 k otázce č. 11 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

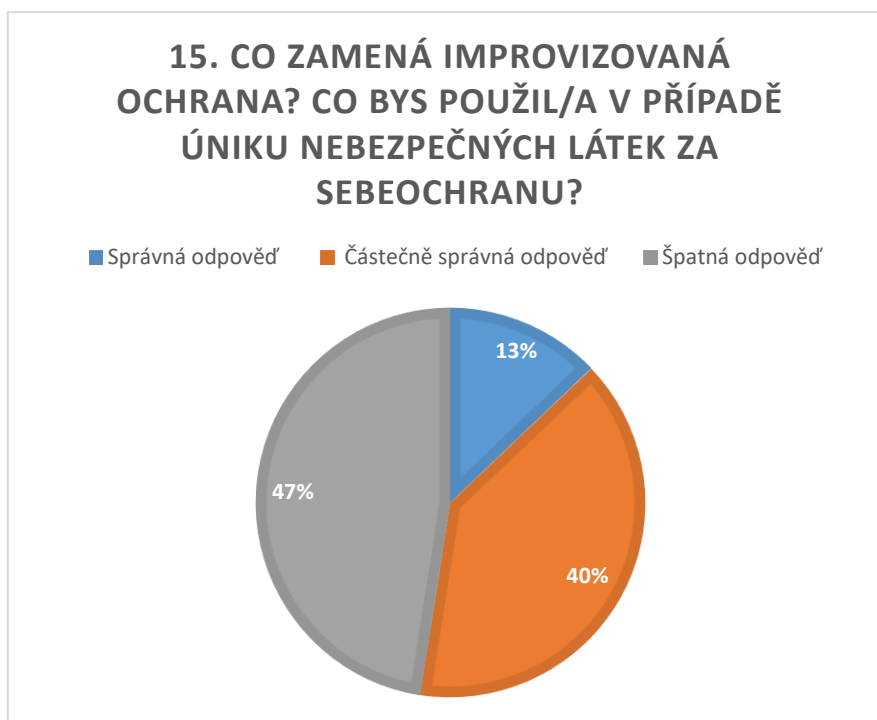
Dvanáctá otázka se ptá „Co jsou živelní pohromy?“. Bylo na výběr ze tří možností a možnost c) byla správná odpověď, která byla vyplněna na 98 %.

Třináctá otázka se zaměřuje na povodně. Ze tří možností byla správná možnost b). Stejně jako u dvanácté otázky nebyl s odpověďmi velký problém. Špatných odpovědí bylo jen 14 %.

Další otázka se týká taktéž povodní, ale zvláštních. Otázka dává na výběr ze čtyř možností, možnost c) byla správná. U této otázky už bylo procento správných odpovědí nižší. Konkrétně bylo 60 % správných odpovědí.

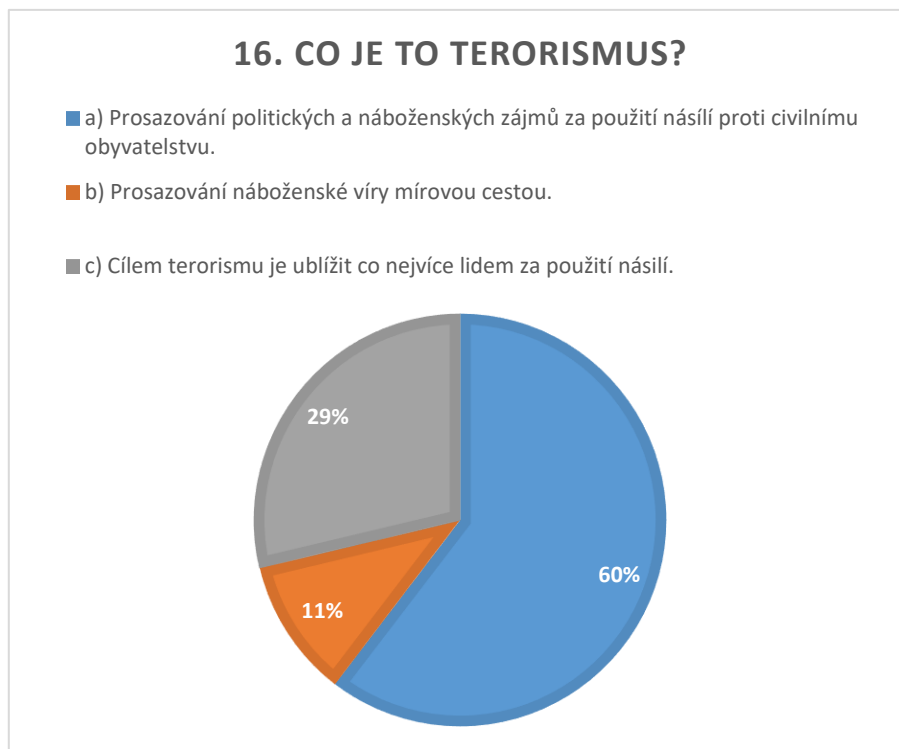
Otázka č. 15 se zaměřuje na improvizovanou ochranu. Přesné znění otázky je: „Co znamená improvizovaná ochrana? Co bys použil/a v případě úniku nebezpečných látek za sebeochranu?“ Tato otázka činila problém respondentům z páté i deváté třídy. Otázka je otevřená a za správně zodpovězenou se považovala v případě, že byly zodpovězeny obě

otázky. Částečně správně zodpovězená otázka je považována v případě správně vyplnění jedné otázky. Zcela správná odpověď byla vyplněna pouze ze 13 %.

Obrázek 12 Graf 14 k otázce č. 15 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

Otázka č. 16 se ptá, co je to terorismus. Na výběr bylo ze tří možností a správnou odpovědí byla možnost a). U této otázky respondenti často chybně uváděli možnost c). Možným vysvětlením je, že žáci vědí, kolik civilního obyvatelstva je při útoku zabito nebo zraněno, ale není už jim vysvětleno, že útok není mířen přímo proti civilnímu obyvatelstvu, ale že útok je veden za účelem vyvolat co největší paniku a pozornost. Správnou odpověď uvedlo 61 respondentů z celkového počtu 101, tzn. 60 %.

Obrázek 13 Graf 15 k otázce č. 16 u pracovního listu pro 9. třídu [zdroj: vlastní]

Otázka sedmnáctá se zaměřuje na to, zda si respondenti vybaví nějaký příklad teroristických útoků. Většina těch, co odpověděla, si vzpomněla na teroristický útok na Obchodní světové centrum dne 11. 9. 2001 v New Yorku. Na žádný příklad teroristického útoku si nevzpomnělo 31 % respondentů.

Poslední otázka se týká toho, zda se respondenti učili základy první pomoci a zda by ji dokázali poskytnout. Kladnou odpověď zapsalo 77 % respondentů. Většina z nich se první pomoc učila v kroužku mladých hasičů, zdravotníků nebo také ve škole. Podle pár respondentů však výuka první pomoci na ZŠ není dostatečná a ocenili by její častější zařazení do výuky a větší názornost. Když už ji ve škole probírali, byla možná s ukázkou, ale bez možnosti vyzkoušení.

Analýza pomocí pracovních listů prokázala, že v jistých tématech jsou žáci ZŠ neznalí dané problematiky. Podle vyhodnocení jednotlivých otázek pomocí grafů je vidět, kde přesně je problém. U pracovního listu pro 5. třídu vynikají otázky č. 1 a 2. U obou otázek je vysoký počet správných odpovědí. U otázek č. 5, 6., 8. a 10 je podíl správných odpovědí nízký. Jedná se o oblasti MU, kde 27 % žáků nedokázalo uvést ani jeden příklad a 21 % znalo maximálně dvě MU. Dále je to oblast všeobecné výstrahy, kdy žáci měli na výběr tři možnosti, a přesto více než polovina zvolila odpověď špatnou. Nejhorší však byla otázka

s improvizovanou ochranou, kde 77 % respondentů neznalo odpověď nebo odpovědělo špatně. U pracovního listu pro 9. třídu byla nejlépe zodpovězená otázka č. 10, která se týkala evakuace, zde bylo na výběr ze tří možných odpovědí. Další otázkou, která měla hodně správných odpovědí, je otázka č. 2., a to znalost tísňových čísel. U obou pracovních listů je znát, že žáci obou ročníků jsou s tísňovými čísly seznámeni dobře. Co se týče otázek, kde převažovaly špatné odpovědi, je třeba zmínit otázku č. 5, kde bylo na výběr ze tří možných odpovědí. Konkrétně jde o otázku: „Jaké příčiny mohou způsobit mimořádnou událost?“. Otázku zodpovědělo správně pouze 17 % dotázaných. Další otázka byla zodpovězena špatně z 53 % a jednalo se o otázku, kde byli respondenti tázáni, zda znají jiný varovný tón než zkoušku sirén. Ze 47 % byla špatně zodpovězena otázka, která se zabývala improvizovanou ochranou. Stejně jako u prvního pracovního listu, je tato otázka jedna z nejhůře zodpovězených, proto se objevuje jak v brožurce, tak i v prezentaci. Improvizovaná ochrana je velice důležité téma, které je potřeba znát. Obzvláště v současném světě. U otázky č. 11, co vše patří do evakuačního zavazadla, bylo málo správných i špatných odpovědí, nejvíce jich bylo částečně správně zodpovězených. Žáci vědí, co je třeba zabalit do evakuačního zavazadla, např. jídlo, vodu a oblečení, ale nevědí, že je důležité vzít si s sebou doklady.

Spolu s pracovními listy byly do škol zaslány i otázky pro metodika prevence. Otázek k zodpovězení bylo devět a odpovídali na něj metodici prevence ze čtyř uvedených škol. Seznam otázek pro metodika prevence je v příloze IV.

Otázky pro metodika prevence směřovaly na výuku PVČ na jejich ZŠ. Odpovědi od jednotlivých preventistů byly na všechny otázky víceméně podobné. Jejich vyhodnocení bude tedy provedeno dohromady i v souvislosti se zachováním anonymity.

V letošním roce se ZŠ účastnily nějakých besed či exkurzí celkem málo. Důvodem bylo dohánění učiva v souvislosti s COVID-19. Když nějaká exkurze proběhla, bylo to v rámci kyberšikany a šikany. Na jedné škole však měli i besedu s policií a přednášku o první pomoci. Většinou však byly odpovědi podobné, že tyto akce probíhaly převážně před pandemií a momentálně jsou priority v něčem jiném. Další otázkou k této problematice je spolupráce ZŠ se subjekty PVČ. Mimo tradiční spolupráce s IZS zazněl i subjekt ELIM Letovice, který se zaměřuje na děti a teenagery, kde se jim snaží poskytnout bezpečné zázemí pro sport, tvoření a hraní her. Mimo to dělají i přednášky na téma drogy, šikana i kyberšikana. Ve výuce se o této problematice žáci učí v rámci předmětů Člověk a jeho svět a člověk a společnost. Konkrétní ŠVP je ke každé škole uveden v tabulkách 1-4. Zásadní otázkou celého „dotazníku“ byla otázka směřující na materiály k výuce PVČ. Podle pedagogů, kteří látku vyučují, jsou materiály těžce „dosažitelné a málo propagované“, jak

uvedl jeden metodik prevence. Materiály, které k výuce používají jsou z internetu, výuková videa nebo materiály od okresních metodiků. Co se týče změny ve výuce PVČ, vnímají ji metodici prevence tak, že se posunuje dopředu a k lepšímu. Na druhou stranu však jsou školy limitovány penězi, a proto „*není možné pouštět třídy mimo školu častěji.*“ Momentálně i výuka PVČ hodně záleží na individualitě učitelů a jejich přístupu k této problematice. V poslední době zaznamenali metodici prevence větší zaměření na „*informační bezpečnost a nynější situaci související s válkou na Ukrajině, jak uvedl jeden z metodiků prevence.*“

Dále z dotazníku vyplývá, že prostor pro výuku PVČ není zcela dostačující, podle metodiků prevence však opět záleží na přístupu učitelů. Dvě ze čtyř škol považují výuku za dostatečnou a další dvě školy by naopak více prostoru uvítali, a ještě zintenzivnili spolupráci s externisty. Pořádání besed a přednášek vychází převážně z iniciativy školy, jedná se o spolupráci s dlouhodobými partnery, jako je IZS nebo Hasík. Často se také stává, jak uvádí další metodik prevence, že nabídky, které škola dostává, jsou vedením školy odmítnuty. Poslední otázka směřovala na zlepšení výuky PVČ na jejich škole. Metodici prevence odpovídali podobně, a to, že by ocenili vícedenní výlety, rovnoměrné zapojení pedagogů, větší vyváženost v jednotlivých ročnících a zvýšení a zkvalitnění personálního obsazení na školách, např. se samostatnou pozicí pro odborníky.

Z tohoto zhodnocení metodiky prevence vychází, že je třeba ve výuce PVČ zlepšit přístup k materiálům, mít více prostoru pro výuku nebo mít alespoň vyváženou výuku v jednotlivých ročnících. Další možné zlepšení výuky by mohlo spočívat ve zkvalitnění personálního obsazení nebo přijetím odborníka do výuky. Před online výukou a pandemií byly pořádány besedy, přednášky i praktické ukázky. V momentální situaci se však školy zaměřují na jiné priority a pomalu se budou vracet do režimu jako před pandemií.

Na základě vyhodnocení pracovních listů pro 5. a 9. třídu i otázek pro metodiky prevence, bude zpracována SWOT analýza, Ishikawa a Awakishi diagram.

9 SWOT ANALÝZA

Tato kapitola navazuje na předchozí části práce s cílem sjednotit výsledky z analýzy výuky PVČ na vybraných ZŠ.

Pomocí silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb bude celkově vyhodnocena analýza současného stavu výuky PVČ na ZŠ. Tvorba SWOT analýzy byla konzultována s metodiky prevence vybraných ZŠ.

Silné stránky

Tabulka 5 Identifikace silných stránek [zdroj: vlastní]

	Seznam silných stránek
A	Spolupráce se subjekty PVČ
B	Besedy a přednášky
C	Praktická výuka
D	PVČ ve výuce
E	Metodik prevence na ZŠ

Tabulka 6 Hodnocení silných stránek [zdroj: vlastní]

	A	B	C	D	E	p
A		A	A	D	E	2
B			C	D	E	0
C				D	E	1
D					E	3
E						4

*p představuje počet priorit

Tabulka 7 Seřazení silných stránek podle důležitosti [zdroj: vlastní]

	Seznam silných stránek	Počet priorit
A	Metodik prevence na ZŠ	4
B	PVČ ve výuce	3
C	Spolupráce se subjekty PVČ	2
D	Praktická výuka	1
E	Besedy a přednášky	0

Slabé stránky

Tabulka 8 Identifikace slabých stránek [zdroj: vlastní]

	Seznam slabých stránek
A	PVČ rozdělena do několika předmětů
B	Málo prostoru pro výuku
C	Nízká kvalifikace učitelů
D	Nevyvážená výuka napříč ročníky
E	Nerovnoměrné zapojení pedagogů

Tabulka 9 Hodnocení slabých stránek [zdroj: vlastní]

	A	B	C	D	E	p
A		A	C	D	E	1
B			C	D	E	0
C				C	C	4
D					D	3
E						2

*p představuje počet priorit

Tabulka 10 Seřazení slabých stránek podle důležitosti [zdroj: vlastní]

	Seznam slabých stránek	Počet priorit
A	Nízká kvalifikace učitelů	4
B	Nevyvážená výuka napříč ročníky	3
C	Nerovnoměrné zapojení učitelů	2
D	PVČ rozdělena do několika předmětů	1
E	Málo prostoru pro výuku	0

Příležitosti

Tabulka 11 Identifikace příležitostí [zdroj: vlastní]

	Seznam příležitostí
A	Současná situace ve světě
B	Nová koncepce ochrany obyvatelstva
C	Materiály od HZS
D	Materiály od subjektů PVČ
E	Zvyšující se počet subjektů zabývajících se PVČ

Tabulka 12 Hodnocení atraktivity příležitosti [zdroj: vlastní]

Slovní vyjádření atraktivity dopadu příležitosti	Počet bodů
zanedbatelná	1
málo významná	2
významná	3
velmi významná	4
zásadně významná	5

Tabulka 13 Hodnocení pravděpodobnosti příležitosti [zdroj: vlastní]

Předpokládaná pravděpodobnost vzniku příležitosti v procentech	Slovní vyjádření pravděpodobnosti vzniku příležitosti	Počet bodů
<1;2>	téměř nemožná	1
<21;40>	výjimečně možná	2
<41;60>	běžně možná	3
<61;80>	vysoce pravděpodobná	4
<81;100>	hraničí s jistotou	5

Pomocí vztahu $B = A * P$

kde:

B představuje předpokládanou úroveň přínosu dané příležitosti

A představuje atraktivitu dopadu hodnocené příležitosti

P představuje pravděpodobnost vzniku hodnocené příležitosti.

Tabulka 14 Hodnocení příležitosti [zdroj: vlastní]

Příležitost	Atraktivita příležitosti	Pravděpodobnost vzniku	Úroveň přínosu
A	5	5	25
B	4	5	20
C	4	3	12
D	4	5	20
E	4	5	20

Tabulka 15 Seřazení příležitostí podle úrovně přínosu [zdroj: vlastní]

	Seznam příležitostí	Úroveň přínosu
A	Současná situace ve světě	25
B	Materiály od HZS	20
C	Materiály od subjektů PVČ	20
D	Nová koncepce ochrany obyvatelstva	20
E	Zvyšující se počet subjektů zabývajících se PVČ	12

Hrozby

Tabulka 16 Identifikace hrozeb [zdroj: vlastní]

	Seznam hrozeb
A	Nízký zájem o PVČ
B	Nedostatek personálního zabezpečení ze strany subjektů PVČ
C	Zrušení výuky
D	Výuka PVČ – vyvolání paniky u dětí
E	Limitované finance a jejich další pokles

Tabulka 17 Hodnocení závažnosti dopadu hrozeb [zdroj: vlastní]

Slovní vyjádření závažnosti dopadu hrozby	Počet bodů
zanedbatelná	1
málo významná	2
významná	3
velmi významná	4
nepřijatelná	5

Tabulka 18 Hodnocení pravděpodobnosti vzniku hrozeb [zdroj: vlastní]

Předpokládaná pravděpodobnost vzniku příležitosti v procentech	Slovní vyjádření pravděpodobnosti vzniku příležitosti	Počet bodů
<1;2>	téměř nemožná	1
<21;40>	výjimečně možná	2
<41;60>	běžně možná	3
<61;80>	vysoce pravděpodobná	4
<81;100>	hraničí s jistotou	5

Pomocí vztahu $R = Z * P$

kde:

R představuje předpokládanou úroveň rizika dané hrozby

Z představuje závažnost dopadu hodnocené hrozby

P představuje pravděpodobnost vzniku hodnocené hrozby.

Tabulka 19 Hodnocení hrozeb [zdroj: vlastní]

Hrozba	Závažnost dopadu	Pravděpodobnost vzniku	Úroveň rizika
A	4	3	12
B	4	4	16
C	5	2	10
D	3	2	6
E	4	3	12

Tabulka 20 Seznam hrozeb podle úrovně rizika [zdroj: vlastní]

	Seznam hrozeb	Úroveň rizika
A	Nedostatečné personální zabezpečení ze strany subjektů PVČ	16
B	Nízký zájem škol o PVČ	12
C	Limitované finance a jejich další pokles	12
D	Zrušení výuky	10
E	Výuka PVČ – vyvolání paniky u dětí	6

9.1 Matice SWOT analýzy

	POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
VNITŘNÍ	STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Metodik prevence na ZŠ • PVČ ve výuce • Spolupráce se subjekty PVČ • Praktická výuka • Besedy a přednášky 	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> • PVČ rozdělena do několika předmětů • Málo prostoru na výuku • Nízká kvalifikace učitelů • Nevyvážená výuka napříč ročníky • Nerovnoměrné zapojení pedagogů
VNĚJŠÍ	OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> • Současná situace ve světě • Materiály od HZS • Materiály od subjektů PVČ • Nová koncepce ochrany obyvatelstva z roku 2021 • Zvyšující se počet subjektů zabývajících se PVČ 	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné personální zabezpečení ze strany subjektů PVČ • Nízký zájem škol o PVČ • Limitované finance a jejich další pokles • Zrušení výuky • Výuka PVČ – vyvolání paniky u dětí

Obrázek 14 Matice SWOT analýzy [zdroj: vlastní]

Silné stránky

Mezi silné stránky jednoznačně patří spolupráce škol se subjekty PVČ. Za subjekty PVČ považují složky IZS a organizace, jako je Záchraný kruh nebo BESIP. Tyto subjekty mohou poskytnout odbornou přípravu učitelů i dětí ve smyslu seminářů, přednášek, besed, ale i praktických ukázek. Každá škola by měla využít příležitosti a nabídky subjektů a navázat s nimi spolupráci. Další silnou stránkou je přítomnost metodika prevence na ZŠ, který má na starosti prevenci ve škole. S jeho pomocí se začleňuje učivo PVČ do ŠVP, ale také iniciuje besedy, přednášky apod.

Slabé stránky

Co je považováno za velký problém, je rozdělení PVČ do několika předmětů. Žáci nemusí vnímat souvislosti mezi tématy problematiky. S tím přichází i problém s prostorem pro výuku PVČ, který je omezený. A v neposlední řadě je slabou stránkou nízká kvalifikace učitelů vyučujících předměty začleňující PVČ. HZS nabízí školení pedagogů společně s poskytnutím materiálů, problém však vychází z první zmíněné slabé stránky, a to rozdělení do předmětů. Kvůli rozdělení PVČ do několika předmětů, učí části PVČ různí učitelé. Nejde tedy vybrat a poslat na školení pouze jednoho učitele, ideální je větší a plošnější proškolení v rámci učitelského sboru. Z toho plyne i nerovnoměrné zapojení pedagogů do výuky PVČ a nevyvážená výuka v ročnících.

Příležitosti

Velkou příležitostí pro podporu výuky je množství materiálů vytvořené speciálně pro výuku na ZŠ, nemluvě o příručkách pro učitele. Podpůrné materiály dostupné na internetu jsou uvedeny v kapitole 6.1. Velkou příležitostí pro podporu výuky jsou nejen materiály, ale samotná spolupráce se subjekty zabývající se touto problematikou. Je to hlavně HZS ČR, ale i spousta dalších organizací, kterých přibývá. Další velkou příležitostí pro podporu výuky PVČ je současná světová situace. Nejdříve pandemie COVID-19, která téměř zastavila a ve velké míře omezila život na dva roky a nyní válka mezi Ukrajinou a Ruskem. Jsou to situace, které otřásl celým světem, a proto je potřeba mít znalosti z PVČ. Příležitost vzít si ponaučení z těchto situací lze vidět v tom, že by mohly změnit pohled na vnímání potřeby PVČ a pomoci nejen dětem, ale i dospělým si uvědomit, že jsou opravdu nezbytné pro ochranu obyvatelstva. V nové koncepci ochrany obyvatelstva z roku 2021 je na prevenci kladen velký důraz, proto se dá očekávat, že v budoucích letech dojde k nějaké změně, jak ve výuce, tak k samotnému přístupu k PVČ.

Hrozby

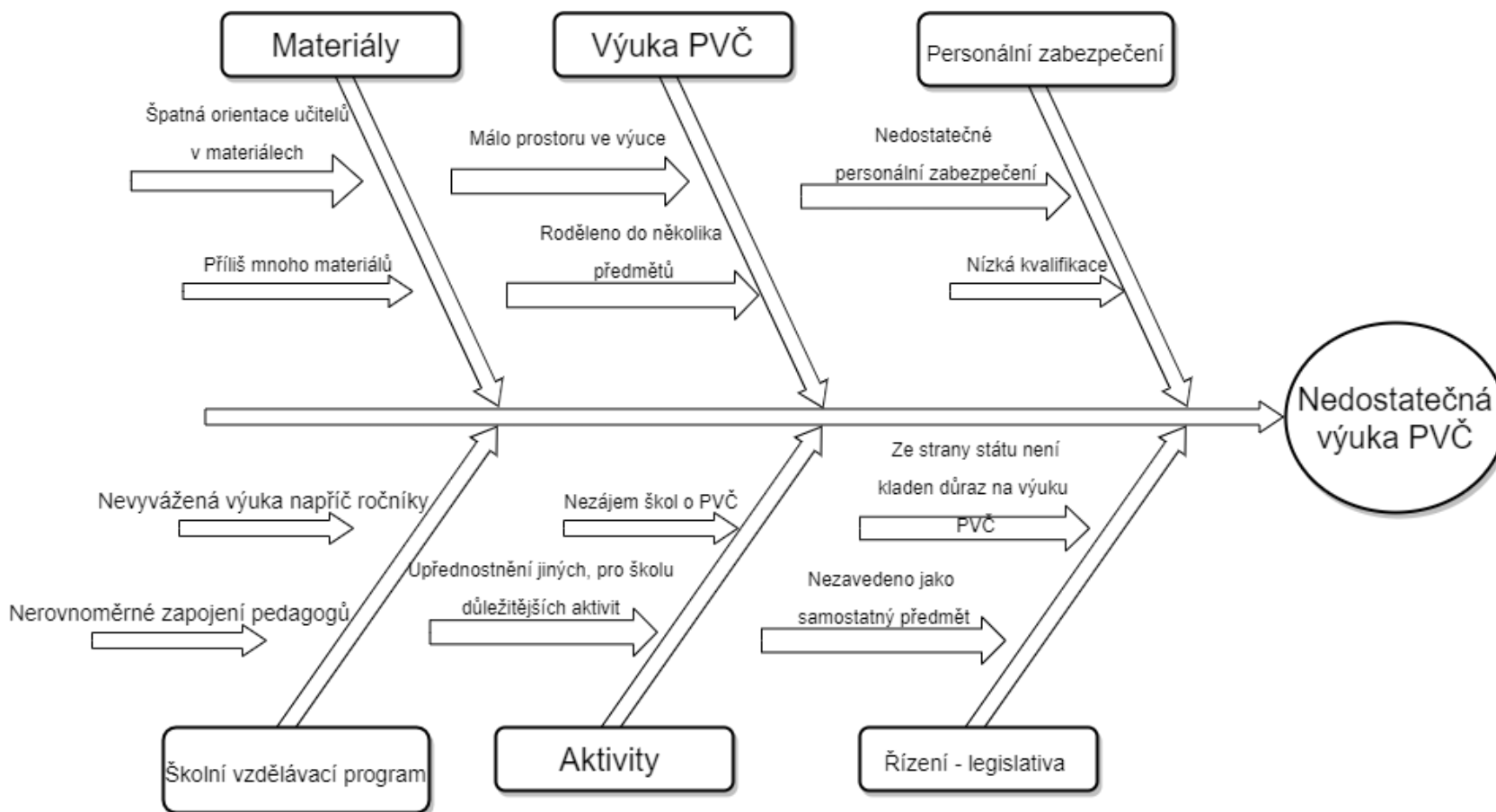
Za hrozbu je považován nízký zájem škol o přednášky a besedy pořádané IZS nebo jinými subjekty zabývajícími se PVČ, z důvodu preference jiných aktivit. Hrozbou může být i nedostatečné personální zabezpečení nejen ze strany ZŠ, ale i IZS. V neposlední řadě je třeba zmínit limitované finance a jejich možný další pokles z důvodu současné situace a vzpamatovávání se z pandemie.

10 ISHIKAWA A AWAKISHI DIAGRAM

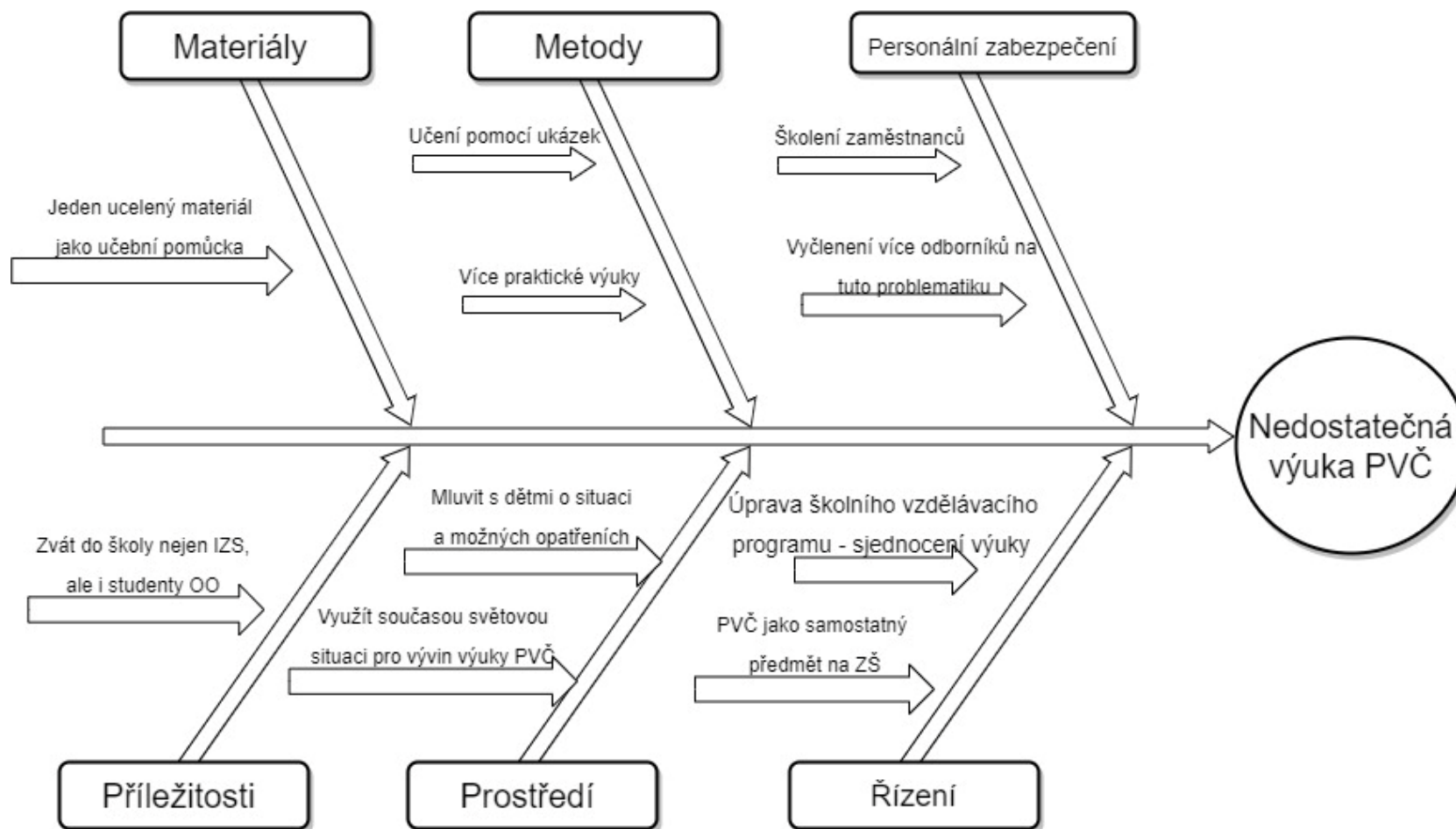
Ishikawa diagram je metodou příčin a následků. V diagramu bude zobrazený hlavní problém vyplývající ze SWOT analýzy a k němu vedoucí příčiny. Na obrázku č. 15 je v Ishikawa diagramu zobrazena nedostatečná výuka PVČ jako hlavní problém. Cílem této metody je najít co nejvíce příčin v různých oblastech, které způsobují nedostatečnou výuku PVČ na ZŠ.

Pomocí Awakishi diagramu, který je opakem předchozí metody, budou navrženy úkoly a opatření pro minimalizaci nebo odstranění příčin vedoucí k hlavnímu problému. Stejně jako v Ishikawa diagramu je problémem nedostatečná výuka PVČ. Cílem metody je nalézt co nejvíce možných řešení k vyřešení nebo redukci problému, které jsou znázorněny na obrázku č. 16.

Ishikawa diagram zobrazuje jako hlavní problém nedostatečnou výuku PVČ na ZŠ. Pomocí této metody byly stanoveny příčiny, které podle autora a metodiků prevence jednotlivých ZŠ stojí za nedostatečnou výukou PVČ. Jako příčiny tedy stanovuje nedostatečné personální zabezpečení, nízkou kvalifikaci učitelů, málo prostoru ve výuce, příliš mnoho materiálů, nevyváženou výuku napříč ročníky apod. Awakishi diagram bere příčiny z Ishikawa diagramu a hledá možné úkoly a opatření, pomocí kterých příčiny odstranit nebo zmírnit. Mezi tyto opatření byly zařazeny školení zaměstnanců nebo vyčlenění speciálního místa pro odborníka. Zapojit více praktické výuky a učit pomocí ukázek. Mít jeden ucelený materiál jako učební pomůcku, udělat z PVČ jeden samostatný předmět na ZŠ atd.

Obrázek 15 Ishikawa diagram [zdroj: vlastní]

Obrázek 16 Awakishi diagram [zdroj: vlastní]

11 NÁVRHY DO VÝUKY

V rámci návrhové části realizace výuky PVC na ZŠ byly vytvořeny dvě brožurky pro 5. a 9. třídu a dvě prezentace v PowerPointu pro první a druhý stupeň ZŠ. V obou brožurkách jsou oblasti, které by žáci měli při výstupu z prvního i druhého stupně ovládat. Při analýze současného stavu bylo zjištěno, že v mnoha oblastech ochrany člověka při MU mají žáci mezery, což bylo důvodem vytvoření brožurky. Účelem brožurek je stručný, barevný a obrázkový přehled učiva pro žáky z prvního i druhého stupně. Brožurka je stručná a věcná, informace jsou na jednom místě a není nutné, aby si žáci dohledávali potřebné informace v jiných materiálech. Brožurka je vhodná jako učební pomůcka i jako mini plakát pro vyvěšení ve třídě. Prezentace jsou vytvořeny jako výukový či podpurný materiál. Jsou vytvořeny nejen pro 5. a 9. třídu, ale i pro další ročníky. Brožurky i prezentace vycházejí z RVP.

11.1 Brožurky pro 5. a 9. třídu

Brožurky vycházejí z pracovních listů, které byly vytvořené pro ověření znalostí žáků a byly vypracovány na základě RVP. Brožurka je sestavena ze základních oblastí z ochrany člověka při MU a z oblastí, které žákům v pracovních listech dělaly potíže. Brožurky jsou vytvořené pro děti, je v nich spousta obrázků pro rychlé zapamatování a propojení si znalostí s realitou. Konkrétně v brožurce pro 5. třídu je v úvodní části napsáno, co znamená pojem ochrana obyvatelstva a kdo ji zabezpečuje. Základní roli v ochraně obyvatelstva má IZS, je tedy v brožurce popsáno, co je přesně IZS a jaké má základní složky. Podle RVP je znalost žáků na ZŠ v oblasti zabezpečování ochrany obyvatelstva zaměřována pouze na IZS. S IZS souvisí tísňové linky a jejich užívání. Žáci se znalostmi v této oblasti neměli problém, ale prevence je na prvním místě a s tím i připomínání si těchto důležitých čísel, jakož i toho, co vše je potřeba říct, když na tísňovou linku musíme zavolat. Dále se v brožurce nachází odstavec o MU. Je zde popsáno, co MU znamená, jak se dělí a co znamenají záchranné a likvidační práce. Také je zde zmíněno, že IZS má nejen složky základní, ale i ostatní, které mohou být vyzvány k pomoci při záchranných a likvidačních pracích, když je MU základními složkami IZS nezvladatelná.

Ochrana člověka při mimořádných událostech 5. třída

Znak, který vidíte v horní části brožurky je znak civilní ochrany. Civilní ochrana znamená chránit obyvatelstvo před různým nebezpečím. V dnešní době je tato činnost označována jako **ochrana obyvatelstva**. Základní roli v ochraně obyvatelstva hrají záchranné sbory. V roce 2001 vznikl **integrováný záchranný systém (IZS)**, který vznikl proto, aby se zlepšila komunikace mezi všemi záchrannými sbory. IZS tvoří základní a ostatní složky. Mezi základní složky patří Hasičský záchranný sbor, Policie České republiky a Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby.

SOS TÍSŇOVÁ LINKA	☎ 112
 HASIČI	☎ 150
 ZÁCHRANNÁ SLUŽBA	☎ 155
 POLICIE	☎ 158

V případě nebezpečí nebo ohrožení života se volá na tzv. **tísňovou linku**. Všechny složky IZS mají svá operační střediska, kam se po vytočení příslušného čísla dovoláte. Kromě zmíněných čísel je možné zavolat i na jednotné číslo evropského tísňového volání, a to na číslo **112**. V momentě, kdy je potřeba zavolat na tísňovou linku, je třeba zachovat klid a sdělit operátorovi na lince všechny důležité informace. Těmi informacemi jsou, **svoje jméno, co se stalo, z jakého telefonního čísla volám, přesnou adresu a případně počet zraněných osob**.

Ochrana obyvatelstva je spojena s mimořádnou událostí. **Mimořádná událost** je taková situace, při které může docházet k ohrožení lidských životů či zdraví nebo k poškozování hmotného majetku. Při mimořádných událostech je většinou vyžadována činnost složek IZS, které provádí záchranné a likvidační práce. Záchrannými pracemi se rozumí činnost k zabránění působení rizik vzniklé mimořádnou událostí nebo jejich úplné odvrácení. Likvidační práce znamenají „úklid“ po mimořádné události.

Mimořádná událost může vzniknout **působením**:

přírodních sil

- Požáry
- Povodně
- Dlouhodobé sucho
- Epidemie
- Zemětřesení či sopečná činnost
- Tornáda, vichřice

člověkem

- Havárie
- Únik nebezpečných látek
- Narušení dodávek potravin, elektrické energie, pitné vody
- Kriminalita
- Terorismus

Zde jsou uvedeny pouze příklady mimořádných událostí způsobených člověkem nebo přírodou, je jich daleko více. Pokud se mimořádná událost stane základními složkami IZS nezvladatelnou, povolají se **ostatní** složky IZS, mezi které se řadí např. **Armáda České republiky**.

Obrázek 17 První strana brožurky pro 5. třídu ZŠ [zdroj: vlastní]

Druhá strana brožurky navazuje na odstavec o MU. Jedná se tam o varovný signál všeobecné výstrahy. Otázka v pracovním listu na všeobecnou výstrahu patřila k těm méně správně zodpovězeným. Brožurka vysvětluje, co je to všeobecná výstraha, kdy je spuštěna

a jaký má tón. Dále je zde uvedeno, jaké zásady následují po zaznění všeobecné výstrahy. V souvislosti s všeobecnou výstrahou je možnost, že se obyvatelstvo bude muset ochránit pomocí dostupných prostředků, které najde doma. Jedná se o improvizovanou ochranu, která taktéž patřila k těm hůře zodpovězeným otázkám. V brožurce je vysvětleno, co znamená improvizovaná ochrana a jaký je způsob ochrany celého těla společně s fotografiemi. Na konci brožurky je odstavec o evakuaci. Ta také plynule navazuje na všeobecnou výstrahu, protože v případě většího ohrožení přichází v úvahu opuštění domu. V textu je vysvětleno, co evakuace znamená, kdo se evakuuje, a hlavně co je nutné si s sebou zabalit do evakuačního zavazadla. Na úplném konci brožurky se nachází pár řádků o nouzovém východu, který je pro žáky důležitý v případě požáru ve škole.

Když se stane nějaká mimořádná událost, nebo nám nějaká hrozí, je důležité varovat obyvatelstvo a vyrozumět složky IZS. Hasiči jsou nejčastěji svoláváni pomocí signálu požární poplach. Když však hrozí i ohrožení obyvatelstva, je důležité je varovat pomocí signálu **všeobecná výstraha**. Všeobecná výstraha se pozná podle **kolísavého zvuku sirény** po dobu **140 sekund**. Tento signál může zaznít až třikrát po sobě. Po signálu bude předána informace o charakteru mimořádné události.

Po zaznění všeobecné výstrahy následuje několik zásad: **Neprodleně se ukryt!**
Zavřít dveře a okna!
Pustit televizi a rádio!

Může nastat situace, kdy bude třeba se ochránit dostupnými prostředky, které najdeme doma. Ochranné prostředky totiž nedostávají od státu všichni občané. Jako další může nastat situace kdy nebude možnost vycházet z domu a nějaké ochranné prostředky si nakoupit nebo někde dostat. Těto činnosti se říká **improvizovaná ochrana**. Jde o ochranu povrchu těla, očí a dýchacích cest. Můžeme použít cokoli co máme doma, s tím, že je vždy třeba řádně utěsnit.

V případě velkého nebezpečí mimořádnou událostí v místě bydliště nebo např. ve škole, je možnost provedení evakuace. **Evakuace** je soubor opatření k přemístění osob z místa ohrožení do místa bezpečí. Evakuují se všechny osoby, kromě těch, kteří se přímo podílejí na záchranných pracích. Přednostně bývají evakuovány osoby do 15 let, osoby ve zdravotnických a sociálních zařízeních.

EVAKUAČNÍ ZAVAZADLO

Batož, kufř nebo taška s věcmi, které jsou nezbytné pro přechodné opuštění domova.

Obsah zavazadla je rozdělen do pěti skupin

- 1 Trvanlivé potraviny, pitná voda (vše na 2-3 dny pro každého člena domácnosti), krmivo pro domácí zvíře, hmeč, příbor

- 5 Mobilní telefon, rádio, svítilna, šití, nůž, hračky, baterie, společenské hry

- 2 Osobní dokumenty (rodný list, občanský průkaz, cestovní pas, karta zdravotní pojišťovny), pojistné smlouvy, peníze v hotovosti, platební karty

- 3 Léky, zdravotní pomůcky, hygienické potřeby

- 4 Oblečení, náhradní prádlo, spací pytel, karimatka, obuv, pláštěnka

Pokud je nařízena evakuace, je nutné s sebou mít sbaleno **evakuáčn** **zavazadlo**. Mělo by být částečně sbaleno předem a v případě hrozící mimořádné události dobaleno. Evakuáčn zavazadlo by měli mít všichni občané od 7 let. Každé zavazadlo je nutno označit adresou a jménem.

V případě evakuace školského zařízení jsou za žáky zodpovědní zaměstnanci školy a žáci musí postupovat podle jejich pokynů. Evakuované osoby se řídí podle **nouzových východů** umístěných po škole. Je dobré vědět, jak nouzový východ vypadá, kdyby bylo nutné evakuovat se z jakékoli budovy.

Obrázek 18 Druhá strana brožurky pro 5 třídu ZŠ [zdroj: vlastní]

Brožurka pro 9. třídu ZŠ je velice podobná brožurce pro 5. třídu z důvodu podobnosti otázek i znalostí, které by žáci na 2. stupni ZŠ měli ovládat. První strana brožurky je téměř totožná. Jak bylo zmíněno již u první brožurky, prevence a opakování je na prvním místě, a proto je první strana téměř stejná jak pro 5., tak i 9. třídu. Žáci 9. třídy proto najdou

v brožurce, co znamená ochrana obyvatelstva, co je IZS, tísňová čísla a volání na ně, co je MU a jak se dělí. Dále je zde zmíněno, že v případě nevladatelné MU základními složkami IZS, jsou vyžádány k pomoci ostatní složky IZS, např. Armáda ČR.

Ochrana člověka při mimořádných událostech 9. třída

Znak, který vidíte v horní části brožurky je znak civilní ochrany. Civilní ochrana znamená chránit obyvatelstvo před různými nebezpečím. V dnešní době je tato činnost označována jako **ochrana obyvatelstva**. Základní roli v ochraně obyvatelstva hrají záchranné sbory. V roce 2001 vznikl **integrováný záchranný systém (IZS)**, který vznikl proto, aby se zlepšila komunikace mezi všemi záchrannými sbory. IZS tvoří základní a ostatní složky. Mezi základní složky patří Hasičský záchranný sbor, Policie České republiky a Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby.

SOS TÍSŇOVÁ LINKA	☎ 112
HASIČI	☎ 150
ZÁCHRANNÁ SLUŽBA	☎ 155
POLICIE	☎ 158

S IZS je spojena **tísňová linka**. Všechny složky IZS mají svá operační střediska, kam se po vytočení příslušného čísla dovoláte. Kromě zmíněných čísel je možné zavolat i na jednotné číslo evropského tísňového volání, a to na číslo **112**. V momentě, kdy je potřeba zavolat na tísňovou linku, je třeba zachovat klid a sdělit operátorovi na lince všechny důležité informace. Těmi informacemi jsou, **svoje jméno, co se stalo, z jakého telefonního čísla volám, přesnou adresu a případně počet zraněných osob**.

Ochrana obyvatelstva je spojena s mimořádnou událostí. **Mimořádná událost** je taková situace, při které může docházet k ohrožení lidských životů či zdraví nebo k poškození hmotného majetku. Při mimořádných událostech je většinou vyžadována činnost složek IZS, které provádí záchranné a likvidační práce. Záchrannými pracemi se rozumí činnost k zabránění působení rizik vzniklé mimořádnou událostí nebo jejich úplné odvrácení. Likvidační práce znamenají „úklid“ po mimořádné události.

Mimořádná událost může vzniknout **působením:**

přírodních sil

- Požáry
- Povodně
- Epidemie
- Tornáda, vichřice
- Dlouhodobé sucho
- Zemětřesení či sopečná činnost

člověkem

- Havárie
- Únik nebezpečných látek
- Kriminalita
- Terorismus
- Narušení dodávek potravin, elektrické energie, pitné vody

Zde jsou uvedeny pouze příklady mimořádných událostí způsobených člověkem nebo přírodou, je jich daleko více. Pokud se mimořádná událost stane základními složkami IZS nevladatelnou, povolají se **ostatní** složky IZS, mezi které se řadí např. **Armáda České republiky**.

Obrázek 19 První strana brožurky pro 9- třídu ZŠ [zdroj: vlastní]

Další strana brožurky vysvětluje pojem krizová situace. Krizová situace je mimořádnou událostí, při které je vyhlášený některý z krizových stavů, které jsou v brožurce představeny. Dále je uvedeno, co s sebou přináší vyhlášení krizového stavu. Stejně jako v první brožurce se i v této nachází odstavec o všeobecné výstraze. Jak bylo znát z pracovních listů, i žáci 9. tříd nevyplňovali otázku ohledně všeobecné výstrahy nejlépe. V brožurce je popsáno, jak všeobecná výstraha zní, což je ukázáno i na obrázku. Dále jsou zde uvedeny zásady při zaznění všeobecné výstrahy. Poslední oblastí, která je na druhé straně brožurky, je improvizovaná ochrana. Podle analýzy za pomoci pracovních listů, které vyplňovali žáci 9. tříd, bylo zjištěno, že o improvizované ochraně mají málo znalostí. V této brožurce tedy mohou najít, co to improvizovaná ochrana znamená a kdy se používá. Za pomoci obrázků, které jsou k odstavci přiloženy, si mohou prohlédnout, jak taková improvizovaná ochrana vypadá.

Kromě mimořádné události je v české legislativě zaveden pojem krizová situace. Krizová situace je mimořádná událost, při které byl vyhlášen jeden z krizových stavů. V legislativě České republiky rozeznáváme **čtyři krizové stavy**.

Stav nebezpečí

Nouzový stav

Stav ohrožení státu

Válečný stav

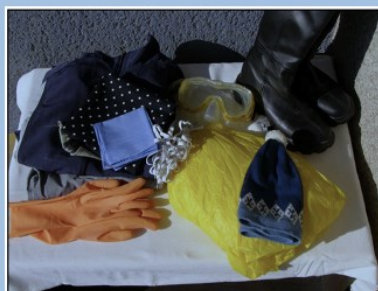
V případě vyhlášení krizového stavu mohou být zavedena krizová opatření k řešení krizové situace a odstranění jejich následků, včetně opatření, která mohou zasahovat do práv a povinností osob.

Když se stane nějaká mimořádná událost, nebo nám nějaká hrozí, je důležité varovat obyvatelstvo a vyzoomět složky IZS. Hasiči jsou nejčastěji svoláváni pomocí signálu požární poplach. Když však hrozí i ohrožení obyvatelstva, je důležité je varovat pomocí signálu **všeobecná výstraha**. Všeobecná výstraha se pozná podle **kolísavého zvuku sirény** po dobu **140 sekund**. Tento signál může zaznít až třikrát po sobě. Po signálu bude předána informace o charakteru mimořádné události.

Po zaznění všeobecné výstrahy následuje několik zásad: **Neprodleně se ukrýt!**
Zavřít dveře a okna!
Pustit televizi a rádio!

Může nastat situace, kdy bude třeba se ochránit dostupnými prostředky, které najdeme doma. Ochranné prostředky totiž nedostávají od státu všichni občané. Jako další může nastat situace kdy nebude možnost vycházet z domu a nějaké ochranné prostředky si nakoupit nebo někde dostat. Těto činnosti se říká **improvizovaná ochrana**. Jde o ochranu povrchu těla, očí a dýchacích cest. Můžeme použít cokoli co máme doma, s tím, že je vždy třeba řádně utěsnit. Improvizovaná ochrana se používá převážně při únicích nebezpečných chemických látek.

Obrázek 20 Druhá strana brožurky pro 9. třídu ZŠ [zdroj: vlastní]

Na poslední straně brožurky je zmíněna evakuace. Co tento pojem znamená, kdo se evakuuje a co je důležité s sebou mít sbaleno v evakuačním zavazadlu. Dále jsou zde zmíněny nouzové východy pro případnou evakuaci ze školského zařízení nebo jiné budovy. Posledním tématem, které je v brožurce zmíněno, je terorismus. Žáci na druhém stupni mají

terorismus v RVP zařazen do učiva a v dnešní době je terorismus řazen mezi největší bezpečnostní hrozby. V pracovním listu se v 29 % odpovědí objevilo, že terorismus má za cíl ublížit co nejvíce lidem. V této brožurce je tedy vysvětleno, co terorismus představuje a jaké jsou jeho „trendy“ v posledních letech. V návaznosti se zde zmiňují i měkké cíle a pravidla ochrany v měkkých cílech při útoku.

V případě velkého nebezpečí mimořádnou událostí v místě bydliště nebo např. ve škole, je možnost provedení evakuace. **Evakuace** je soubor opatření k přemístění osob z místa ohrožení do místa bezpečí. Evakuují se všechny osoby, kromě těch, kteří se přímo podílejí na záchranných pracích. Přednostně bývají evakuovány osoby do 15 let, osoby ve zdravotnických a sociálních zařízeních.

EVAKUAČNÍ ZAVAZADLO
Batož, kufr nebo taška s věcmi, které jsou nezbytné pro přechodné opuštění domova.

Obsah zavazadla je rozčleněn do pěti skupin

- 1 Trvanlivé potraviny, pitná voda (vše na 2-3 dny pro každého člena domácnosti), krmivo pro domácí zvíře, hmeč, přístor
- 2 Osobní dokumenty (rodný list, občanský průkaz, cestovní pas, karta zdravotní pojišťovny), pojistné smlouvy, peníze v hotovosti, platební karty
- 3 Léky, zdravotní pomůcky, hygienické potřeby
- 4 Oblečení, náhradní prádlo, spací pytel, karimatka, obuv, pláštěnka
- 5 Mobilní telefon, rádio, svítilna, šití, nůž, hračky, baterie, společenské hry

Pokud je nařízena evakuace, je nutné s sebou mít sbaleno **evakuáčnÍ zavazadlo**. Mělo by být částečně sbaleno předem a v případě hrozící mimořádné události dobaleno. EvakuáčnÍ zavazadlo by měli mít všichni občané od 7 let. Každé zavazadlo je nutno označit adresou a jménem.

V případě evakuace školského zařízení jsou za žáky zodpovědní zaměstnanci školy a žáci musí postupovat podle jejich pokynů. Evakuované osoby se řídí podle **nouzových východů** umístěných po škole. Je dobré vědět, jak nouzový východ vypadá, kdyby bylo nutné evakuovat se z jakékoli budovy.

V současné době je velkou bezpečnostní hrozbou **terorismus**. Terorismus je definován, jako prosazování politických a náboženských zájmů za použití násilí proti civilnímu obyvatelstvu. Terorismus je mezinárodním problémem a v souvislosti s narůstající migrací je stále aktuálnější. Důležitou roli v prevenci proti terorismu hraje mezinárodní spolupráce. V posledních letech je nejrozšířenějším způsobem útok na civilní obyvatelstvo na veřejných místech. Místům, které mají slabé zabezpečení a kde se vyskytuje velký počet lidí, se říká **měkké cíle**. Jsou to např. nemocnice, školy, úřady, divadla, zimní stadiony apod. V případě takového útoku platí tři pravidla:

Utíkej **Schovej se** **Bojuj**

I v této situaci jsou využitelné nouzové východy, proto je důležité vědět, kudy vedou a jak se značí.

Obrázek 21 Poslední strana brožurky pro 9. třídu ZŠ [zdroj: vlastní]

11.2 Prezentace pro první i druhý stupeň základní školy

Brožurky pro 5. a 9. třídu ZŠ jsou pomůckou pro výuku ochrany člověka při MU nebo mohou sloužit jako plakát pro vyvěšení ve třídě. Jako další návrh realizace PVČ na ZŠ je prezentace vytvořená v PowerPointu na základě pracovních listů, které byly vyplněny respondenty v 5. a 9. třídách. Může sloužit jako materiál pro výuku nebo podpůrný materiál k výuce.

Tento materiál je však udělán takovým způsobem, aby ji mohli vyučující použít k výuce i v jiných ročnících. Prezentace je vytvořena jako klasická výuková prezentace, které se ve výuce používají. V prezentaci jsou využity obrázky, odkazy na videa i zvuková ukázka. Uveden je pouze stručný obsah tématu, avšak k prezentacím je přiložený dokument vytvořený ve Wordu, který může sloužit vyučujícím jako podklad pro prezentování prezentace.

Pro 1. stupeň ZŠ byla vytvořena prezentace, kde jsou témata: ochrana obyvatelstva, IZS a tísňové volání, MU, všeobecná výstraha, improvizovaná ochrana a evakuace. Pro 2. stupeň ZŠ byla vytvořena prezentace, kde je obsah tvořen téměř stejnými tématy jako u prezentace pro 1. stupeň, v druhé prezentaci je navíc téma o terorismu. Obě prezentace budou krátce představeny a jejich plný text a rozsah bude obsahem přílohy V a VII. Podklad pro pedagogy pro obě prezentace bude obsahem přílohy VI a VIII.

OČMU je velice rozsáhlé téma. V prezentaci pro 1. stupeň ZŠ jsou vybrána témata, která jsou v tomto oboru zásadní a základní. Prvním tématem je ochrana obyvatelstva. V textu je uvedeno, co ochrana obyvatelstva znamená, kdo se jí zabývá a kdo ji realizuje. Pro pedagogy je v podkladu pro výuku vysvětleno, jaký vztah má ochrana obyvatelstva s civilní ochranou a obranou. Prezentace je vytvořena tak, aby na sebe každý snímek navazoval. Po ochraně obyvatelstva přichází snímek s IZS a tísňovým voláním, které k němu neodmyslitelně patří. Stejně jako u snímku s ochranou obyvatelstva je tento snímek vytvořený s minimálním obsahem, který je následně uveden v podkladu pro učitele. Snímek s IZS je vytvořen s obrázky, které se nezobrazí v prezentaci hned, ale až po kliknutí. Je to tak z toho důvodu, aby se vyučující mohl žáků ptát a vést s nimi diskusi o tom, kdo je součástí IZS a kdo ne. Vše je vysvětleno v podkladu pro vyučující, který se nachází v příloze VI. Na dalším snímku je již zmíněné tísňové volání, které je zpracováno obdobným způsobem jako IZS. Po otázce „Jaká jsou čísla tísňového volání?“ je prázdný snímek. Vyučujícímu to dává možnost se děti opět zeptat, jaká jsou tato čísla a teprve po kliknutí se zobrazí společně s obrázkem, který jim ukáže, jak si pamatovat čísla a komu patří. Dalším snímkem je MU, kde je vysvětleno, co je to MU a jak se dělí společně s příklady. Na MU navazuje všeobecná výstraha, kde je vysvětleno, kdy se všeobecná výstraha spouští, k čemu slouží a jak zní. Ve snímku je nejen obrázek její podoby, ale je přiložen i zvukový odkaz, který se spustí těsně před tím, než se překlikne na další snímek. Ve snímku je přiložen i odkaz na záchranný kruh, konkrétně na video o tom, jak se chovat po zaznění varovného tónu ohlašujícího mimořádnou událost.

Improvizovaná ochrana je další snímek a předposlední téma v prezentaci. Zde je uvedeno, co je improvizovaná ochrana, k čemu slouží, a jaké jsou její podoby. Vše doprovází obrázkový doprovod, aby si žáci mohli představit, jak ve skutečnosti improvizovaná ochrana vypadá. Stejně jako u předešlých snímků je možnost nechat žáky hádat, co by si na sebe oblékli a teprve pak přepnout na další snímek, kde budou obrázky. Posledním tématem v prezentaci je evakuace. Je popsána tak, aby žák pochopil, co evakuace znamená, kdo se evakuuje a kdo ne. Nedílnou součástí evakuace je evakuační zavazadlo, jehož obsah je popsán na snímku posledním včetně odkazu na video.

Ochrana obyvatelstva

Znak ochrany obyvatelstva

- **Plní úkoly na ochranu zdraví, života a majetku občanů.**
- Jsou to úkoly – EVAKUACE
VAROVÁNÍ
UKRYTÍ
NOUZOVÉ PŘEŽITÍ
- ❖ **Kdo má na starosti ochranu obyvatelstva?**
- Za zajištění ochrany obyvatelstva odpovídá Hasičský záchranný sbor.
- ❖ **Kdo plní hlavní roli v zajišťování ochrany obyvatelstva?**
- Integrovaný záchranný systém. Co to je integrovaný záchranný systém? Dozvíš se v další kapitole na následujícím snímku!

Obrázek 22 Ukázka z prezentace pro 1. stupeň ZŠ [zdroj: vlastní]

Prezentace pro 2. stupeň ZŠ je téměř stejná jako prezentace první. Zde jsou rozdíly v tématu IZS a tísňové volání. Tísňové volání nemá samostatný snímek, ale je součástí snímku IZS. Další rozdíl je v odkazech na videa, která jsou pouze v první prezentaci, která je určena pro mladší děti. Co je však navíc, je téma terorismus. Ve snímku o terorismu je uvedeno, co terorismus představuje a jaké jsou nejčastější útoky v poslední době. V tomto snímku je uveden i odkaz na video o terorismu. Stejně jako pro první prezentaci, je přiložen dokument ve Wordu jako podklad pro vyučující. Celá prezentace je uvedena v příloze VII a podklad k ní v příloze VIII.

ZÁVĚR

Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva má za cíl vzdělávat obyvatelstvo v tématech, která se týkají požární prevence a ochrany člověka za mimořádných událostí. Znalosti a zkušenosti z těchto témat mohou obyvatelstvu pomoci riziko snížit nebo mu předcházet. V 70. letech minulého století byla preventivně výchovná činnost označována jako branná výchova. Branná výchova byla součástí výuky na všech stupních vzdělávání i v zaměstnání. Od sametové revoluce prošla preventivně výchovná činnost jistým vývojem. Od nového tisíciletí se začalo k preventivně výchovné činnosti znovu vracet a od té doby se pomalu začleňovala nejen do výuky na školách, ale i v materiálech od Hasičského záchranného sboru České republiky.

Diplomová práce se zabývala analýzou současné výuky preventivně výchovné činnosti na základních školách a návrhem realizace její výuky. Právních norem je v této oblasti poměrně velká část, avšak žádná právní norma se preventivně výchovné činnosti nedotýká přímo. Materiálů, projektů a programů je celá řada na jedno nebo více témat a chybí ucelený soubor výuky. Podle metodiků prevence na základních školách je výuka nerovnoměrně rozvrhnutá do jednotlivých ročníků, což může mít za následek nepochopení a nepropojení si učiva dohromady. V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je preventivně výchovná činnost v rámci ochrany člověka za mimořádných událostí obsažena, avšak je na řediteli školy, jak si výuku rozvrhne ve svém Školním vzdělávacím programu. Spousta pedagogů není na výuku preventivně výchovné činnosti kvalifikovaná a odborně připravená.

Základem výuky v této oblasti je výuka praktická. V době pandemie byla praktická výuka značně omezena, proto je důležité se na ni v současné době zaměřit. Praktická výuka může být provedena jedním ze sborů Integrovaného záchranného systému a jiných subjektů zabývajících se touto problematikou nebo pomocí praktických materiálů k výuce.

V praktické části práce byly vytvořeny brožurky pro 5. a 9. třídu základní školy, které mohou sloužit jako doplnění výuky nebo materiál, který mohou mít vždy při ruce. Brožurka je vytvořena pro tisk malých i velkých rozměrů, proto je možné ji použít jako záložku do pracovního sešitu nebo plakát do třídy. V souvislosti s výukou byly vytvořeny dvě prezentace, které jsou pro první a druhý stupeň základní školy. Prezentace lze použít jako materiál do výuky. Ke každé prezentaci je přiložený podklad pro pedagogy s výukovým a časovým rozložením prezentace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ADAMEC, Vilém, David ŘEHÁK a Lenka ČERNÁ, 2012. *Základy organizace a řízení bezpečnosti v České republice*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě. ISBN 978-80-7385-123-1.
2. ANTUŠÁK, Emil a Josef VILÁŠEK, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Karolinum. ISBN 978-80-246-3443-2.
3. AUSTIN, Robert F., David P. DISERA a Talbot J. BROOKS, 2016. *GIS for Critical Infrastructure Protection*. Taylor & Francis Group. ISBN 978-1-4665-9934-5.
4. Centrum pro bezpečný stát, 2022. *Centrum pro bezpečný stát* [online]. CPBS [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.cpbs.cz>
5. ČESKO, 1985. Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>
6. ČESKO, 1998. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>
7. ČESKO, 1999. Zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>
8. ČESKO, 2000a. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
9. ČESKO, 2000b. Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>
10. ČESKO, 2000c. Zákon č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-241>
11. ČESKO, 2001. Vyhláška č. 328/2001 Sb. o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-328>

12. ČESKO, 2002. Vyhláška č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-380>
13. ČESKO, 2015. Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>
14. ČESKO, 2015. Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
15. Dopravní výchova dětí, 2022. *BESIP* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://besip.cz>
16. GERHÁT, Ivan, 2018. Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-728-9.
17. GRASSEOVÁ, Monika, Radek DUBEC a David ŘEHÁK, 2012. *Analýza podniku v rukou manažera*. 2. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0032-2.
18. HADDOW, George D., Jane A. BULLOCK a Damon P. COPPOLA, 2017. *Introduction to emergency management*. Sixth edition. Amsterdam: Elsevier. ISBN 9780128030646.
19. HALAŠKA, Jiří a Rebeka RALBOVSKÁ, 2017. Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru V: studia. Praha: ČVUT v Praze. ISBN 978-80-01-06116-9
20. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR – VOZIDLA TATRA TITAN NASTOUPILA DO SLUŽBY, 2019. In: *Automobil* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.automobilrevue.cz/rubriky/presunuto-na-trucker-cz-truck-bus/predstavujeme/hasicky-zachranny-sbor-vozidla-tatra-titan-nastoupila-do-sluzby_46759.html
21. Hasík. *Hasík CZ* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz>
22. HORÁK, Rudolf et al., 2015. *Zásady ochrany společnosti*. Ostrava: KEY Publishing. ISBN 978-80-7418-236-5.

23. HRADIL, Jaroslav et al., 2018. *Základy ochrany obyvatelstva v České republice*. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení. ISBN 978-80-7454-774-4.
24. Chytré blondýnky radí, 2022. *Krizport* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.krizport.cz>
25. Improvizovaná ochrana, 2022. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/improvizovana-ochrana.aspx>.
26. KAVAN, Štěpán, 2015. *Ochrana obyvatelstva II*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 978-80-87472-92-7.
27. Kdo je kdo - orgány odpovědné v ČR za vnitřní bezpečnosti, © 2021. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kdo-je-kdo-organy-odpovedne-v-cr-za-vnitri-bezpecnosti.aspx>
28. Kdo jsme, 2022. *BESIP* [online]. BESIP [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/O-Besip/BESIP-o-nas>
29. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>
30. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>
31. Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení, 2017. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-ochrany-obyvatelstva-a-krizoveho-rizeni.aspx>
32. KOPECKÝ, Miroslav, Eleonóra TILCEROVÁ a Jaromír ŠIMAN, 2014. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4094-1.
33. KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ, ML. a Libor FOLWARCZNY, 2013. *Ochrana obyvatelstva*. 2. vydání. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě. ISBN 978-80-7385-134-7.

34. MARTÍNEK, Bohumír a Jan TVRDEK, 2010. *Ochrana obyvatelstva II*. Praha: Policejní akademie ČR v Praze. ISBN 978-80-7385-146-0.
35. O nás, 2021. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>
36. Platy policie - kolik bere policista a tarifní třídy, 2022. In: *REXTER* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.rexter.cz/rubriky/finance/platy-policie-kolik-bere-policista-a-tarifni-tridy_746.html
37. Pracovní orgány a odborné pracovní skupiny, 2022. *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/pracovni-vybory/uvodni-stranka---pracovni-vybory-18342/>
38. Prevence Městské policie, © 2022. *Portál hlavního města Prahy* [online]. Magistrát hlavního města Prahy [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/zivot_v_praze/bezpecnost/prevence/prevence_mestske_policie.html
39. Prevence se vyplácí!, © 2021. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/okresni-reditelstvi-per-novy-jicin-prevence-prevence-se-vyplaci.aspx>
40. Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru, © 2021. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>
41. Preventivně výchovná činnost, © 2021. *Hasičský záchranný sbor Olomouckého kraje* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-preventivne-vychovna-cinnost-preventivne-vychovna-cinnost.aspx>
42. Pro školy a učitele, © 2004-2014. *Příprava občanů k obraně státu* [online]. Ministerstvo obrany [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/pro-skoly-ucitele>

43. Prostředky individuální ochrany, 2014. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky*. [online]. [cit. 2022-03-27].
44. Přípravenost na katastrofy, 2021. *Český červený kříž* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu>
45. RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY, 2022. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/t/rvp>
46. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, 2020. In: *MŠMT* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ucebni-dokumenty>
47. Rozumová výchova. In: *Výtvarná výchova* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://vytvarna-vychova.cz/zachranny-system/>
48. ŘEHÁK, David a Libor FOLWARCZNY. *Východiska technického a organizačního zabezpečení ochrany obyvatelstva*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7385-117-0.
49. ŘEHÁK, David, Bohumír MARTÍNEK a Petra LEGIERSKÁ. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-220-7.
50. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2022. *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. SH ČMS [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/index.php/usek-prevence/pozarni-ochrana-ocima-deti-a-mladeze>
51. SMITH, Clifton L a David Jonathan BROOKS, 2013. *Security Science: The Theory and Practice of Security*. Oxford: Elsevier. ISBN 978-0-12-394436-8.
52. STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČR DO ROKU 2030+, 2021. In: *MŠMT* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>
53. STŘELEČ, Jiří. *Ishikawa diagram* [online]. [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.vlastnicesta.cz/metody/ishikawa-diagram-1/>
54. Systém zdravotnické záchranné služby v ČR, 2022. *Záchranná služba* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://zachrannasluzba.cz/system-zzs-v-cr/>

55. Školní vzdělávací program pro základní školy, 2020. *Základní škola Boskovice, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <http://zs.boskovice.cz/dokumenty.htm>
56. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2016. *Základní škola Erbenova* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.erbenova.cz/dokumenty/svp365/0_titulni_strana.pdf
57. Školní vzdělávací program, 2020. *Základní škola a Mateřská škola Žďárná, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <http://www.zszdarna.cz/wp-content/uploads/2020/09/ŠVP-zár%C3%AD-20.pdf>
58. Školní vzdělávací program, 2021. *Základní škola a Mateřská škola Benešov* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://www.zsbenesov.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah1_2.pdf&original=Školn%C3%AD%2Bvzdělávac%C3%AD%2Bprogram%2Bpro%2Bzákladn%C3%AD%2Bvzděláván%C3%AD.pdf
59. Terminologický slovník-krizové řízení a plánování obrany státu, 2016. In: *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-statu.aspx>
60. Ukrytí obyvatelstva v České republice, 2014. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
61. UNESCO, 2014. Stay safe and be prepared: a teacher's guide to disaster risk reduction [online]. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 7, place de Fontenoy [cit. 2020-11-24]. ISBN 9789231000447. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000228963>
62. Varování obyvatelstva v České republice, 2017. *Hasičská záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

63. Výchova a vzdělávání obyvatelstva, 2020. Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Praha [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/informace-a-materialy-pro.aspx>
64. Zdravotní potíže zaměstnanců ZZS LK trvají. In: *Zdravotnická záchranná služba Libereckého kraje* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.zzslk.cz/aktuality/zdravotni-potize-zamestnancu-zzs-lk-trvaji/>
65. Zebra se za Tebe nerozhledne! 2021. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zebra-se-za-tebe-nerozhledne-262841.aspx>
66. ZPĚVÁK, Aleš et al., 2014. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského v Praze. ISBN 978-80-7452-044-0.
67. ČESKO, 2004. Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
68. Fire causes and risks, 2022. *National fire protection association* [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.nfpa.org/Public-Education>
69. How to Use the Fishbone Tool for Root Cause Analysis, 2022. In: *CMS.gov* [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: https://www.cms.gov/medicare/provider-enrollment-and-certification/qapi/downloads/fishbonerevised.pdf?fbclid=IwAR3LTUbNo6IfaE6c8LDB7mgw8KvzYVzHiGGyAXguheGkenYr5O8dT0j_rU

ZDROJE OBRÁZKŮ

1. Evakuační zavazadlo. Co má obsahovat a kdy ho budete potřebovat? 2022. In: *BOZP.cz* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.skolenibozp.cz/aktuality/evakuacni-zavazadlo/>
2. For Active Ostrava, 2022. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.foractiv-ostrava.cz/3boxy/rozvoz-zbozi-az-k-vasim-dverim/izs/>
3. Jak se chránit v zamořeném prostředí, 2022. *Hasičský záchranný sbor České republiky*. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: http://www.hzscb.cz/download/upload/oob/improvizovana_ochrana.pdf

4. Jak se zachovat v případě evakuace? Všechno vypněte, nezapomeňte na zavazadlo, 2013. iROZHLAS. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jak-se-zachovat-v-pripade-evakuace-vsechno-vypnete-nezapomente-na-zavazadlo_201306031020_akottova
5. Mezinárodní den Civilní ochrany, 2021. *Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč*. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/mezinarodni-den-civilni-ochrany.aspx>
6. Piktogram tísňová telefonní čísla, 2022. Pohary.com. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.pohary.com/cs/696-piktogramy/piktogram-tisnova-telefonni-cisla-bily-hlinik-11901.html>
7. Prostředky individuální ochrany, 2014. *Hasičský záchranný sbor České republiky*. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/prostredky-individualni-ochrany-prostredky-individualni-ochrany.aspx>
8. Varování a informování obyvatelstva, 2022. *Hradec králové*. [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/varovani-a-informovani-obyvatelstva/d-55349>

ZDROJE BROŽUREK A PREZENTACÍ

1. ČESKO, 2000a. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
2. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>
3. MERTO VÁ, Markéta a Jitka SLANÁ REISSMANNOVÁ, 2021. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*[online]. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-04-30]. ISBN 978-80-7616-091-0. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz › metodika-ocmu-pdf>
4. Skripta Ochrany obyvatelstva a krizového řízení, 2015. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky*[online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumenty-ke-stazeni.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
COVID-19	Corona Virus Disease
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
JSVV	Jednotný systém varování a vyrozumění
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Mimořádná událost
OČMU	Ochrana člověka za mimořádných událostí
POKOS	Příprava občanů k obraně státu
PVČ	Preventivně výchovná činnost
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program
ZŠ	Základní škola
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Graf 1 k otázce č. 5 u pracovního listu pro 5. třídu.....	48
Obrázek 2 Graf 2 k otázce č. 6 u pracovního listu pro 5. třídu.....	49
Obrázek 3 Graf 3 k otázce č. 7 u pracovního listu pro 5. třídu.....	49
Obrázek 4 Graf 4 k otázce č. 8 u pracovního listu pro 5. třídu.....	50
Obrázek 5 Graf 5 k otázce č. 10 u pracovního listu pro 5. třídu.....	51
Obrázek 6 Graf 6 k otázce č. 4 u pracovního listu pro 9. třídu.....	53
Obrázek 7 Graf 7 k otázce č. 5 u pracovního listu pro 9. třídu.....	54
Obrázek 8 Graf 8 k otázce č. 6 u pracovního listu pro 9. třídu.....	55
Obrázek 9 Graf 9 k otázce č. 8 u pracovního listu pro 9. třídu.....	56
Obrázek 10 Graf 10 k otázce č. 9 u pracovního listu pro 9. třídu.....	56
Obrázek 11 Graf 11 k otázce č. 11 u pracovního listu pro 9. třídu.....	57
Obrázek 12 Graf 12 k otázce č. 15 u pracovního listu pro 9. třídu.....	58
Obrázek 13 Graf 13 k otázce č. 16 u pracovního listu pro 9. třídu.....	59
Obrázek 14 Matice SWOT analýzy	67
Obrázek 15 Ishikawa diagram	70
Obrázek 16 Awakishi diagram	71
Obrázek 17 První strana brožurky pro 5. třídu ZŠ.....	73
Obrázek 18 Druhá strana brožurky pro 5. třídu ZŠ	75
Obrázek 19 První strana brožurky pro 9- třídu ZŠ	76
Obrázek 20 Druhá strana brožurky pro 9. třídu ZŠ	78
Obrázek 21 Poslední strana brožurky pro 9. třídu ZŠ.....	79
Obrázek 22 Ukázka z prezentace pro 1. stupeň ZŠ	81

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Témata PVČ ZŠ Boskovice	39
Tabulka 2 Témata PVČ ZŠ Žďárná	41
Tabulka 3 Témata PVČ ZŠ Erbenova Blansko	43
Tabulka 4 Témata PVČ ZŠ Benešov	44
Tabulka 5 Identifikace silných stránek	62
Tabulka 6 Hodnocení silných stránek	62
Tabulka 7 Seřazení silných stránek podle důležitosti	62
Tabulka 8 Identifikace slabých stránek	63
Tabulka 9 Hodnocení slabých stránek	63
Tabulka 10 Seřazení slabých stránek podle důležitosti	63
Tabulka 11 Identifikace příležitostí	63
Tabulka 12 Hodnocení atraktivity příležitostí	64
Tabulka 13 Hodnocení pravděpodobnosti příležitosti	64
Tabulka 14 Hodnocení příležitosti	64
Tabulka 15 Seřazení příležitostí podle úrovně přínosu	65
Tabulka 16 Identifikace hrozeb	65
Tabulka 17 Hodnocení závažnosti dopadu hrozeb	65
Tabulka 18 Hodnocení pravděpodobnosti vzniku hrozeb	66
Tabulka 19 Hodnocení hrozeb	66
Tabulka 20 Seznam hrozeb podle úrovně rizika	66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Pracovní list pro 5. třídu ZŠ

Příloha P II: Pracovní list pro 9. třídu ZŠ

Příloha P III: Vyhodnocení pracovních listů

Příloha P IV: Otázky pro metodika prevence

Příloha P V: Prezentace pro 1. stupeň ZŠ

Příloha P VI: Podklad pro pedagogy k prezentaci pro 1. stupeň

Příloha P VII: Prezentace pro 2. stupeň ZŠ

Příloha P VIII: Podklad pro pedagogy k prezentaci pro 2. stupeň

PŘÍLOHA P I: PRACOVNÍ LIST PRO 5. TŘÍDU ZŠ (ZDROJ VLASTNÍ)

Pracovní list k diplomové práci pro 5. třídu základní školy

Ochrana člověka za běžných a mimořádných událostí

Milí žáci,

Jmenuji se Karolína Blahová a jsem studentka vysoké školy Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti. Jsem v posledním ročníku magisterského studia a píšu diplomovou práci na téma „Návrh realizace preventivně výchovné činnosti na základních školách“. Chtěla bych vás požádat o vyplnění tohoto pracovního listu, který je součástí mé práce. Pracovní list je anonymní.

Děkuji za čas, který budete věnovat pracovnímu listu.

1. Komu patří následující čísla? Spoj je s obrázky a pojmenuj, o koho jde.

150

155

158

*zdroj obrázků: zachranny-kruh.cz

2. Mezinárodní tísňová linka má číslo: _____

3. Co musíš říct, když voláš na tísňové telefonní číslo? Vyber, co je správně.

- a) Kdo volá, co se stalo, kde se to stalo a z jakého telefonního čísla se volá.
- b) Co se stalo, jméno toho, komu se to stalo, kdo volá a co mám na sobě.

4. Kdo patří do integrovaného záchranného systému (IZS)?

5. Jsi svědkem dopravní nehody. Srazila se dvě auta, v nichž jsou zraněné osoby. Co bys v takové situaci udělal/a?

6. Dopravní nehoda, při které se zranili lidé a na místě zasahovaly složky IZS, byla mimořádnou událostí, napadají Tě i příklady jiných mimořádných událostí? Zkus vypsát alespoň tři.

7. Označ správnou odpověď.

1) Silný vítr láme stromy v lese:

- a) Je to mimořádná událost.
- b) Je to mimořádná událost, jen v případě, že stromy ohrožují lidi.
- c) Je to mimořádná událost, jen když vítr polámá většinu stromů.

2) Povodeň nastává když:

- a) Přeteče voda v koupelně.
- b) Vylije se ze svého koryta řeka nebo potok a voda zaplaví okolí.
- c) Vylije se ze svého koryta řeka nebo potok a voda zaplaví pouze domy.

3). Kterou skupinu událostí můžeš označit jako mimořádné?

- a) Podpálená popelnice, zraněný lyžař, vytopená koupelna.
- b) Lavina, povodeň, požár, zemětřesení.
- c) Zapálená prskavka, nabouraná motorka, požární cvičení ve škole.

4) Kdo může způsobit mimořádnou událost?

- a) Člověk a příroda.
- b) Jen příroda.
- c) Jen člověk.

8. Každou první středu v měsíci ve 12 hodin probíhá zkouška sirén. Je to proto, aby bylo ověřeno, zda funguje systém varování a vyzoomění obyvatelstva a složek IZS. Může se stát, že se z rozhlasu rozezná i signál všeobecné výstrahy.

Víš, co to přesně znamená?

- a) Je to signál pro hasiče.
- b) Jde o nějaké nebezpečí, je potřeba se ukryt v budově a vyčkat na informace.
- c) Není nutné dělat nic, jen vyčkám na příjezd složek IZS.

9. Hoří-li na Tobě oblečení:

- a) Zastavím se, lehnu si a kutálím se po zemi jako při válení sudů, dokud se oheň neuhasí. Obličej si chráním dlaněmi.
- b) Snažím se ho uhasit rukama.
- c) Začnu skákat a rychle utíkat, aby se oheň uhasil.

10. Když se řekne pojem improvizovaná ochrana, co si pod tím představíš?

11. Pokud vznikne požár v domě nebo v bytě:

- a) Opustím byt a nikomu nic neřeknu.
- b) Opustím byt, zavolám hasiče a upozorním ostatní sousedy voláním „HOŘÍ!“
- c) Začnu oheň hasit sám, než přijedou hasiči, aby škoda byla co nejmenší.

12. Kam zavoláš, pokud v Tvé blízkosti vypukne požár?

- a) 155
- b) 150
- c) 158

13. Co všechno může požár způsobit? Napiš pár příkladů.

14. Co uděláš, když je ve škole vyhlášen požární poplach?

- a) Rychle uteču ze třídy a schovám se v šatně.
- b) Loudám se za ostatními.
- c) Poslouchám pokyny dospělých a postupuji přesně podle nich.

15. Co se nikdy nemůže hasit vodou?

- a) Knihy.
- b) Dřevo.
- c) Elektronika a elektrická zařízení pod proudem.

16. Víš, co znamenají nouzové východy, které najdeš i ve vaší škole, a jak se značí? Zkus je nakreslit.

17. Trénujete ve škole požární poplach?

- a) ano
- b) ne

18. Co znamená slovo evakuace?

19. Následující text popisuje, jak se zachovat v situaci, kdy je nutné poskytnout první pomoc. Text Ti napoví, jak postupovat ve zmíněné situaci, snaž se jen doplnit chybějící části textu. Nejdříve si celý text pozorně přečti a pak ho doplň.

Na zemi leží zraněný člověk. Jdu k němu, a ptám se ho:

„.....“? Vidím, že na mě nereaguje a je v bezvědomí.

Beru do ruky telefon a volám na číslo Operátor hovor přijme a já mu

sděluji:

- 1.
- 2.
- 3.

Dále postupuji podle pokynů operátora a čekám na příjezd záchranky.

20. Odpověz na následující otázky:

Když přecházíš přechod nebo silnici, kolikrát se musíš rozhlédnout a v jakém pořadí?

.....

Když čekáš na autobusové zastávce na autobus, je správné si krátit čas běháním a hraním si s kamarády?

.....

Co se může stát, když se děti nechovají správně na autobusové zastávce?

.....

.....

Když jde dítě přes přechod nebo silnici, je vhodné mít nasazená sluchátka a koukat se do mobilu?

.....

Nosíš reflexní prvky? Víš, proč jsou důležité?

.....

PŘÍLOHA P II: PRACOVNÍ LIST PRO 9. TŘÍDU ZŠ (ZDROJ VLASTNÍ)

Pracovní list k diplomové práci pro 9. třídu základní školy

Ochrana člověka při běžných a mimořádných událostech

Milí žáci,

jmenuji se Karolína Blahová a jsem studentka vysoké školy Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti. Jsem v posledním ročníku magisterského studia a píšu diplomovou práci na téma „Návrh realizace preventivně výchovné činnosti na základních školách“. Chtěla bych vás požádat o vyplnění tohoto pracovního listu, který je součástí mé práce. Pracovní list je anonymní.

Děkuji za čas, který budete věnovat pracovnímu listu.

1. Kdo je součástí integrovaného záchranného systému?
2. Napiš tísňové linky a komu patří, včetně mezinárodní tísňové linky.
3. Když zavoláš na mezinárodní nebo české tísňové číslo, co vše řekneš?
4. Mimořádná událost je:
 - a) Jakékoliv působení přírodních sil.
 - b) Škodlivé působení přírodních sil nebo jevů vyvolaných činností člověka.
 - c) Událost ovlivňující výhradně životní prostředí.
 - d) Jakákoliv událost vyvolaná působením člověka.

5. Mezi možné příčiny mimořádných událostí patří:

- a) Ztráty na majetku a škody na životním prostředí.
- b) Selhání lidí a působení přírodních sil.
- c) Škody na životním prostředí a ztráta lidského zdraví.
- d) Živelní pohroma a ohrožení lidského života.

6. Dokážeš vyjmenovat alespoň 5 mimořádných událostí?

7. Nedávno jsme zažili sérii nouzových stavů v důsledku pandemie Covid-19, co to znamenalo pro obyvatelstvo? Jestli znáš i nějaké další krizové stavy, napiš je.

8. Znáš kromě zkoušky sirén i jiný varovný signál?

9. Pokud prostřednictvím sirény zazní varovný signál "Všeobecná výstraha", znamená to, že:

- a) Není třeba něco nedělat, jen vyčkat na místě na další pokyny složek Integrovaného záchranného systému.
- b) Hrozí nějaké nebezpečí a je potřeba se ukrýt, nejlépe v nejbližší budově.
- c) Jde o signál pro hasiče.

10. Evakuace je:

- a) Přesun na havárii zasažené místo.
- b) Neprodlené a rychlé přemístění osob z místa zasaženého mimořádnou událostí.
- c) Příjezd záchranářů.
- d) Dokumentace škod vzniklých při havárii.

11. Co vše si zabalit do evakuačního zavazadla?

12. Co jsou to živelní pohromy?

- a) Nepořádek, který vznikne po stavbě domu.
- b) Mimořádné události způsobené žáky jejich nevhodným chováním.
- c) Mimořádné události způsobené přírodou.

13. Povodeň nastává, když:

- a) přeteče voda v koupelně
- b) vylije se ze svého koryta řeka nebo potok a voda zaplaví okolí
- c) vylije se ze svého koryta řeka nebo potok a voda zaplaví pouze domy

14. Mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené:

- a) Letními lijáky.
- b) Jarním táním ledu.
- c) Protržením hráze.
- d) Zimními pohyby ker v korytech řek.

15. Co znamená improvizovaná ochrana? Co bys použil/a v případě úniku nebezpečných látek za sebeochranu?

16. Co je to terorismus?

- a) Prosazování politických a náboženských zájmů za použití násilí proti civilnímu obyvatelstvu.
- b) Prosazování náboženské víry mírovou cestou.
- c) Cílem terorismu je ublížit co nejvíce lidem za použití násilí.

17. Vzpomeneš si na nějaký příklad útoku teroristů?

18. Učil ses někde základy první pomoci? Umíš poskytnout první pomoc?

PŘÍLOHA P III: VYHODNOCENÍ PRACOVNÍCH LISTŮ (ZDROJ VLASTNÍ)

5. třída Otázka č.	Správná odpověď'	Částečně správná odpověď'	Špatná odpověď'
1	100 %		
2	92 %		8 %
3	81 %		19 %
4	73 %		27 %
5	48 %	49 %	3 %
6	52 %	21 %	27 %
7	66 % 93 % 90 % 84 %		34 % 7 % 10 % 16 %
8	48 %		52 %
9	85 %		15 %
10	14 %	9 %	77 %
11	96 %		4 %
12	96 %		4 %
13	79 %		21 %
14	98 %		2 %
15	95 %		5 %
16	14 %	72 %	14 %
17	-	-	-
18	65 %		35 %
19	70 %	20 %	10 %
20	78 %	21 %	1 %

9. třída Otázka č.	Správná odpověď'	Částečně správná odpověď'	Špatná odpověď'
1	72 %	4 %	24 %
2	92 %	3 %	5 %
3	82 %	6 %	12 %
4	68 %		32 %
5	17 %		83 %
6	50 %	27 %	23 %
7	31 %	16 %	53 %
8	56 %		44 %
9	99 %		1 %
10	17 %	73 %	10 %
11	97 %		3 %
12	86 %		14 %
13	60 %		40 %
14	13 %	40 %	47 %
15	60 %		40 %
16	69 %		31 %
17	77 %		23 %
18	-	-	-

PŘÍLOHA P IV: OTÁZKY PRO METODIKA PREVENCE (ZDROJ VLASTNÍ)

Otázky k diplomové práci pro metodika prevence na základních školách

Dobrý den,

jmenuji se Karolína Blahová a jsem studentka navazujícího magisterského studia Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti. Chtěla bych Vás požádat o stručné zodpovězení otázek týkajících se preventivně výchovné činnosti. Otázky mi poslouží k diplomové práci, jejíž téma zní „Návrh realizace preventivně výchovné činnosti na základních školách“.

Moc děkuji za ochotu a čas, který věnujete zodpovězení otázek.

1. Absolvovali jste nebo budete absolvovat se žáky během tohoto školního roku nějaké exkurze v rámci preventivně výchovné činnosti, pokud ano, jaké?
2. Spolupracuje vaše škola se subjekty zajišťující preventivně výchovnou činnost?
3. Je preventivně výchovná činnost součástí předmětů vyučovaných na vaší škole? V jakém předmětu konkrétně?
4. Jsou materiály potřebné k výuce preventivně výchovné činnosti dostupné a odpovídající potřebám výuky? Jaké materiály k výuce používáte?
5. Proběhla nějaká změna výuky v prevenci a ochraně člověka při běžných a mimořádných událostech? Pokud ano, bylo to k lepšímu či horšímu dle vašeho názoru nebo zkušeností?
6. Myslíte si, že počet hodin vyčleněných preventivně výchovné činnosti na vaší škole je dostačující? Pokud ne, uveďte počet hodin, který byste za dostačující považovali.
7. Pořádaly nějaké složky IZS u vás ve škole během školního roku besedy a přednášky? Pokud ano, uveďte prosím, jaké a jejich téma.
8. Pořádání besed a přednášek ve vaší škole vychází z vaší iniciativy nebo vás oslovují jednotlivé složky IZS, případně jiné instituce nebo organizace?
9. Je něco, co byste v rámci preventivně výchovné činnosti na vaší škole chtěli zlepšit a proč?

PŘÍLOHA P V: PREZENTACE PRO 1. STUPEŇ ZŠ (ZDROJ VLASTNÍ)

Ochrana člověka při mimořádných událostech

Bc. Karolína Blahová

Obsah

Úvod

- Ochrana obyvatelstva
- Integrovaný záchranný systém a tísňové volání
- Mimořádná událost
- Všeobecná výstraha
- Improvizovaná ochrana
- Evakuace

Závěr

Úvod

- Tato prezentace slouží jako doplňkový materiál k výuce ochrany člověka při mimořádných událostech na základních školách.
- Výuka preventivně výchovné činnosti, nebo – li ochrany člověka při mimořádných událostech, je velice široká. V této prezentaci je výběr základních témat, které jsou obsahem výuky v rámcových vzdělávacích programech pro základní školu.
- Primárně se jedná o výstup z prvního stupně, ale je vhodná i pro nižší ročníky.

Integrovaný záchranný systém

- Vznikl v roce 2000 a používá se jeho zkratka **IZS**.
- Vznikl pro lepší komunikaci, spolupráci a organizaci činností mezi složkami.
- Koordinuje všechny záchranné sbory.

❖ Kdo všechno patří do IZS?

Hasičský záchranný sbor ČR

Policie ČR

Zdravotnická záchranná služba

Ochrana obyvatelstva

Znak ochrany obyvatelstva

- **Plní úkoly na ochranu zdraví, života a majetku občanů.**
- Jsou to úkoly – EVAKUACE
VAROVÁNÍ
UKRYTÍ
NOUZOVÉ PŘEŽITÍ

❖ Kdo má na starosti ochranu obyvatelstva?

- Za zajištění ochrany obyvatelstva odpovídá Hasičský záchranný sbor.

❖ Kdo plní hlavní roli v zajišťování ochrany obyvatelstva?

- Integrovaný záchranný systém. Co to je integrovaný záchranný systém? Dozvíš se v další kapitole na následujícím snímku!

Integrovaný záchranný systém a tísňové volání

- Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba jsou základní složky IZS.
- IZS má i **ostatní složky**, které jsou vyžadovány podle potřeby. Mezi ostatní složky patří např. Síly a prostředky **Armády ČR**.

❖ Jaké jsou čísla tísňového volání?

- 150
- 155
- 158
- 112

150

155

158

❖ Co vše říct? **JAK SE JMENUJI, CO SE STALO A KDE SE NACHÁZÍM!!!**

Mimořádná událost

- Mimořádná událost je škodlivé působení sil a jevů **vyvolaných činností člověka a přírodními jevy**, které ohrožují život, zdraví a hmotný majetek.
- Při mimořádných událostech je většinou vyžadována činnost složek IZS, které provádí záchranné a likvidační práce.
- **Mimořádné události způsobené člověkem:** technické a průmyslové havárie, únik nebezpečných látek, narušení dodávek pitné vody, potravin, elektrické energie, terorismus, extremismus a další.
- **Mimořádné události způsobené přírodními vlivy:** tornádo, povodně, dlouhodobé sucho, hurikán, sněhové kalamity, přírodní požáry, epidemie a další.

Všeobecná výstraha

- V případě hrozící nebo již nastalé mimořádné události, která ohrožuje obyvatelstvo, může zaznít signál **všeobecná výstraha**, která varuje obyvatelstvo.
- Má podobu kolísavého tónu a trvá 140 vteřin. Může být opakována až 3x po sobě.
- Zapamatuj si 3 důležitá pravidla, když zazní všeobecná výstraha: **Neprodleně se ukryj!**

Zavři dveře i okna!

Puť si televizi a rádio!

- <https://www.zachranny-kruh.cz/rizika-mimoradnych-udalosti-pro-stars-deti.html>

Improvizovaná ochrana

- **Improvizovaná ochrana** znamená použití ochranných prostředků v případě mimořádné události a ohrožení života nebo zdraví. Jedná se o prostředky ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla.
- Používají se prostředky, které najdeme běžně doma.
- Ochranné prostředky by měly zakrýt celý povrch těla a být řádně utěsněné.
- **Můžeme použít:** ochranné lyžařské nebo plavecké brýle, pláštěnky, gumáky, sáček, šátek, izolepu a mnoho dalšího.
- <http://www.hzscr.cz/soubor/improvizovana-ochrana.aspx>

Improvizovaná ochrana

Evakuace

- **Evakuace** je soubor opatření k přemístění osob, zvířectva a věcných prostředků z ohroženého místa na jiné bezpečné místo.
- Přednostně se evakuují děti a lidé ve zdravotnických a sociálních zařízeních a doprovod všech zmíněných. Neevakuují se osoby, které se účastní na záchranných pracích.
- Když se evakuujeme z bytu nebo domu, je nutné si s sebou vzít **evakuační zavazadlo**. Co vše patří do evakuačního zavazadla?

Evakuace

Do evakuačního zavazadla patří:

- Základní trvanlivé potraviny, příbor
- Pitná voda
- Osobní doklady
- Peníze
- Pojistné smlouvy
- Rádio s bateriemi
- Mobilní telefon s nabíječkou
- Hygienické prostředky a léky
- Náhradní oblečení, obuv
- Spací pytel

<https://www.zachranny-kruh.cz/rizika-mimoradnych-udalosti-pro-starsi-deti.html>

Závěr

- Preventivně výchovná činnost je velice široká a pokrývá mnoho témat. V této prezentaci zazněly témata, která jsou základními a zásadními znalostmi v oblasti ochrany člověka při mimořádných událostech.
- Prezentaci je vhodné poté propojit s praktickou výukou od některého ze subjektů preventivně výchovné činnosti.
- Odkazy na další materiály preventivně výchovné činnosti včetně ukázkových videí z mnoha oblastí: www.zachranny-kruh.cz, www.hzscr.cz, www.ocmu.cz

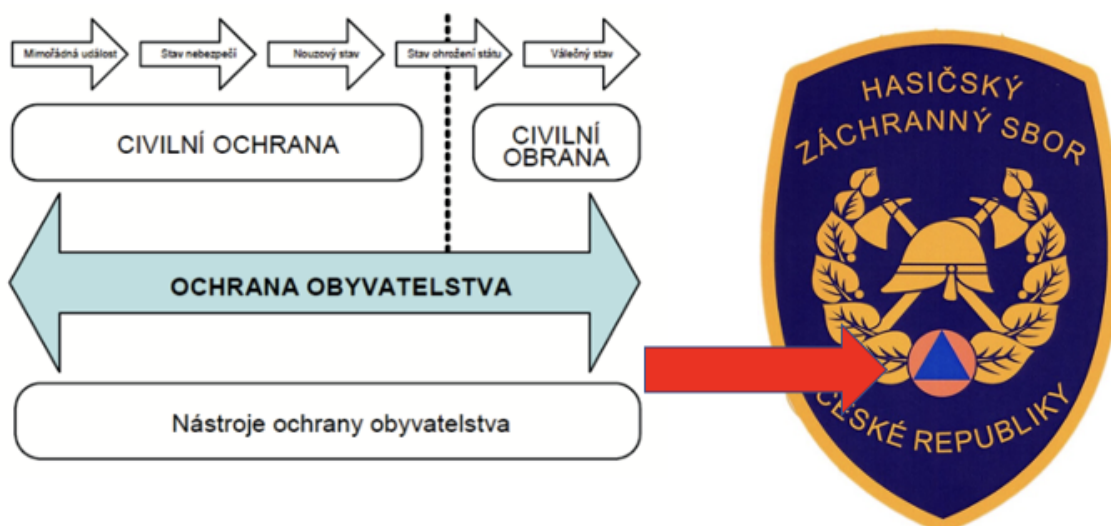
PŘÍLOHA P VI: PODKLAD PRO PEDAGOGY K PREZENTACI PRO 1. STUPEŇ (ZDROJ VLASTNÍ)

Podklad pro výuku k prezentaci Ochrana člověka při mimořádných událostech

1. snímek – název prezentace
2. snímek – obsah
3. snímek – úvod
4. snímek – 1. téma Ochrana obyvatelstva (5 minut)

Pojem ochrana obyvatelstva vznikl v roce 2000 se zavedením nových krizových zákonů, kde podle zákona o IZS se ochranou obyvatelstva rozumí plnění úkolů civilní ochrany, zejména **evakuace, varování, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva** a další opatření k zabezpečení jeho ochrany života, zdraví a majetku. Ochrana obyvatelstva zastřešuje civilní ochranu i obranu. Hlavním koordinátorem ochrany obyvatelstva je **Hasičský záchranný sbor ČR** a hlavní roli v ochraně obyvatelstva plní **Integrovaný záchranný systém**.

- Můžete se dětí zeptat, zda si něčeho všimli ve znaku HZS ČR. Pokud ne, upozorněte je, že ve znaku HZS je modrý trojúhelník v oranžovém kruhu, což je znak ochrany obyvatelstva.

5. snímek – 2. téma Integrovaný záchranný systém (5 minut)

IZS vznikl v roce 2000 s přijetím nových krizových zákonů, včetně zákona č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému. IZS je koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádné události (bude vysvětleno dále) a provádění záchranných a likvidačních prací.

Vznikl kvůli organizaci společných činností všech subjektů, které disponují silami a prostředky pro zvládnání mimořádných událostí.

Kdo všechno patří do IZS? – v prezentaci bude vidět pouze otázka, po jednotlivém odkliknutí se objeví složka a po dalším odkliknutí obrázek k ní. Tímto způsobem jsou nachystány i další dvě složky IZS. Můžete tedy děti nechat hádat a poté složky ukázat.

Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba.

6. snímek – 2. téma Integrovaný záchranný systém a tísňové volání

Snímek je krátký a není třeba se u něj pozastavovat delší dobu. Pro ty, co to bude zajímat je k IZS připsáno, že v případě, kdy se jedná o větší mimořádnou událost, která vyžaduje více sil a prostředků je nutné si vyžádat síly a prostředky od ostatní složky IZS, jako je např. Armáda ČR. Dále je ve snímku uvedeno tísňové volání a čísla. Princip je stejný jako u předchozího snímku. Po otázce stačí kliknout a objeví se číslo, po dalším kliknutí obrázek k němu. Na obrázku je znovu uvedeno číslo, obrázek hasičů, policistů nebo záchranářů a **pomůcka podle které si můžeme číslo zapamatovat**. To je dobré dětem ukázat a zmínit. Jako poslední je číslo 112, u kterého stačí podotknout, že je číslem pro všechny složky, ale že je vždy lepší použít čísla konkrétní. Kvůli delšímu přepojení na linku atd. Poslední věta zdůrazňuje, co je potřeba do telefonu říci, když musíme na tísňovou linku zavolat.

7. snímek – 3. téma Mimořádná událost (5minut)

Mimořádná událost je taková událost, kdy dochází k ohrožení života, zdraví a majetku. Je definována jako škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka nebo přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují životy a zdraví občanů.

Zde je zásadní, aby žáci věděli, že mimořádná událost, je vše, co ohrožuje lidský život a kdy je potřeba, aby zasáhly složky IZS a provedly záchranné a likvidační práce.

Mimořádné události se dělí na **naturogenní** a **antropogenní**, neboli na události způsobené přírodou nebo člověkem.

Mimořádné události způsobené přírodou jsou všechny živelné pohromy – tornádo, hurikán, dlouhodobé sucho, povodně, sněhové kalamity, přírodní požáry, epidemie a další.

Mimořádné události způsobené člověkem jsou převážně technické nebo průmyslové havárie, narušení dodávek pitné vody, potravin, elektrické energie, terorismus, extremismus, únik nebezpečných látek a další.

8. snímek – 4. téma Všeobecná výstraha (5 minut)

Varování obyvatelstva je jednou ze základních a zásadních kroků prováděných v ochraně člověka při mimořádných událostech. Varovný signál varuje obyvatelstvo před hrozícím nebo již nastalým nebezpečím. Varovný signál pro obyvatelstvo je **všeobecná výstraha**, která má kolísavý tón a trvá 140 vteřin a může být opakován až 3x. V prezentaci je ukázka, jak výstraha zní. Při všeobecné výstraze je důležité si zapamatovat 3 důležitá pravidla. **Neprodleně se ukryjte, zavřete dveře a okna a pusťte si televizi a rádio** pro získání informací. Na konci snímku je odkaz na video, co dělat při varování o mimořádné události.

9. snímek – 5. téma Improvizovaná ochrana (5 minut)

Prostředky ochrany nejsou poskytovány všem občanům, za prvé jich není dostatek a za druhé se nejdříve poskytují dětem a osobám ve zdravotnických zařízeních. Jedná se o použití prostředků pro zakrytí dýchacích cest, očí a povrchu těla v případě mimořádné události. Improvizovaná ochrana je to z toho důvodu, že použijeme oděvy, prostředky nebo předměty, které najdeme běžně doma. Prostředky by měly zakrýt celý povrch těla a být dobře utěsněné. Doporučuje se je vrstvit. Může být použito např. gumáky, pláštěnka, ochranné lyžařské nebo plavecké brýle, koupací čepice, šátky, igelitky, sáčky, izolepa apod.

- V této části navrhuji zeptat se žáků, jaké mají nápady použití improvizované ochrany v případě, že by byli v ohrožení.

10. snímek – ukázky improvizované ochrany

11. snímek – 6. téma Evakuace a nouzové východy (5 minut)

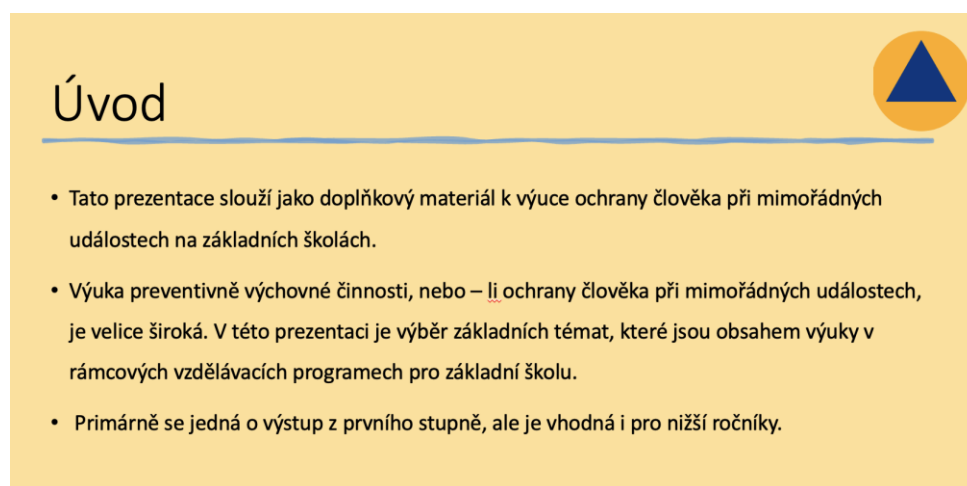
Evakuace je soubor opatření k přemístění osob, zvířectva a věcných prostředků z ohroženého místa na jiné bezpečné místo. Po vyhlášení evakuace je obyvatelům sděleno, jakým způsobem se mají evakuovat a kam se mají dostavit. Mezi základní pravidla evakuace patří dodržování obecných zásad evakuace, aby se předešlo panice. Evakuovat je nutné všechny občany nacházející se v ohrožené oblasti. Přednostně se evakuují děti a lidé ve zdravotnických a sociálních zařízeních a doprovod všech zmíněných. Neevakuují se osoby, které se účastní na záchranných pracích.

Evakuační zavazadlo je důležité, když opouštíme byt nebo dům, v případě že se evakuujeme. Co je potřeba si zabalit do evakuačního zavazadla? Nechte děti hádat, na dalším snímku bude seznam, co je potřeba si s sebou zabalit.

12. snímek – evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo by s sebou měli mít všichni občané od 7 let. Věci je možné přepravovat v kufru, batohu nebo jiné tašce. Všechny věci, které je potřeba u sebe mít, když se evakuujeme, jsou vypsány ve 12. snímku. Na konci snímku je video o evakuačním zavazadlu, pokud vám zůstane nějaké čas.

PŘÍLOHA P VII: PREZENTACE PRO 2. STUPEŇ ZŠ (ZDROJ VLASTNÍ)

Ochrana obyvatelstva

Znak ochrany obyvatelstva

- Plní úkoly na ochranu zdraví, života a majetku občanů.
- Jsou to úkoly – EVAKUACE
VAROVÁNÍ
UKRYTÍ
NOUZOVÉ PŘEŽITÍ

❖ Kdo má na starosti ochranu obyvatelstva?

- Za zajištění ochrany obyvatelstva odpovídá Hasičský záchranný sbor.

❖ Kdo plní hlavní roli v zajišťování ochrany obyvatelstva?

- Integrovaný záchranný systém. Co to je integrovaný záchranný systém? Dozvíš se v další kapitole na následujícím snímku!

Integrovaný záchranný systém

- Vznikl v roce 2000 a používá se jeho zkratka **IZS**.
- Vznikl pro lepší komunikaci, spolupráci a organizaci činností mezi složkami.
- Koordinuje všechny záchranné sbory.

❖ Kdo všechno patří do IZS?

Hasičský záchranný sbor ČR

Policie ČR

Zdravotnická záchranná služba

- Ostatní složky IZS: Armáda ČR
- Tísňová čísla: 150, 155, 158, 112
- Co vše říct? **JAK SE JMENUJI, CO SE STALO A KDE SE NACHÁZÍM!!!**

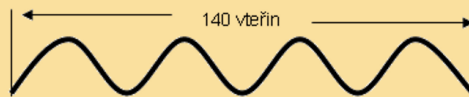
Mimořádná událost

- Mimořádná událost je škodlivé působení sil a jevů **vyvolaných činností člověka a přírodními jevy**, které ohrožují život, zdraví a hmotný majetek.
- Při mimořádných událostech je většinou vyžadována činnost složek IZS, které provádí záchranné a likvidační práce.
- **Mimořádné události způsobené člověkem:** technické a průmyslové havárie, únik nebezpečných látek, narušení dodávek pitné vody, potravin, elektrické energie, terorismus, extremismus a další.
- **Mimořádné události způsobené přírodními vlivy:** tornádo, povodně, dlouhodobé sucho, hurikán, sněhové kalamity, přírodní požáry, epidemie a další.

Všeobecná výstraha

- V případě hrozící nebo již nastalé mimořádné události, která ohrožuje obyvatelstvo, může zaznít signál **všeobecná výstraha**, která varuje obyvatelstvo.
- Má podobu kolísavého tónu a trvá 140 vteřin. Může být opakována až 3x po sobě.
- Zapamatuj si 3 důležitá pravidla, když zazní všeobecná výstraha: **Neprodleně se ukryj!**

Zavři dveře i okna!

Pusť si televizi a rádio!

Improvizovaná ochrana

- **Improvizovaná ochrana** znamená použití ochranných prostředků v případě mimořádné události a ohrožení života nebo zdraví. Jedná se o prostředky ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla.
- Používají se prostředky, které najdeme běžně doma.
- Ochranné prostředky by měly zakrýt celý povrch těla a být řádně utěsněné.
- **Můžeme použít:** ochranné lyžařské nebo plavecké brýle, pláštěnky, gumáky, sáček, šátek, izolepu a mnoho dalšího.
- <http://www.hzscr.cz/soubor/improvizovana-ochrana.aspx>

Improvizovaná ochrana

Evakuace

- **Evakuace** je soubor opatření k přemístění osob, zvířectva a věcných prostředků z ohroženého místa na jiné bezpečné místo.
- Přednostně se evakuují děti a lidé ve zdravotnických a sociálních zařízeních a doprovod všech zmíněných. Neevakuují se osoby, které se účastní na záchranných pracích.
- Když se evakuujeme z bytu nebo domu, je nutné si s sebou vzít **evakuační zavazadlo**. Co vše patří do evakuačního zavazadla?

Evakuace

Do evakuačního zavazadla patří:

- Základní trvanlivé potraviny, příbor
- Pitná voda
- Osobní doklady
- Peníze
- Pojistné smlouvy
- Rádio s bateriemi
- Mobilní telefon s nabíječkou
- Hygienické prostředky a léky
- Náhradní oblečení, obuv
- Spací pytel

Terorismus

- V dnešní době je terorismus jednou z největších bezpečnostních hrozeb.
- Terorismus je definován, jako **prosazování politických a náboženských zájmů za použití násilí proti civilnímu obyvatelstvu.**
- Nejčastější útoky v poslední době jsou proti civilnímu obyvatelstvu na veřejných místech. Těmto místům se říká **měkké cíle.**
- V případě útoku teroristů v měkkých cílech platí **3 pravidla: 1. UTEČ!**
2. SCHOVEJ SE!
3. BOJUJ!
- [Terorismus - Video](#)

Závěr

- Preventivně výchovná činnost je velice široká a pokrývá mnoho témat. V této prezentaci zazněly témata, která jsou základními a zásadními znalostmi v oblasti ochrany člověka při mimořádných událostech.
- Prezentaci je vhodné poté propojit s praktickou výukou od některého ze subjektů preventivně výchovné činnosti.
- Odkazy na další materiály preventivně výchovné činnosti včetně ukázkových videí z mnoha oblastí: www.zachranny-kruh.cz, www.hzscr.cz, www.ocmu.cz

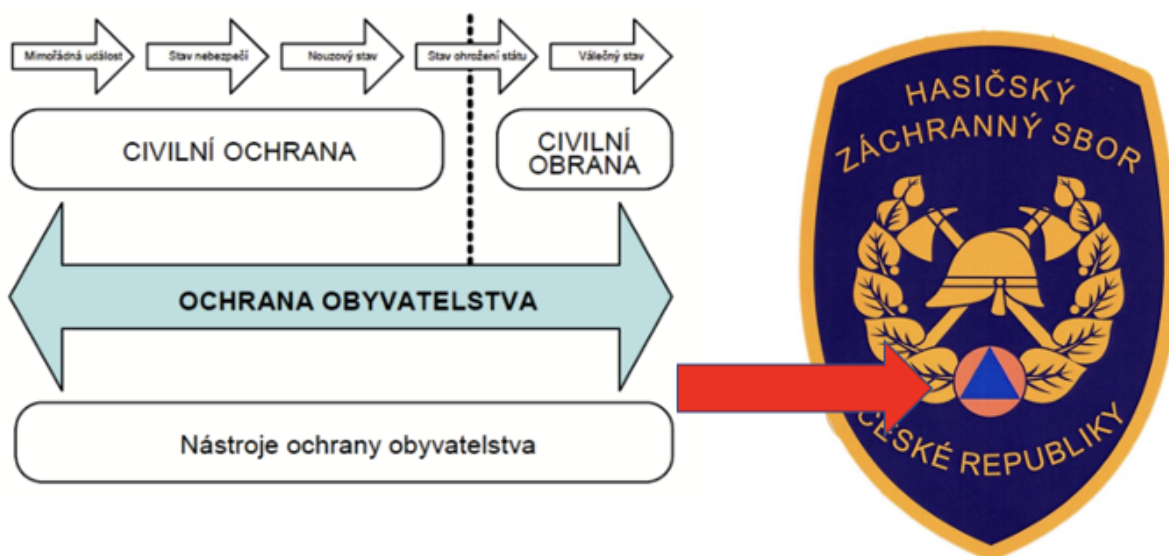
PŘÍLOHA P VIII: PODKLADY PRO PEDAGOGY K PREZENTACI PRO 2. STUPEŇ ZŠ (ZDROJ VLASTNÍ)

Podklad pro výuku k prezentaci Ochrana člověka při mimořádných událostech

1. snímek – název prezentace
2. snímek – obsah
3. snímek – úvod
- 4. snímek – 1. téma Ochrana obyvatelstva (5 minut)**

Pojem ochrana obyvatelstva vznikl v roce 2000 se zavedením nových krizových zákonů, kde podle zákona o IZS se ochranou obyvatelstva rozumí plnění úkolů civilní ochrany, zejména **evakuace, varování, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva** a další opatření k zabezpečení jeho ochrany života, zdraví a majetku. Ochrana obyvatelstva zastřešuje civilní ochranu i obranu. Hlavním koordinátorem ochrany obyvatelstva je **Hasičský záchranný sbor ČR** a hlavní roli v ochraně obyvatelstva plní **Integrovaný záchranný systém**.

- Můžete se dětí zeptat, zda si něčeho všimli ve znaku HZS ČR. Pokud ne, upozorněte je, že ve znaku HZS je modrý trojúhelník v oranžovém kruhu, což je znak ochrany obyvatelstva.

5. snímek – 2. téma Integrovaný záchranný systém (5minut)

IZS vznikl v roce 2000 s přijetím nových krizových zákonů, včetně zákona č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému. IZS je koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádné události (bude vysvětleno dále) a provádění záchranných a likvidačních prací. Vznikl kvůli organizaci společných činností všech subjektů, které disponují silami a prostředky pro zvládnání mimořádných událostí.

Kdo všechno patří do IZS? – v prezentaci bude vidět pouze otázka, po jednotlivém odkliknutí se objeví složka a po dalším odkliknutí obrázek k ní. Tímto způsobem jsou nachystány i další dvě složky IZS. Můžete tedy děti nechat hádat a poté složky ukázat.

Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba.

5. snímek – 2. téma Integrovaný záchranný systém a tísňové volání

Jelikož se jedná o druhý stupeň základní školy, je zde předpoklad, že tísňová čísla budou žáci dobře znát. Pokud však chcete s žáky opakovat, je to na vás. U čísla 112 stačí podotknout, že je číslem pro všechny složky, ale že je vždy lepší použít čísla konkrétní. Kvůli delšímu přepojení na linku atd. Poslední věta zdůrazňuje, co je potřeba do telefonu říci, když musíme na tísňovou linku zavolat.

Pro ty, co to bude zajímat IZS, můžete zmínit, že v případě, kdy se jedná o větší mimořádnou událost, která vyžaduje více sil a prostředků je nutné si vyžádat síly a prostředky od ostatní složky IZS, jako je např. Armáda ČR.

6. snímek – 3. téma Mimořádná událost (5minut)

Mimořádná událost je taková událost, kdy dochází k ohrožení života, zdraví a majetku. Je definována jako škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka nebo přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují životy a zdraví občanů.

Zde je zásadní, aby žáci věděli, že mimořádná událost, je vše, co ohrožuje lidský život a kdy je potřeba, aby zasáhly složky IZS a provedly záchranné a likvidační práce.

Mimořádné události se dělí na **naturogenní** a **antropogenní**, neboli na události způsobené přírodou nebo člověkem.

Mimořádné události způsobené přírodou jsou všechny živelné pohromy – tornádo, hurikán, dlouhodobé sucho, povodně, sněhové kalamity, přírodní požáry, epidemie a další.

Mimořádné události způsobené člověkem jsou převážně technické nebo průmyslové havárie, narušení dodávek pitné vody, potravin, elektrické energie, terorismus, extremismus, únik nebezpečných látek a další.

7. snímek – 4. téma Všeobecná výstraha (2,5 minuty)

Varování obyvatelstva je jednou ze základních a zásadních kroků prováděných v ochraně člověka při mimořádných událostech. Varovný signál varuje obyvatelstvo před hrozícím nebo již nastalým nebezpečím. Varovný signál pro obyvatelstvo je **všeobecná výstraha**, která má kolísavý tón a trvá 140 vteřin a může být opakován až 3x. V prezentaci je ukázka, jak výstraha zní. Při všeobecné výstraze je důležité si zapamatovat 3 důležitá pravidla. **Neprodleně se ukryjte, zavřete dveře a okna a pusťte si televizi a rádio** pro získání informací.

8. snímek – 5. téma Improvizovaná ochrana (5 minut)

Prostředky ochrany nejsou poskytovány všem občanům, za prvé jich není dostatek a za druhé se nejdříve poskytují dětem a osobám ve zdravotnických zařízeních. Jedná se o použití prostředků pro zakrytí dýchacích cest, očí a povrchu těla v případě mimořádné události. Improvizovaná ochrana je to z toho důvodu, že použijeme oděvy, prostředky nebo předměty, které najdeme běžně doma. Prostředky by měly zakrýt celý povrch těla a být dobře utěsněné. Doporučuje se je vrstvit. Může být použito např. gumáky, pláštěnka, ochranné lyžařské nebo plavecké brýle, koupací čepice, šátky, igelitky, sáčky, izolepa apod. Na konci snímku je odkaz na brožurku s improvizovanou ochranou, kde je trochu více podrobněji vysvětleno, jakým způsobem se ochránit. Na konci snímku je odkaz na brožurku o improvizované ochraně. Je zde trochu více vysvětleno a popsáno, jak se správně ochránit a jaké jsou zásady improvizované ochrany.

- V této části navrhuji zeptat se žáků, jaké mají nápady použití improvizované ochrany v případě, že by byli v ohrožení.

9. snímek – ukázky improvizované ochrany

10. snímek – 6. téma Evakuace (5 minut)

Evakuace je soubor opatření k přemístění osob, zvířectva a věcných prostředků z ohroženého místa na jiné bezpečné místo. Po vyhlášení evakuace je obyvatelům sděleno, jakým

způsobem se mají evakuovat a kam se mají dostavit. Mezi základní pravidla evakuace patří dodržování obecných zásad evakuace, aby se předešlo panice. Evakuovat je nutné všechny občany nacházející se v ohrožené oblasti. Přednostně se evakuují děti a lidé ve zdravotnických a sociálních zařízeních a doprovod všech zmíněných. Neevakuují se osoby, které se účastní na záchranných pracích.

Evakuační zavazadlo je důležité, když opouštíme byt nebo dům, v případě že se evakuujeme. Co je potřeba si zabalit do evakuačního zavazadla? Nechte děti hádat, na dalším snímku bude seznam, co je potřeba si s sebou zabalit.

11. snímek – evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo by s sebou měli mít všichni občané od 7 let. Věci je možné přepravovat v kufru, batohu nebo jiné tašce. Všechny věci, které je potřeba u sebe mít, když se evakuujeme, jsou vypsány ve 11. snímku.

12. snímek – 7. téma Terorismus (5 minut)

V současné době je velkou bezpečnostní hrozbou **terorismus**. Terorismus je definován, jako prosazování politických a náboženských zájmů za použití násilí proti civilnímu obyvatelstvu. Terorismus je mezinárodním problémem a v souvislosti s narůstající migrací je stále aktuálnější. Důležitou roli v prevenci proti terorismu hraje mezinárodní spolupráce.

V posledních letech je nejrozšířenějším způsobem útok na civilní obyvatelstvo na veřejných místech. Místům, které mají slabé zabezpečení a kde se vyskytuje velký počet lidí, se říká **měkké cíle**. Jsou to např. nemocnice, školy, úřady, divadla, zimní stadiony apod.

V případě takového útoku platí tři pravidla: **utíkej, schovej se a bojuj!**

I v této situaci jsou využitelné nouzové východy, proto je důležité vědět, kudy vedou a jak se značí.

Na konci snímku je odkaz na video z ČT EDU o terorismu. Doporučuji shlédnout.